

វ.វ.ស.វ

របាយការណ៍

អភិរក្សដ្ឋានអង្គរ-សារមន្ទីរ

សន្និបាត ឆ្នាំ ១៩៨០

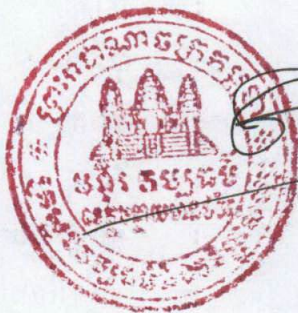

សារមន្ទីរជាតិ
អតីតភ័ង
ទួលស្តែង

របាយការណ៍ អភិរក្សប្រាសាទបុរាណសារមន្ទីរនិង ទេសចរណ៍

ទំព័រ	:	បន្ទាត់	:	ពាក្យខុស	:	ពាក្យត្រូវ
២	:	២	:	ជនជាតិទី	:	ធម្មជាតិទី
-	:	៤	:	ស៊ីម៉ង់ត៍	:	ស៊ីម៉ង់ត៍
-	:	១១	:	ដីឡូត៍	:	ដីឡូត៍
៤	:	១១	:	អង្គ	:	អង្គ
-	:	៣៧	:	ចាត់	:	ចាត់
-	:	៣៧	:	លូ	:	លូ
៩	:	២៤	:	ក្រកា	:	ក្រកា
១១	:	១	:	កសិ	:	កសិ
៦	:	១២	:	កុប្បិក្រកា	:	កុប្បិក្រកា
-	:	១៥	:	ទំនាក់ទំនង	:	ទំនាក់ទំនង
៧	:	២	:	ស្រាវជ្រាវ	:	ស្រាវជ្រាវ
-	:	១២	:	ឃោរឃៅ	:	ឃោរឃៅ
-	:	៣២	:	ក្នុងស្ថានភាព	:	ក្នុងស្ថានភាព
៩	:	១១	:	ក្រកា	:	ក្រកា
-	:	២១	:	អន្តរ	:	អន្តរ
១០	:	១២	:	បច្ចេកទេស	:	បច្ចេកទេស
-	:	១៤	:	បច្ចេកទេស	:	បច្ចេកទេស
១១	:	២៣	:	កន្ទុយ	:	កន្ទុយ
១	:	៩	:	ពន្លឺ	:	ពន្លឺ
-	:	២៣	:	ទ្រូង	:	ទ្រូង
១	:	២៤	:	ទ្រូង	:	ទ្រូង
-	:	៣០	:	បង្គោល	:	បង្គោល
២	:	៥	:	ស៊ីម៉ង់ត៍	:	ស៊ីម៉ង់ត៍
៣	:	៦	:	កម្រ	:	កម្រ
-	:	២៩	:	ក្រ	:	ក្រ
-	:	៣១	:	ទំលេង	:	ទំលេង
៤	:	១	:	ក្រីក្រសក្រាវ	:	ក្រីក្រសក្រាវ
-	:	២៩	:	ជ្រាបណាស់	:	ជ្រាបណាស់

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញ
តំណាងឆ្នាំ ១៩៨០ ជនរងគ្រោះ
អ្នកប្រឆាំង - ទី២ អានីត
សិល្បកម្មប្រកួតប្រជែងសិល្បៈ
រចនាបថប្រាសាទសីល . ។
ប.ស ២៥ ២១.១០២៧ ៧១១១

ហ៊ុន.សិម

ក្រសួងយោធាសកាស វប្បធម៌និងព័ត៌មាន

នាយកដ្ឋានអភិរក្សវប្បធម៌និងបុរាណ

សារមន្ទីរនិងទេសចរណ៍ ភ្នំពេញ

សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា

ឯករាជ្យ សន្តិភាព សកម្មភាព

របាយការណ៍របស់អភិរក្សដ្ឋានអង្គរ

១៥ ប្រវត្តិការស្រាវជ្រាវ -

អង្គរជាអតីតធានីមួយរបស់កម្ពុជាក្នុងបុរាណសម័យ ។ ប្រវត្តិក្នុងអង្គរមិនបានបញ្ជាក់អំពីប្រវត្តិសាស្ត្រទូទៅក្នុងកម្ពុជាទេ គឺត្រូវបានកែតម្រូវបញ្ជាក់អំពីសិប្បកម្មដែលមានភាពផ្ទុកផ្ទាំងរូបរាង តាំងពីកំណើតនៃក្រុងនេះ ក្នុងចុងសតវត្សទី ៩ មកទល់នឹងការបោះបង់ចោលអង្គរ ក្នុងពាក់កណ្តាលសតវត្សទី ១៤ នៃគ្រឹះស្ថានក្រុង ។ ក្នុងសម័យអតីតកាល គេមិនឃើញមានឯកសារណា ទៅរួបរាប់ពីអង្គរទេ រហូតមកទល់ចុងសតវត្សទី ១៨ ហើយគេក៏មិនដឹងថាអង្គរជាអ្វីដែលក្នុងប្រវត្តិសាស្ត្រនេះ ។ ដូច្នេះការស្រាវជ្រាវអង្គរ ក៏អាស្រ័យនូវប្រាសាទទាំងឡាយដែលស្ថាបនាឡើង និងការសិក្សាអំពីអក្ខរកម្មចារឹកលើផ្ទាំងសិលាឬសិលាចារឹក លើមេទ្វារនៃវិមាននីមួយៗ ។

ការសិក្សាពីប្រាសាទបុរាណ និងសិលាចារឹក បានបញ្ជាក់អំពីសារៈសំខាន់នៃការកសាងវិមានទាំងនេះ ព្រមទាំងរឿងរ៉ាវផ្សេងៗក្នុងអតីតកាលដូចជា ឃើញ ក្នុងចម្លាក់នៅជញ្ជាំងប្រាសាទធម្មន្ត និងអង្គរវត្តស្រាប់ ។ តើអង្គរជាអ្វី ? នៅឯណា ?

រហូតមកទល់ពេលនេះ នៅមានជនជាច្រើន ដែលមិនស្គាល់អង្គរហើយមិនដឹងនៅឯណាផង ។ យើងចូរមកបញ្ជាក់ថា អង្គរគឺជាក្រុងចាស់មួយរបស់កម្ពុជាដែលស្ថិតនៅក្នុងខេត្តសៀមរាបដែលមានចម្ងាយជាង ៣០០ គីឡូម៉ែត្រ ពីរដ្ឋធានីភ្នំពេញ ។ ឧទ្យានអង្គរមានលាតសន្ធឹងលើផ្ទៃដីប្រហែល ២៦ គីឡូម៉ែត្រក្រឡា ចម្ងាយ ៤ គីឡូម៉ែត្រទៅជិតក្រុងសៀមរាប ។ តំបន់នេះសម្បូរទៅដោយប្រាសាទបុរាណនានាមានជាអាទិ៍ អង្គរវត្តដែលជាស្នាដៃដ៏ល្បីល្បាញបំផុតរបស់ប្រជាជនកម្ពុជាដោយ ក្បួនក្បាច់រចនាផ្សេងៗ គឺជាយន្តបំផុតអង្គរជាជ្រុងកន្លែងប្រវត្តិវប្បធម៌ជាតិ ជាគ្រឹះនៃអារក្សធម៌និងជានិមិត្តរូបផ្ទាំងមួយរបស់ទេសចរណ៍ ។

ការសិក្សាស្រាវជ្រាវអំពីសិល្បៈ និងប្រាសាទនានាបានត្រូវបានគេចាប់ផ្តើមឡើងតាំងពីសតវត្សទី ១៩ មកម្ល៉េះ ដោយជនជាតិប៉ែកខាងលិចនៃពិភពលោកយើងនេះ ពិសេសជនជាតិបារាំងសេស ។ ប្រាសាទអង្គរបានត្រូវបានជនជាតិប៉ែកខាងលិចស្គាល់នៅសតវត្សទី ១៦ ដោយលោកអ្នកដំណើរ និង បេសកជនផ្សេងៗមានជាអាទិ៍ជនជាតិ ពីរទុយហ្គាល់ម្នាក់ឈ្មោះ ឌីយេធរា ដូគូតូ DIEGO DOGOUTO លោកដូគូតូ បានមកដល់អង្គរក្នុងឆ្នាំ ១៥៥១ គាត់បានសរសេរអំពីប្រាសាទនានាដែលគាត់ឃើញផុសចេញពីព្រៃព្រឹក្សាហើយមានលក្ខណៈស្រស់ស្អាតឱ្យចាប់អារម្មណ៍ ។

អ្នកផ្សេងៗទៀតជាតិប៉ែកខាងលិចឈ្មោះ អ៊ូកន ម៉ូរីម៉ូតូ U KON MORIMOTO បានមកឃើញអង្គរវត្ត ហើយបានសរសេរអំពីប្រាសាទនានាដែលសម្បូរបែបត្រូវបានគេកំណត់ឆ្នាំ ១៦៣២ ។ ក្នុងឆ្នាំ ១៦១៤ ជាតិប៉ែកខាងលិចទៀតបានមកអង្គរវត្ត ហើយបានត្រួតពិនិត្យប្រាសាទនេះទុកជាឯកសារផង ។

លោកស៊ីឡែវ CHEVREUIL ដែលបានមកស្នាក់អាស្រ័យក្នុងប្រទេសកម្ពុជាក្នុងឆ្នាំ ១៧៦៨ ក៏បានរៀបរាប់ពីសម្រស់នៃប្រាសាទអង្គរនេះដែរ ។

ទោះជាមានឯកសារយ៉ាងនេះក៏ដោយ ក៏ជនជាតិខាងលិចមិនទាន់ចាប់អារម្មណ៍
មកលើប្រធានអង្គនេះទេ ។ លុះមកទល់ឆ្នាំ ១៨៥៨ ជនជាតិវិទូច្បាប់ម្នាក់ឈ្មោះ ហង់រី -
មូហូត HENRI MOUHOT ក៏បានរកឃើញក្រុងអង្គរ ហើយគាត់បានចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងទៅ
លើសភាពស្តីមន្ត្រីនៃប្រធានអង្គរផង ។

លោក មូហូត បានសរសេរទៀតបន្តបន្ទាប់ពីនាងច្បាប់យ៉ាងស្រស់ស្អាតពីក្បែរក្បាច់ចម្លាក់ដ៏
រស់រវើកនិងរចនាសម្ព័ន្ធផង់រូងពុំ ដែលមានលិខិតទាំងឡាយ ដែលជាហេតុទាក់ទាញអារម្មណ៍
ជនជាតិខាងលិចអោយចង់ឃើញ លុះមានលិខិតទាំងនោះ ព្រមទាំងចង់ដឹងច្បាប់ពីការរស់
នៅរបស់ជនជាតិកម្ពុជា ។ តាមពិតលោកមូហូត មិនមែនជាមនុស្សទី ១ ដែលបានរកឃើញ
ក្រុងអង្គរទេ ។ ថាបើពេលនោះមក ខ្ញុំស្នាក់នៅក្នុងសាលាប្រឹក្សាប្រទេសកម្ពុជា ក៏បានបញ្ជូនរបស់កង
ជាច្រើនមកកាន់ប្រទេសកម្ពុជា មានទាំងរបស់កកប្រទេសកម្ពុជា រុករកនិងស្រាវជ្រាវផង។

លោក ឌូដារ ដឺឡាទ្រី DOUDART de LAGRÉE បានមកទស្សនាប្រទេសកម្ពុជា
៣ លើកចាប់ពីឆ្នាំ ១៨៦៣ ដល់ឆ្នាំ ១៨៦៧ ។ ក្នុងដំណើរលើកទី ៣ មាន លោក
ហ្វ្រង់ស៊ី ហ្គានីញ៉េ FRANCIS GARNIER និង លូឺស ឌីឡាប៉ូត ឈ្មោះ LOUIS DELAPORTE មកជា
មួយផង ។

ក្នុងពេលជាគ្នានេះដែរ អ្នកលើកទឹកដី ហាស្តីប៊ីម្នាក់ឈ្មោះ បាស្ទ័រ BASTIAN
បានធ្វើអោយគេចាប់អារម្មណ៍ទៅលើសិលាចារឹក ។

មានអ្នកប្រាជ្ញជាច្រើនទៀតបានមកធ្វើការស្រាវជ្រាវ និង សិក្សាអំពីសិលាចារឹក
ផងដែរ ក្នុងការធ្វើឱ្យគេច្បាស់កាន់តែច្បាស់នូវទីកន្លែងកម្ពុជា ។ អស់លោកទាំងនោះមាន
ជាអាទិ៍ :

- លោក មូរ៉ា MOURA
- លោក អ៊ែម៉ូនីញ៉េ AYMONIER
- លោក ហ្គីស្ត អូក្លាស្ទ ឈ្មោះ AUGUSTE
- ឧត្តមសេនីយ ដឺបេលេរ ឈ្មោះ GÉNÉRALE de BETHELLE
- ស្របគ្នានឹងការសិក្សាអំពីសិលាចារឹក អារិយធម៌ និង បុរាណវិទ្យា មានអ្នកប្រាជ្ញ
- ជាច្រើនបានធ្វើការសិក្សាអំពីអក្ខរក្សាដែលគេចាត់ទុកថាជាដំណើរដំបូង ។ អ្នកប្រាជ្ញទាំងនោះមាន :
- លោក គឺណ ឈ្មោះ H. KERN ជាតិប្រាសាទ
- លោក ហ្គីស្ត អូក្លាស្ទ ឈ្មោះ AUGUSTE BAILLON ជាតិប្រាសាទ
- លោក អ៊ែម៉ូនីញ៉េ ឈ្មោះ ABEL DU BOIS DE LOTTE ជាតិប្រាសាទ

ទាំងបីនាក់នេះសិក្សា អំពីសិលាចារឹកជាភាសាសំស្ក្រឹត ។ ឯលោក អ៊ែម៉ូនីញ៉េសិក្សា
អំពីសិលាចារឹកជាភាសា ខ្មែរបុរាណ ។

២ - ការងាររបស់សាលាប្រឹក្សាប្រទេសកម្ពុជានិងការបង្កើតអភិរក្សអង្គរ :

របស់កកប្រទេសកម្ពុជាអចិន្ត្រៃយ៍មួយរាប់ ការរុករកនៅក្នុងដំណើរនេះក៏ត្រូវបានទៅជាការបង្កើត
សាលាប្រឹក្សាប្រទេសកម្ពុជានៅក្នុងឆ្នាំ ១៨៩៨ ហើយបញ្ជាក់ពីការចាំបាច់ក្នុងការសម្រួលការ
ងារស្រាវជ្រាវនិងជួយផ្តល់ដល់ការងារនេះ លុះមកឆ្នាំ ១៩០៧ បានអង្គរផ្ទុះក្រោយពេល

ដែលខេត្ត សៀមរាបត្រូវបានប្រទេសសៀមប្រកល់ឱ្យមករដ្ឋអាណាចក្រកម្ពុជាទិញ ។
អភិរក្សទី ១ គឺ លោក ហ្គីស្ត អូក្លាស្ទ ឈ្មោះ JEAN COMMAILLE ដែលបានគ្រប់

គ្រងរហូតមកដល់ឆ្នាំ ១៩២៦ ជាឆ្នាំដែលគេត្រូវបានព្យួរចោទឱ្យឃាត់យ៉ាងខ្លាំងក្លាផងដែរ ។
ការងាររបស់ លោក ហ្គីស្ត អូក្លាស្ទ ពេលនោះ គឺការស្រាវជ្រាវនិងសំអាតប្រធានានានាក្នុងតំបន់
អង្គរ ។

នៅឆ្នាំ ១៨៥០ សារមន្ទីរ និងប្រធានទាំងឡាយត្រូវបានប្រគល់មកឱ្យរដ្ឋអំណាចខ្មែរដើម្បីគ្រប់គ្រងវិញ ហើយជាការឱ្យនៅក្រោមឱ្យទៅក្រសួងអប់រំជាតិក្រសួងនេះ បានសុំឱ្យសាលាព្រះរាជវិស្វកម្មទទួលខុសត្រូវក្នុងការគ្រប់គ្រង ។ ចាប់ពីឆ្នាំ ១៨៦៧ មក សារមន្ទីរជាតិត្រូវបានប្រគល់អប់រំជាតិកាន់កាប់ផ្ទាល់អភិរក្សរដ្ឋានអង្គរវិញ ក៏ដូចជាអង្គការយុវជនក្នុងមជ្ឈមណ្ឌលសាលាព្រះរាជវិស្វកម្មកាន់កាប់ផ្ទាល់នៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យរបស់ក្រុមប្រឹក្សាភិបាលចម្រុះខ្មែរនិងព្រះរាជវិស្វកម្ម ។ កិច្ចប្រកបប្រព្រឹត្តិការណ៍មានចុះតាមលេខរៀងរាល់ឆ្នាំទាំងពីរ កម្ពុជា - ព្រះរាជ ក្នុងសហប្រតិបត្តិការស្រាវជ្រាវបុរាណវិទ្យា ។ កិច្ចប្រកបប្រព្រឹត្តិការណ៍នេះត្រូវបានផ្តល់ឱកាសក្នុងឆ្នាំ ១៨៧០ ។ ប្រទេសព្រះរាជវិស្វកម្ម ពិសេសសាលាព្រះរាជវិស្វកម្មនៅក្នុងបូរី ជាអ្នកផ្តល់ទុនបុគ្គលិកវិទ្យាសាស្ត្រ បច្ចេកទេស បង្ហាត់បង្រៀនអ្នកឯកទេសព្រមទាំងណែនាំការធ្វើកំណាយ និង ការស្រាវជ្រាវផ្សេងៗទៀតក្នុងប្រទេសកម្ពុជា ។

ក្នុងក្របខណ្ឌនៃការរៀបចំបង្កើតក្រសួងវប្បធម៌ អភិរក្សរដ្ឋានអង្គរត្រូវបានផ្លាស់មកនៅក្រោមឱ្យទៅក្រសួងនេះវិញ ហើយក៏ដូចជាអភិរក្សរដ្ឋានភូមិភាគសំរាប់ខេត្តសៀមរាប - ឧត្តរមានជ័យ តាមពិតគឺ អភិរក្សរដ្ឋានអង្គរទទួលបានគ្រប់គ្រងតែប្រធាននានាក្នុងឧទ្យានអង្គរតែប៉ុណ្ណោះ តែក្រសួងបានឱ្យអភិរក្សរដ្ឋានអង្គរគ្រប់គ្រងផងដែរ នូវប្រធានសំខាន់ៗជាច្រើនទៀតក្នុងខេត្ត ព្រះវិហារ និង កំពង់ធំ ដូចជាប្រធានបន្ទាយសារ ព្រះវិហារ ក្រុមប្រធានទេវតាកោះកេរ្តិ៍ ក្រុមប្រធានទេវតាសម្បូរណ៍ព្រៃត្បូង ព្រះខានកំពង់ឆ្នាយ បឹងមាសា ភ្នំគូលេន បន្ទាយស្រី ។ល។ ក្រៅពីនេះទៅមានការជួបបង្កាត់ប្រឈមបុរាណវិទ្យាខ្មែរទៀតផង ។

បុគ្គលិកដែលធ្វើការក្នុងអភិរក្សរដ្ឋានអង្គរ មកទល់ឆ្នាំ ១៨៧០ មានចំនួនទាំងអស់ ៨០០ នាក់ ហើយភាគច្រើនស្រីជាមកប្រើការក្នុងការផ្តល់នានានៅអង្គរ ។ ក្រៅពីនេះមានស្ត្រីនិងកុមារចំនួន ២០០ នាក់ទៀត ដែលបានឱ្យមើលកម្រិតប្រធាននានាដែលនៅឆ្ងាយ ហើយស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់អភិរក្សរដ្ឋានអង្គរដែរ ។ បុគ្គលិកទាំងអស់នោះត្រូវមានបែងចែក តាមផ្នែកផ្សេងៗដូចតទៅ ៖

- ក្រុមជាងគំនូរ	- DESSINATEURS
- ក្រុមលូង	- TOPOGRAPHES
- ក្រុមថតនិងដឹករូប	- PHOTOGRAPHES
- ក្រុមជាងសិល្បៈ	- MENUISIERS
- ក្រុមជាងក្បូង	- MOULEUR ET ESTAMPEUR
- ក្រុមបើកបររថភ្លើង	- CHAUFFEURS ET MECANICIENS
- ក្រុមជួសជុលប្រធាន	- RESTAURATEURS
- ក្រុមមើលថែរក្សា និង សំអាត	- ENTRETIENS
- ក្រុមជួសជុលបុរាណវត្ថុ	- RESTAURATEURS DES PIECES ARCHEOLOGIQUES
- ក្រុម ថ្នាក់	- GARDIENNAGES
- ក្រុមការិយាល័យ	- SECRETARIAT

៥ - ការងាររដ្ឋបាលបណ្តាញ

ចាប់ពីឆ្នាំ ១៨៧០ មកអភិរក្សរដ្ឋានអង្គរ ស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងដឹកនាំរបស់អភិរក្សជាតិព្រះរាជវិស្វកម្មជាបន្តបន្ទាប់តាំងពីលោក ហង្ស កូនីម រហូតដល់លោក ប៊ែរណា គ្រេកា លីយេរ តាំងពីមានកំណើតមកទល់ឆ្នាំ ១៩៣០ ការងារទាំងឡាយគឺត្រូវបានតែងតាំងឱ្យមើលថែរក្សាបុរាណវត្ថុនិងសំអាតប្រធានខ្លះៗតែប៉ុណ្ណោះ ឯការជួសជុលប្រធានមិនទាន់មានទេ ។ ក្រៅពីនេះមានការពង្រឹងទល់ប្រកបនឹងផែនការបែកខ្ញែក ហើយចាំបាច់ ចំពោះប្រធានសំខាន់ៗខ្លះៗ ស្របគ្នា

និងប្រធានទាំងឡាយដែលស្ថិតនៅក្នុងស្ថានភាពដូចគ្នា ។

ព្រមជាមួយគ្នា មុននឹងដើរ ចង្អុលអំពីភូមិភ្នំស្រួច លេចមកបក្សីក្រូចឆ្មារ ទៅបំបាត់សារជា
ថ្មី តាមទីផ្ទះនិម្មិតពុទ្ធ គឺមានក្បាលដំបូល រាងកាយស្រស់ស្អាត រាងដាច់ដូចជួរស្រួច ច្រើន
អំពីបងពាងក្រក្រដាស ក្បាលដំបូល ក្បាលស្រស់ ក្បាលស្រស់ ក្បាលស្រស់ ក្បាលស្រស់ ក្បាលស្រស់
ដំបូលស្រស់ ក្បាលស្រស់ ក្បាលស្រស់ ក្បាលស្រស់ ក្បាលស្រស់ ក្បាលស្រស់ ក្បាលស្រស់ ក្បាលស្រស់
និងមានផ្ទះ ២

ក្រៅពីការធានាផ្តល់ដល់បងប្រុសប្រធានត្រី ការកែប្រែក្នុងតំណែងប្រធាននានា
ក៏មានជាបន្តបន្ទាប់ចំពោះប្រធានណាដែលនៅឆ្លាចក្តី ។ ក្នុងរបបដែលកំណត់ចំណែកនៃគណៈ
ចិត្តទុកដាក់ចំពោះការថែទាំប្រធានទាំងឡាយ វាមានការបង្កើតបង្គោលបកប្រែសម្បត្តិ
វប្បធម៌ទាំងនេះឡើង ដូចជាគម្រោងប្រធានទៅក្រោយផ្លូវ ឬក៏សាងផ្ទះសម្បែងដូចជាសង្កាត់
នានាគ្មានអង្គការដើម ។ មិនមែនប៉ុណ្ណោះ គេព្យាយាមប្រែប្រួលចំពោះមួយចំនួននៃសហគមន៍
មួយនៃក្រុមបុគ្គលិកកសិករចម្បងទាំង នៅជិតទីក្រុងភ្នំពេញ ។

ការរកការងារព្រមទាំងការបង្កើនចំណេះដឹងរបស់ប្រជាជន ក្នុងការការពារ និងការគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិ ជាពិសេសការការពារ និងការគ្រប់គ្រងធនធានទឹក ឲ្យបានប្រសើរឡើង ។

ប្រកាសផ្ទៃក្នុងបញ្ជាក់ ១០៧០ កាន់ដាច់ដីកសិកម្មរដ្ឋាភិបាលក្នុងរដ្ឋាភិបាល
 ធម្មតាតំណាងរាស្ត្រក្នុងរដ្ឋាភិបាល ៦ ថ្ងៃ ៦ ឆ្នាំ ១០៧០ ប្រកាសកាន់ដាច់ដីកសិកម្មរដ្ឋាភិបាល
 របស់លោក ប្រកាសរបស់ ១

ថាបើក្នុងថ្ងៃទី ៦ មិថុនា ១៩៧០ កក្កដា ទំនោះនៃទំនាក់ទំនងរវាងពួកកុម្មុយនិស្ត
មកលុកលុប និងការកែប្រែច្បាប់ចាប់អ្នករំលោភខ្លះ ក៏បានបញ្ចប់ទៅហើយ ។

ជំនាញមានស្ថានៈប្រព័ន្ធគ្រានស័ក្ខរាជការការ ការផ្ដាច់ជួរដូចប្រធានក្រុមប្រឹក្សា

១- អង្គជំនុំជម្រះ : បន្តការចាក់ព្រះទ័យឡើងវិញដល់ប្រជាជន ភាគខាងត្បូងក្រុងភ្នំពេញ
បម្រុងទុកដោះស្រាយកិច្ចការបច្ចេកទេស ។ បន្តការរៀបចំឯកសារនានាសម្រាប់
បំពេញកិច្ចការផ្សេងៗ ។

២- ប្រធានមណ្ឌល : ឆ្ពោះទៅរកការកែលម្អការងារនិងបង្កើនប្រសិទ្ធភាពនៃការងារដែលបានកំណត់ ។
បន្តការងារនៃការងារដែលបានកំណត់ ២ និង ៣ មុននឹងកើត ។
ពង្រឹងចំណេះដឹងនិងការងារដែលបានកំណត់ ២ និង ៣ មុននឹងកើត ។
បន្តការងារនៃការងារដែលបានកំណត់ ២ និង ៣ មុននឹងកើត ។

១. លោកជំទាវជំនាញបុគ្គល : ធ្វើដំណើរទៅជាថ្មីនិងច្បាប់ចម្លងទៅក្នុងខាងក្នុងនៃច្បាប់
២. បន្តការច្បាប់ចម្លងទៅលើដំណាងថ្មីច្បាប់ចម្លងទៅលើលោកជំនាញបុគ្គល ។

ព្រះសាទទោស្លាង : ព្រះសាទនេះហៅអតីតផ្នួ ទូកកំពូលអស់ហើយ ។ ការងារនេះ ។
 ព្រះសាទនេះ អតីតសង្ឃាធិ ឲ្យឥតព្រះសាទទោស្លាងឲ្យធ្វើការផ្សព្វផ្សាយព្រះព្រះសាទទោស្លាង ។

ប្លង់ ៦ ទី ៦ ឆ្នាំ ១៩៧០ មកដោះ ពួនចេញបញ្ជាឱ្យបិទការផ្លាស់ប្តូរដល់ប្រធាន
វិស័យ និងបើកឱ្យមានការផ្សព្វផ្សាយដល់ប្រជាជន។

ឯកសារ ផងមិនឱ្យមានការបំបែកទៅទៀតទេ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះសម្ភារៈមួយចំនួនត្រូវ
បកប្រែ ដូចជា រាងកាយ ម៉ាស៊ីន ម៉ាស៊ីនបូមទឹក ម៉ាស៊ីនភ្លើង ព្រមទាំងឧបករណ៍
ទំនើបទៅតាមទីផ្សារ ។

ផ្ទាល់បង្គំ ។ កម្មករក្នុងស្ថានភាពទូទៅ ត្រូវបានគ្រោងការណ៍ដោយផ្ទាល់បង្គំពួកគេ ។ អង្គការមិនមែនមុខរបររបស់បង្គំ ។ ចាប់ពីពេលនោះមក បង្គំបានដឹងថា បង្គំបានប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធនេះ ។

ចាលជាម្ចាស់ ។

ចំណែកការងារនេះអភិវឌ្ឍន៍សៀវភៅ ដោយប្រើប្រាស់ធនធាន ១ ដោយមាន
កម្មករជាច្រើនរៀនសូត្រពីអង្គបកប្រែសៀវភៅ ដោយក្រោយនេះក៏ប្រើប្រាស់ការផ្លាស់
ជួសជុលពីរដងទៀតនៅដីក្រុងសៀមរាប ក្នុងគោលបំណងបន្តការងារមិនឱ្យបោះបង់ និងម្យ៉ាងទៀត
ឱ្យកម្មករមានការងារធ្វើ ។ ការងារទាំងពីរនេះគឺ ៖

១ - ព្រះវត្តស្រីស្រី : ក្រោយពីដំណើរការនេះ បានឱ្យកម្មករវិញនូវគ្រឹះកន្លែងប្រឆាំង
គោបុរៈខាងកើត គ្រឹះនៃបណ្ណាល័យទាំងពីរដែលធ្លាប់ក្រោមដីប្រឆាំងទាំងពីរដែលមានការ
ប្រឡងប្រទាមគ្រាប្រឆាំងគ្នា ។ ការជួសជុលប្រឆាំងនេះក៏ចាប់ផ្តើមឡើងពីខែ ឧសភា ឆ្នាំ
១៩៧២ ។ រហូតមកដល់ខែមេសា ឆ្នាំ ១៩៧៤ ក៏បានជួសជុលរួចរាល់គោបុរៈខាងកើត
បណ្ណាល័យខាងជើង និងប្រឆាំងដ៏ទាំងពីរចាប់ពីព្រះក្រោមរហូតដល់កំពូល ។

២ - វត្តអារាម : ប្រឆាំងនេះយោងទៅលើអំពីប្លង់ក្នុងសៀវភៅទី ១២ ប្លង់នៅចម្ងាយ ៨
គីឡូម៉ែត្រពីខាងត្បូងក្រុងសៀមរាប ។ ក្រោយពីសិក្សាស្រាវជ្រាវប្រឆាំងនេះរួច ការ
ជួសជុលក៏ចាប់ផ្តើម ពីខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៧២ ដោយនេះក៏បានបែកកម្មករជាប្រាំបួន
គឺប្រាំបួនជួសជុលប្រឆាំងកណ្តាល ប្រាំបួនជួសជុលប្រឆាំងខាងមុខ ៣ ក្រុមនៅគោបុរៈ
ខាងត្បូង ខាងកើត ខាងជើងនិងប្រាំបួនក្រុមទៀតរៀបចំជួសជុលទីសាលាមេឃ្លាំង ដែលនៅ
ពីខាងលិចវត្តអារាម ។ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៣ ទីសាលាមេឃ្លាំងបានរៀបចំជួសជុលដោយប្រើប្រាស់
កម្មករទាំងអស់បានធ្វើការងារបែកបែរកម្មករវិញគ្រឹះប្រឆាំងប្រឆាំងទៀតឈ្មោះ អ្នកតាទាំង ដែលនៅ
មិនឆ្ងាយប៉ុន្មានពីប្រឆាំងវត្តអារាម ។ ដោយនេះមិនខ្វះខាតការងារជួសជុលទេ ។ រហូតមក
ដល់ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៤ ការជួសជុលប្រឆាំងកណ្តាលនិងគោបុរៈខាងត្បូងវត្តអារាមបាន
រួចរាល់ គេគោបុរៈទាំងបី និងទ្វារនៃប្រឆាំងកណ្តាលកំពូលតែបន្តការជួសជុលតទៅ
ទៀត ។ ជាលទ្ធផលការងារទាំងអស់ត្រូវបានបញ្ចប់រួចរាល់ទៀតចាប់ពីថ្ងៃទី ១៧ មេសា
១៩៧៤ ។

ចាប់ពីពេលមានប្រឆាំងមក ការងារប្រើប្រាស់ប្រឆាំងនានាក្នុងភូមិសៀមរាប
ឧត្តរមានដូចត្រូវបានកត់ត្រា ។
ក្រោយពីការជួសជុលប្រឆាំងកណ្តាលប្រឆាំង អភិវឌ្ឍន៍អង្គបកប្រែកន្លែងជួស
ជុលបុរាណវត្ថុអភិវឌ្ឍន៍ និងរូបសញ្ញាក្រុមការងារមន្ទីរវិទ្យា អ្នកឯកទេសក្នុងវិស័យនេះ ក៏បានចាប់ផ្តើម
ជួសជុលរូបសញ្ញាកន្លែងនោះនាមន្ទីរជាតិ ។ ផ្នែកអភិវឌ្ឍន៍ពាងក្រឡ ក៏ត្រូវបានផ្ទេរមកឱ្យពេញនីស័រ
ដោយតាំងនៅក្នុងបន្ទប់ពីរដែលមានទ្វារបិទបិទ ។ ការងារទាំងអស់ ត្រូវបានបញ្ចប់រួចរាល់
រួចរាល់ជាស្ថាពរចាប់ពីថ្ងៃទី ១៧ មេសា ១៩៧៤ ។

ក្រោយពីការឡើងកាន់តម្កល់អង្គបកប្រែនៅក្នុងខែ ១៧ មេសា ១៩៧៤ មក
ពួក ប៉ុល-ពត អៀង-សារី ខៀវ-សំរោង បានបង្ហាញខ្លួនឡើងវិញដោយប្រើប្រាស់ជាតិ ។
ពួកគេបានវាយបំបែករូបសញ្ញាក្រុមការងារមន្ទីរវិទ្យា ដាក់មិនបង្ហាញទ្វារខាងត្បូងនៃ
វត្តទី ២ ប្រឆាំងអង្គវត្ត - ចំណែកនេះអង្គបកប្រែ គេបានដាក់មិនបង្ហាញរូបព្រះពុទ្ធបដិមាក្រុម
វត្តទី ២ និងព្រះឯកទេសមន្ទីរវិទ្យា ពួកគេបានកាប់ដើមឈើទាល់ម្ល៉េះដើមឱ្យរស់បង្កប់មកដើមគោបុរៈ
ខាងកើតនៃប្រឆាំងអង្គ ។ ម្យ៉ាងទៀតពួកគេបានបំបែកបុរាណវត្ថុអង្គបកប្រែនិងមន្ទីរ
អភិវឌ្ឍន៍អង្គបកប្រែទៅលើឱ្យប្រទេសថៃ ដើម្បីប្តូរមកវិញនិងដាក់ទៅ ។ គេបានបង្ហាញខ្លួន
ឡើងវិញនិងក្រោយនេះបានស្រាវជ្រាវ - ប្តូរប្រឆាំង ដោយប្រើប្រាស់សម្ភារៈដទៃទៀត
ដែលចាំបាច់ក្នុងការជួសជុលប្រឆាំង ពុំថា គ្រាក៏ទេ ម៉ាស៊ីនបូមប្រទេសបារាំង ម៉ាស៊ីនភ្លើង
។ល។ ដោយប្រើប្រាស់គេទុកម៉ាស៊ីនបូមប្រទេសបារាំងដាក់ប្រើជាដំបូងទៅវិញ ។ មិនតែ
ប៉ុណ្ណោះគេបានកាប់បំបែកប្រឆាំងអង្គបកប្រែ បកប្រែដែលជាមូលដ្ឋានប្រឆាំងមួយទៅធ្វើជា
ទីសាលា ។ ពួកគេបានបំបែកប្រឆាំងអង្គបកប្រែនេះការងារនៃប្រឆាំងបុរាណវត្ថុ ។

- ៨ - ប្រកាសចុះថ្ងៃទី ៣០ កញ្ញា ១៩២៩ លេខ ២២៧ លេខចោលនិងផ្អាកដំណើរការប្រកាសថ្មី
- ១ - ប្រកាសចុះថ្ងៃទី ៣០ កុម្ភា ១៩២៩ បង្កើតមណ្ឌលមួយសម្រាប់ប្រឆាំងបុរាណទាននៅអង្គរដោយដាក់ឈ្មោះថា " ឧទ្យានអង្គរ "
- ២ - ប្រកាសចុះថ្ងៃទី ២១ ធ្នូ ១៩២៦ កំណត់អាករក្នុងការចូលទស្សនាឧទ្យានអង្គរ
- ៣ - ប្រកាសចុះថ្ងៃទី ២០ មករា ១៩៣១ តែងប្រកាសចុះថ្ងៃទី ៣០ កញ្ញា ១៩២៩ ស្តីពីការរៀបចំឧទ្យានអង្គរ ។
- ២០ - ប្រកាសចុះថ្ងៃទី ១ ធ្នូ ១៩៣៤ កំណត់អាករក្នុងការចូលទស្សនាឧទ្យានអង្គរ
- ២១ - ប្រកាសចុះថ្ងៃទី ៣០ ធ្នូ ១៩៣៥ តែងប្រកាសបំពេញប្រកាស ២ និង ៣ ទំនងប្រកាសថ្ងៃ ២១ កញ្ញា ១៩៣៥ ស្តីពីការកំណត់អាករក្នុងការចូលទស្សនាឧទ្យានអង្គរ ។

ថ្មីៗនេះក្រុមប្រឹក្សាប្រជាជនបដិវត្តន៍កម្ពុជា បានចេញសេចក្តី និងក្រិត្យប្រកាសក្នុងការការពារបេតិកភ័ណ្ឌវប្បធម៌ដូចតទៅ :

- ១ - សារាចររបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រជាជនបដិវត្តន៍ លេខ ១៥០-៨០ ក.ប. ចុះថ្ងៃទី ៣០ មិថុនា ១៩៨០ ព្រមទាំងប្រកាសផ្អាកបង្កើតបណ្ណាល័យស្ថិតនៅឧទ្យានអង្គរ ។
- ២ - សេចក្តីសម្រេចរបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រជាជនបដិវត្តន៍កម្ពុជា លេខ ១៥២-៨០ ក.ប. ចុះថ្ងៃទី ៣០ មិថុនា ១៩៨០ ស្តីពីការតែងតាំងក្រុមប្រឹក្សាភិបាលមួយដែលមានភារៈកិច្ចគ្រប់គ្រងនិងការពារ រក្សាទុកអភិរក្សប្រាសាទបុរាណទាន ក្នុងប្រទេសទាំងមូលនៃបាវចនារដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា ។
- ៣ - ក្រិត្យប្រកាសរបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រជាជនបដិវត្តន៍កម្ពុជា លេខ ១៥៨-៨០ ក.ប. ចុះថ្ងៃទី ១០ កក្កដា ១៩៨០ សម្រេចរដ្ឋធម្មនុញ្ញការពារបេតិកភ័ណ្ឌវប្បធម៌ ។

៤ - គម្រោងការផ្តល់ជូនអនាគត :

ក្នុងផែនការអនាគតឆ្នាំ ១៩៨១ និងផែនការ ៥ ឆ្នាំ " ១៩៨១ - ១៩៨៥ " អភិរក្សអង្គរ ត្រូវបានគម្រោងការងារដូចតទៅ :

- បន្តការផ្តល់ជូនដល់អង្គរវត្តដើម្បីធានាឱ្យមានការគ្រប់គ្រង " កូនប្រព្រឹត្តិការណ៍ " ដែលមានបណ្តាញ ៦០ ទីម៉ែត្រ ដើម្បីធានាឱ្យមានការគ្រប់គ្រង និងការថែទាំឱ្យបានល្អ ។
- ផ្តល់ជូនដល់អង្គរវត្តឱ្យមានការគ្រប់គ្រងដែលត្រូវគ្រប់គ្រង ។
- ផ្តល់ជូនក្លោងទ្វារចាស់ក្នុង - ភូមិទី ១ ដែលពួក បុល - ពត ដាក់មើលបណ្តាញ ។
- កំណត់ប្រតិបត្តិ ៥ ទីម៉ែត្រ និង ៥ ម៉ែត្រ ។
- បន្តការផ្តល់ជូនប្រាសាទព្រះវិហារថ្មីទៀត ។ តំបន់ប្រាសាទ ។
- បន្តការផ្តល់ជូនលានសិរី លានស្រី ធម្មបទដ្ឋានបន្តទៅទៀត ។
- ធ្វើការគ្រប់គ្រងប្រាសាទទាំងអស់ក្នុងឧទ្យានអង្គរ ។
- ធ្វើការគ្រប់គ្រងព្រះវិហារថ្មីទៀតនៅប្រាសាទដែលមានពុទ្ធិស្ថាន និងខេត្តនានា ។
- ធ្វើបញ្ជីប្រាសាទដែលនៅសល់នៅក្នុងឧទ្យានអង្គរ ។
- រៀបចំផ្លូវថ្នល់អាកាសយានដ្ឋានដែលមានបណ្តាញអភិរក្សអង្គរ ។
- ធ្វើការផ្តល់ជូនក្លោងទ្វារអង្គរវត្តចាស់ ។

- រៀបចំបញ្ចូលទឹកច្រើនឡើងវិញ នៅប្រទេសដែលកំពុងទឹកជ្រិកអង្គរវត្ត ។
- ការការពារទីពឹងនិងដាំដើមឈើច្រើនឡើងវិញក្នុងឧទ្យានអង្គរ ។

អ

អ

អ

៨ - សំណូមពរ

~~~~~

- ស្នើប្រកបប្រឹក្សាភិបាលដូចជាការទទួលបានបទបញ្ជា ដើម្បីដំណើរការដួលផុលប្រធាន
នាយកដ្ឋាន ។
  - ស្នើឱ្យមានមូលនិធិ ស្នើសុំ សំរាប់អភិរក្សផ្លូវ ។
  - ស្នើរៀបចំក្រិត្យច្បាប់សារជាថ្មី សំរាប់ឧទ្យានអង្គរ ក្នុងការទស្សនា
ប្រធាននាយក - ពន្ធនាគារផងដែរ ។
  - ស្នើឱ្យ ខេត្តដូចម្តេចក្នុងការការពារប្រធាននាយកក្រៅឧទ្យានអង្គរ ។
  - ស្នើកម្រិតព្រំដែន "ឧទ្យានអង្គរ" សារជាថ្មី - ស្នើកម្រិតការងារអភិរក្សអង្គរ។
  - ស្នើសុំជ្រើសរើស បុគ្គលិកកម្មករឱ្យបាន ១៥០ នាក់ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៨១ គឺ១០០នាក់
សំរាប់ការងារ ត្រួតត្រា និង សំអាតប្រធាន និង ៥០ នាក់ទៀត សំរាប់
ការងារនៅមន្ទីរអភិរក្សអង្គរ ។
- បើមានចេញការផ្តាច់ដួលផុលប្រធាន ស្នើសុំជ្រើសរើស កម្មករបច្ចេកទេស ១០០ នាក់
ផងដែរទៀត ។
- ស្នើសុំថវិកា សំរាប់ដំណើរការនៅអភិរក្សផ្លូវអង្គរ "តាមការប្រមូលបញ្ជី
ប្រកបប្រឹក្សាភិបាល" ។

អ

អ

អ

ក្រសួងយោធាការ វប្បធម៌ និងព័ត៌មាន
ផ្នែក : សារមន្ទីរវត្ថុបុរាណភ្នំពេញ

សាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជា
ឯករាជ្យ - សន្តិភាព - សុភមង្គល

របាយការណ៍សារមន្ទីរវត្ថុបុរាណភ្នំពេញ
១១១១១១១១

១ - ជាបឋមនេះ គឺ ប្រវត្តិដែលដំណើរការរបស់សារមន្ទីរវត្ថុបុរាណ ចាប់តាំងពីថ្ងៃ
កកើតមានរូបរាងជាជំរុំរួមគ្នាដល់ថ្ងៃ ១៧ មេសា ១៩៧៥ ។ វិញ្ញាបនបត្រនេះ ធ្វើឡើង
តាមឯកសារដែលមាននៅលេខសម្គាល់ប័ណ្ណបញ្ជីបុរាណ : ដូច្នេះហើយ ការវិនិច្ឆ័យមិនបានជាប់គ្នា
រដ្ឋតាមពេលវេលាឆ្នាំនោះឡើយ ។

សារមន្ទីរវត្ថុបុរាណភ្នំពេញនេះ បានចាប់ផ្តើមសង់ឡើងឆ្នាំ ១៩១៧ បន្ទាប់ពី
មានការដាក់ប្រតិះដ៏បង្កើននៃគ្រឹះស្ថាន នា ថ្ងៃ សីហា ១៩១៧ ។ សារមន្ទីរវត្ថុបុរាណ គឺ
ដើមជាឧបសម្ព័ន្ធមួយនៃអតីតសាលាបឋម នៃសាកលវិទ្យាល័យប្រាសាទ ជាសាលា សិស្សៈខ្មែរ វិញ
តាមក្រឹត្យនាថ្ងៃទី ១២ សីហា ១៩១៧ សារមន្ទីរនេះមានឈ្មោះថា "សារមន្ទីរនៃកម្ពុជា"
ប៉ុន្តែក្នុងពិធីសម្ពោធសារមន្ទីរ នៅថ្ងៃ អង្គារ ទី ១៣ មេសា ១៩២០ នោះ គឺជាថ្ងៃទី១
នៃបុណ្យចូលឆ្នាំខ្មែរ " គេបានប្រកាសថាឈ្មោះថ្មីគឺ "សារមន្ទីរអាល់ប៊ែរតឺសារូត" តាមប្រកាស
ដែលស្តេច ស៊ីសុវត្ថិ បានធ្វើឡើងនៅថ្ងៃទី ១០ មេសា ១៩២០ ។

កាលពីបង្អស់នាថ្ងៃទី ១៧ សីហា ១៩០៥ មានសារមន្ទីរមួយឈ្មោះ "សារមន្ទីរខ្មែរ"
សារមន្ទីរនេះគ្រាន់តែជា "ផ្នែកមួយនៃបុរាណវត្ថុខ្មែរស្ថិតនៅក្នុងសារមន្ទីរឥណ្ឌូចិន" ដែលតាំង
នៅទីក្រុងបាណូបប័ណ្ណៈឯង ។ គ្រឹះស្ថាននេះ ដែលកាន់នៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យខាង
វិទ្យាសាស្ត្ររបស់សាលាព្រះរាជបុត្រី មានបំណងប្រមូលផ្តុំរូបថត ដែលនៅកន្លែងផ្សេងៗ ឬ
ក៏វត្ថុបុរាណដែលបានរកឃើញដោយការរករក ឬក៏ដោយការឃើញ ឬដោយការងារផ្សេងៗ ឬក៏
ដោយពេញលេញមួយដែលជួបប្រទះនៅលើទឹកដីនៃកម្ពុជា ។

ក្រោយមកទៀត នៅឆ្នាំ ១៩០៥ គឺមានការបង្កើតសារមន្ទីរអាល់ប៊ែរតឺសារូត
សាលាព្រះរាជបុត្រីបានប្រមូលផ្តុំនៅក្នុងផ្ទះមួយមានឈ្មោះថា "សារមន្ទីរភ្នំពេញ" ស្ថិតនៅក្នុងផ្ទះ
អនុវិទ្យាល័យភ្នំពេញ " វិទ្យាល័យភ្នំពេញ " នៅរូបថតសម័យអង្គរចំនួន ១៥០ ដែលបានមកពី
គ្រប់តំបន់នៃប្រទេសកម្ពុជា ។ របស់ទាំងនោះ គឺជាវត្ថុដើមដំបូងបំផុត ដែលគេបានផ្តេរទៅ
សារមន្ទីរ អាល់ប៊ែរតឺសារូត នាពេលបើកសារមន្ទីរនេះ ។ កាលនោះគ្មានអភិរក្សទេ ។
"សារមន្ទីរភ្នំពេញ" ជាកន្លែងដែលមិនមែន ឬមិនពិតជាសារមន្ទីរឡើយ គឺគ្រាន់តែជាកន្លែងប្រ
មូលផ្តុំរូបបុរាណមួយកន្លែង សម្រាប់ធ្វើអោយគេស្គាល់វត្ថុដែលបានជ្រើសរើសរាំងនូវសក្ខីភាពសិស្សៈ
និង "សាកលវិទ្យាល័យបឋម" ដែលបានតម្កល់វត្ថុទាំងនោះពោលគឺជាកន្លែងជំរក ដែលរួមផ្តុំតែវត្ថុបុរាណភាគ
តិច ។ វត្ថុទាំងនេះ ភាគច្រើនកាលពីមុនបានត្រូវទុកនៅក្នុងទីបាក់ក្រានរដូវវស្សានា
មុននឹងប្រមូលទុកនៅ "ឃ្លាំងកណ្តាល" នេះដូចជា : សិលាចារឹក "ប្រទេស ២០" ចម្លាក់ជារូបបដិមា
ក្របខ័ណ្ឌ ១៥០ ដែលចំនួនជាងពាក់កណ្តាលបានមកពីសារមន្ទីរនៅទីពេតគរ ឬក៏បំណែកទ្រង់សំណុំ
សោតឆ្មារនៅក្នុងដីតាមកន្លែងនានា ។ មានបណ្តាញមួយ បើកសំរាប់អានសៀវភៅដែលទាក់ទង
នឹងការស្រាវជ្រាវពីសិស្សៈខ្មែរ ។ វត្ថុសិស្សៈសម័យខ្មែរ បានរកមកដាក់នៅសារមន្ទីរភ្នំពេញ
នេះផង ក្រោយពីបានតាំងពីពេលនោះប្រទេសព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

រហូតមកដល់ឆ្នាំ ១៩៥១ ការគ្រប់គ្រងសារមន្ទីរទាំងឡាយ និង ផ្នែកការពារ
ព្រហ្មទណ្ឌទាំងឡាយនៅកម្ពុជា ភ្នាក់ងារក្រុមការងារត្រួតពិនិត្យពីសាលាព្រះរាជក្រឹត្យ ២ នៅ
ឆ្នាំ ១៩៥១ ប្រទេសព្រះរាជ បានផ្ទេរដូចមកប្រទេសកម្ពុជានូវសិទ្ធិសម្របសម្រួលការពារព្រហ្មទណ្ឌ
និងសិទ្ធិស៊ើបអង្កេត ។ ការគ្រប់គ្រងសារមន្ទីរទាំងអស់ និងព្រហ្មទណ្ឌទាំងឡាយ មាននាយកដ្ឋាន
សិទ្ធិស៊ើបអង្កេត ជាអ្នកប្រឹក្សាបន្តបន្ទាប់រដ្ឋបាល ។

ចំណែកនាយកកិច្ចការទូទៅសាលាស្រុក បច្ចេកទេស បានធានាដោយផ្ទាល់ ដោយសារមន្ទីរជាតិក្នុង
សិទ្ធិស៊ើបអង្កេត ឯអភិរក្សផ្ទះអង្គរសម្រាប់ព្រហ្មទណ្ឌប្រវត្តិបាល ។ ការផ្ទេរនេះបានផ្លាស់
ឈ្មោះសារមន្ទីរអស់បែបតាមរយៈ គេហទំព័រជា "សារមន្ទីរនៃកម្ពុជាសិទ្ធិ" ។ ការគ្រប់គ្រង
នៃក្រុមការងារសារមន្ទីរ ត្រូវប្រគល់ជាថ្មី ទៅសាលាព្រះរាជក្រឹត្យ ២ ប៉ុន្តែការគ្រប់គ្រងនេះ
ត្រូវបញ្ចប់នៅថ្ងៃ តុលា ១៩៦៦ គឺជាពេលដែលអភិរក្សជាតិខ្មែរម្នាក់ បានត្រូវចាត់
តាំងជាប្រធាននៃក្រុមការងារសិទ្ធិស៊ើបអង្កេត ។

សារមន្ទីរ បានត្រូវបង្កើតឡើងក្នុងគោលបំណងធ្វើជាឃ្លាំង និងជាកន្លែងតាំងដូន
មហាជនទូទៅនានាទៅរូបសំណាកដែលបានប្រើសិទ្ធិស៊ើបអង្កេត ពីស្ថាបត្យកម្មបុរាណ ពីរូបជាតិទាំង
ឡាយនៃសិទ្ធិស៊ើបអង្កេត ពីអត្តសញ្ញាណ "ជនជាតិខ្មែរ" និងមានមុខងារទឹកកកស្រោចបញ្ជីសារមន្ទីរព័ត៌មាន។

សារមន្ទីរជាតិ គឺជាក្រុមការងារស្ថាបនាស្ថិតនៅខាងជើងអតីតរាជធានី បែបបទទៅខាង
កើតរកវាលរមន្យ កាលពីដំបូងមានបណ្តាញខាងមុខប្រវែង ៦៦ ម៉ែត្រ និង ជម្រៅ ៥៥ -
ម៉ែត្រ ភ្នាក់ងារស្ថិតនៅលើឃ្លាំងរចនាដោយ ក្បាច់ខ្មែរ កំពស់ពីរ ២,៥០ ម ឯកំពូលដែលចុងស្រួច
ឡើងខ្ពស់ទៅក្នុងលំហែអាកាស មានកំពស់ ៣៨ ម៉ែត្រ ។

កាលពីដើម គេដាក់តាំងរូបនៅតែតែតែខាងមុខ ឯចំណែកចំហៀង និង ផ្នែកខាងក្រោយជា
រោងជាងផ្សេងៗ និងជាអាការសម្រាប់សិស្សអាហារូបណិកនោះ ។ ផ្នែកទាំងអស់នៃអាការ
នៅពេលនោះគឺជាស្ថាបត្យកម្មបុរាណ ។ បង្គន់និងការគ្រប់គ្រងសិទ្ធិស៊ើបអង្កេត ហាក់ប្រហែល
ស្រដៀង ដោយមានជម្រកពីបុគ្គលិកខ្មែរនៃសាលាសិទ្ធិស៊ើបអង្កេត ។ ការរចនាសម្ព័ន្ធនានា ហៅជាង
និងក្បាច់សំណង់នានា ធ្វើឡើងដោយជាងករទេសខ្មែរ ។ ជាងបិទ ទទួលបន្ទុកធ្វើការងារផ្សេងៗ
ផ្សេងៗ ឯទៀត ។ ទ្វារនិងបង្អួចធ្វើនិងឆ្នាំងអំពីឈើរឹងអស់ចំនួនជាង ៥០ ម៉ែត្រការ៉េ
ដោយសាស្ត្រាចារ្យនិងកូនសិស្សដែលទើបតែចាប់ផ្តើមប្រៀបធៀបមិនទាន់បានប៉ុន្មានទីផ្សេងនោះ ។
ទ្វារឈើខាងមុខទទួលប្រមាណជា មួយរោង កំពស់ ៥,១០ ម និង ទទឹង ២,៥០ ម ជាស្នាដៃរបស់
ជាងករទេសខ្មែរបំប៉ន ៨ នាក់ និង សិស្សដែលទើបនឹងរៀន ចំនួន ១០ នាក់ បានស្នាក់និង
សំអែដោយក្បាច់ខ្មែរក្នុងរយៈពេល ៤៥ ថ្ងៃ ។ ក្បាច់សំអែនៅលើទ្វារនោះ ជាក្បាច់មាន
ឈ្មោះ ក្បាច់អង្គរ ដែលសិទ្ធិស៊ើបអង្កេត ក៏បានចង្អុលចេញពីព្រហ្មទណ្ឌបន្ទាយសិរី ។

កាលជំនាន់មុន គេដាក់តាំងឧត្តរផ្សេងៗ ចំនួនជាង ១០០០ មុន ដូចជា :
សំលៀកបំពាក់ក្នុងពិធីបុណ្យបាសនា គ្រឿងអលង្ការដែលមានតម្លៃ ឧត្តរច្រើនដែលមានស្លាក
ក្បាច់ក្បួន ក្រណាត់សំពត់ផ្សេងៗ សាស្ត្រាវុធបុរាណ គ្រឿងផ្សេងៗផ្សេងៗ រូបិយឧត្តរ ក្រុមពាង
"កុលាលភាសនី" និងឧត្តរពីសិទ្ធិស៊ើបអង្កេត ។ មានការ ឆ្លើយតបដល់ព័ត៌មាន ឬ បញ្ជាទិញ និងរោង
ជាងផ្គត់ផ្គង់រូបបុរាណ កន្លែងលក់ឯកសារ រូបថត បណ្ណាល័យ "ឆ្នាំ ១៩៦០" មានសៀវភៅ
ប្រមាណ ៣០០ ក្បាល ដែលបកស្រាយពីប្រទេសកម្ពុជា ព្រមទាំងបន្តបន្ទាប់សិក្សាមួយដែលបើក
ទ្វាររាល់ថ្ងៃ ។

ចាប់តាំងពីពេលបើកសារមន្ទីរមក ចាងហ្វាងនៃសាលាសិទ្ធិស៊ើបអង្កេត ខ្មែររ៉ាប់រងកិច្ចការ
សារមន្ទីរនៃស្ថាបត្យកម្មបុរាណ ត្រូវបន្តបន្ទាប់នាយកការិយាល័យបុរាណវិទ្យា នៃសាលាព្រះរាជក្រឹត្យ
ចុងបូព៌ា ។

វិមាននីប្រតិភូនៃសារមន្ទីរជាតិ ដែលប្រកបដោយលក្ខណៈជាតិខ្មែរសុទ្ធនោះ ត្រូវបានពង្រីកដល់ស្ថាបនា និង រៀបចំសារជាថ្មីឡើងវិញ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៦៩ នូវផ្នែកក្នុងអគារខាងកើត " ផ្នែកកណ្តាលដែលជាផ្នែកចាស់ជាងគេ ។ គេរក្សាទុកប្រទង់ជ្រោយជាលក្ខណៈប្រពៃណីចាស់ដែល ។ ប៉ុន្តែដោយសារ គេប្រមាណវិធីបែបតុលាការមេ គេអាចតម្រូវជាបីជាន់ នូវចំណុះគឺ ដោយបង្កើតលេណ្ឌគឺមួយសំរាប់ ជាកន្លែងបង្ហាញ និង ក្រោយមិនដឹងជាន់មួយ នៅខាងលើ សំរាប់ជាការិយាល័យរដ្ឋបាល និង កន្លែងផ្គត់ផ្គង់សារ " បណ្តាល កន្លែងផ្គត់ផ្គង់ ឬ សំរាប់ជាកន្លែងបង្ហាញ " ។

ចាប់តាំងពីមានកំណើតសារមន្ទីរមក ចំនួនវត្ថុចេះតែកើនឡើងជាសំរាប់ ។ កាលពីឆ្នាំ ១៩៧៥ គេអាចរាប់បានចំនួន រាប់ពាន់ ដែលបង្ហាញនូវលក្ខណៈផ្សេងៗពីគ្នា : បុរេប្រវត្តិជាបុរាណវត្ថុ ជាអត្ថបទ ជាសិល្បៈ ។ វត្ថុទាំងនេះបានមកពីប្រភពជាច្រើន : ពីស្តេច ពីអ្នកអារាមពុទ្ធសាសនា ពីយ៉ាងផ្នែកនៃអភិរក្សផ្ទះអង្គរ ពីកំណាបរុករកពីការរើប្រទះឃើញនានា ពីអំណោយនិងពីការចិញ្ច្រានពីប្រជាជន ។

សារមន្ទីរជាតិប្រកបដោយផ្នែកពីរ : ផ្នែកទី ១ ទុកសម្រាប់វត្ថុបុរាណវត្ថុ ដែលបែកចេញជាបីស្ថានីយ៍ : សិវិទូ រូបចម្លាក់បដិមាភក្ត្រ និង ពាង ក្នុង " កុលាលភាជនី " ។ ផ្នែកទី ២ សំរាប់ វត្ថុ អត្ថបទ ដែលគេអាចរាប់បាននូវចម្លាក់លើឈើ ដែលភាគច្រើនជាគ្រឿងស្លាបត្រកម្របស់វត្ថុ វត្ថុអត្ថបទ អតីត្តាន អតី សិវិទូ សំពត់ផ្សេងៗ ក្នុងពាង " កុលាលភាជនី " និងមានគ្រឿងអស់ង៉ាន ដែលជារបស់ស្តេច និង រូបិយវត្ថុ ។

តាំងពីយូរមកហើយ មានបញ្ហាជាច្រើនចោទកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើងៗ អំពីការប្រមូលមកទុក នូវកន្លែងតត់មត់ នូវវត្ថុបុរាណវត្ថុដែលបង្កើត ដែលមានចុះចោលនិងងាយស្រួលស្លាប់ការលួច និងការបំផ្លាញវត្ថុបុរាណវត្ថុទាំងនោះ ។ មិនជាការចាំបាច់ទេ ដែលតម្រូវអោយរករូបចម្លាក់ទាំងអស់ទៅជាកន្លែងសារមន្ទីរជាតិ ឬក៏នៅអភិរក្សផ្ទះអង្គរ ដែលកំពុងតែស្ថិតនៅក្នុងសភាពចង្អៀតណាស់ទៅហើយនោះទេ ប៉ុន្តែគេអាចរក្សាទុកវត្ថុទាំងឡាយនោះនៅនិងកន្លែង ឬក៏ទីស្នានដែលស្ថិតនៅជិតបំផុតពីប្រភពដើម ។ ម្យ៉ាងទៀត តម្រូវឱ្យគេអាចមានការយកចិត្តទុកដាក់ ឬក៏ការមានសន្តានចិត្តរបស់រដ្ឋអំណាចទៅក្នុងអ្នកប្រកប ដោយបង្កើតអោយមានសារមន្ទីរតូចៗ នៅតាមផ្លូវបទរៀងខ្លួនផ្ទាល់សំរាប់រក្សាទុកវត្ថុជាសក្ខីភាពនៃវប្បធម៌ដែលមាននៅតំបន់របស់ខ្លួន ។

កាលពីមុនគេបានបង្កើតអោយមានសារមន្ទីរជាច្រើន នៅតាមខេត្តនានាដូចមកហើយផង ។ សារមន្ទីរទាំងនោះគ្រាន់តែជាយ៉ាងផ្នែកធម្មតាហើយនៃ ក្រោមការណែនាំពីរដ្ឋអំណាចខេត្ត មានការអោយប្រមូលវត្ថុផ្សេងៗ ដែលនៅភ្នាក់ងារគ្រប់កន្លែង ទុកចោលដោយគ្មានការថែរក្សា ជាពេលវេលាដែលមានការព្យាបាល ។

លេណ្ឌគឺសារមន្ទីរជាតិ បានទទួលវត្ថុសិល្បៈមកពីខេត្ត កំពង់ស្ពឺ កណ្តាល ពោធិសាត់ កំពង់ឆ្នាំង កំពង់ចាម កំពង់ចាម កំពង់ចាម និង ស្វាយរៀង ឯចំណែកខេត្តកំពង់ធំ និង ក្រចេះ មិនឃើញមានវត្ថុសិល្បៈមកទុកទេ ។

មានសារមន្ទីរសំខាន់ពីរទៀត ដែលគួរកត់សំគាល់បន្ទាប់ពីសារមន្ទីរជាតិនៅភ្នំពេញមក គឺ សារមន្ទីរវត្តពោធិវាល និង សារមន្ទីរព្រះជំរំ ស្ថិតនៅទីរួមខេត្តព្រះវិហារ ។

សារមន្ទីរវត្តពោធិវាលកើតឡើងក្នុងឆ្នាំ ១៩៦៧ តាមគំនិតផ្តួចផ្តើមរបស់មេធាវីព្រះវិហារ អ៊ុំ ឡូត ដែលជាមេគណៈ ខេត្តព្រះវិហារ និង មានការជួយបង្កើតពីរដ្ឋផង ។

ឯសារមន្ទីរខេត្ត " ព្រះជំរំ " បានស្ថាបនាឡើងដោយរដ្ឋអំណាចខេត្តនាឆ្នាំ ១៩៦៨ ។

ដោយអសន្តិសុខ សម្បត្តិវិបល្លាសប្រព័ន្ធនៃបណ្តាញមន្ទីរទាំងពីរដូចជា សរិទ្ធ, ក្រូច្រូច ដង្ហើមកក់ទុកនៅសារមន្ទីរជាតិ និងស្ថាប័នដទៃទៀត ។

ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៧០ មក សម្ភារៈជួសជុលអំពីសរិទ្ធ និង រូបបដិមាករអំពីថ្ម និងកម្រ ពាង "កុលាលភាជន៍" បានយកមកពីអភិរក្សដ្ឋានអង្គរ មកដាក់នៅក្នុងបន្ទប់សារមន្ទីរជាតិ មន្ទីរពិសោធន៍ជួសជុលវត្ថុអំពី សរិទ្ធ និង រូបបដិមាករអំពីថ្ម បានត្រូវអភិរក្សដ្ឋានអង្គរបង្កើត អោយមាននៅ សៀវភៅបញ្ជីឆ្នាំ ១៩៦០ ម៉្លេះ ។ អ្នកឯកទេសវិជ្ជាជីវៈជួសជុលវត្ថុទាំងនេះ ចំនួន ៣ នាក់ ជាតិខ្មែរ បានសិក្សាចេះពីធម្មនិរ្ត័យនេះពីអភិរក្សដ្ឋានអង្គរ ។ វត្ថុដែលឆ្លាក់ អំពីឈើ ហើយដែលត្រូវកែលម្អស្តី ក៏ត្រូវបានជួសជុលតាមបច្ចេកទេសដូចគ្នាដែរ ។

ក្នុងលោក្យគឺសារមន្ទីរ មានភាពស៊ីម៉ាប័រជាងគេ ។ ដោយមានការគ្រោងទុក ពីការស៊ីម៉ាប័រនេះ ដែលនឹងអាចនាំអោយរួចខាតវត្ថុអំពី សរិទ្ធ ឡាន ដែក ព្រម ដូចជារូបបដិមាករ ហើយដែលដាក់ទុកក្នុងលោក្យនេះនោះ គេក៏បានរៀបចំដាក់ក្នុងស្រោមធ្វើអំពីក្រណាត់ ប្លាស្ទិក ដែលអាចការពារការស៊ីម៉ាប័របាន ។ គេបានអនុវត្តន៍ការងារនេះដោយមានការជួយ ឧបត្ថម្ភពីអង្គការ អ៊ីប ណេស ។ កិច្ចការបានធ្វើរួចជាស្រេចហើយប្រយោជន៍ ដល់សម្បត្តិវិបល្លាស ទៀតក៏បានមិនបានធ្វើបន្ត ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៧១ មក ។

ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៧០ ដល់ឆ្នាំ ១៩៧៥ វត្ថុបុរាណប្បវត្តន៍ត្រូវបានដង្ហើមពីខេត្ត សៀម រាប កំពង់ធំ កំពង់ឆ្នាំង ពោធិសាត់ ព្រះវិហារ កំពង់ចាម ។ល។ មកទុកនៅសារមន្ទីរ ជាតិ ហើយរបស់ទាំងនេះដែលដឹកនាំមកដល់រួច ដោយបញ្ជាពីកងទ័ពនោះចោទឡើង ដូច្នេះគេក៏បានបញ្ជាអោយកប់ទុកតាមខេត្ត ។

ចាប់ពីឆ្នាំ ១៩៧៦ មក គេមានគម្រោងដទៃទៀត ដែលត្រូវដោះស្រាយពីការ បញ្ជាដែលបានចោទឡើងតាំងពីអំពីកាលនិងចិនដទៃទៀតនោះ ។

ដោយឆ្លងៈ ឬក៏ដោយការគ្មានអត្ថបទល្អិតឡើយនឹងបទបញ្ជា ដែលដែលអំពីសារមន្ទីរ ទាំងឡាយក៏ដូចជា ស្ថិតិបេតិកភ័ណ្ឌរបស់ប្រទេសកម្ពុជា បានធ្វើអោយមានការចាប់អារម្មណ៍ ច្រើន ហើយតម្រូវអោយមានការរៀបចំបញ្ជាប្រតិបត្តិការសម្បត្តិវិបល្លាស ត្រូវទាំងស្រុងបញ្ជាប្រតិបត្តិការ បទបញ្ជាទាំងនេះសារមន្ទីរ បុគ្គលិក និងអង្គការដទៃទៀត ដែលមានភារកិច្ចទទួលបន្ទុកទាំង នេះ ។ ព្រោះថា យើងគ្មានអត្ថបទល្អិតឡើយ ក្រៅពីត្រូវបញ្ជាប្រតិបត្តិការអង្គការ ទូទៅច្បាប់ចម្លងពី ថ្ងៃទី ៣១ ធ្នូ ១៩៧៣ និងស្នូលគឺមានមកមុនឆ្នាំ ១៩៣០ ទាំងអស់ ។ ដូច្នេះហើយ ត្រូវតែ ធ្វើអោយមានច្បាប់មួយអំពីសម្បត្តិវិបល្លាស ដែលនឹងចម្រុះចេញមក ដល់ អត្ថបទក្រីក្របញ្ជាប្រតិបត្តិការ បទបញ្ជាទាំងឡាយ ដែលអាចនៅប្រើបាន និងដែលអាចបកស្រាយទៀត នោះ គឺ ការកំណត់ទាំងឡាយ ស្តីពីទំនាក់ទំនងអន្តរជាតិក្នុងរឿងនេះ "ប្រព័ន្ធ" UNESCO អ៊ីកូម ICOM អ៊ីកូម៉ូស ICOMOS ។ល។

នៅក្នុងពេញ ក៏ដូចជានៅទីផ្សេងៗក្នុងប្រទេសកម្ពុជា សារមន្ទីរទាំងឡាយដែលបានបង្កើតឡើង កាលពីមុន រួចសព្វថ្ងៃត្រូវបំផ្លាញអស់នោះ ប៉ុន្តែប្រសិនបើយើងយល់ដឹងពីបទបញ្ជាប្រតិបត្តិការ ពីការគ្រប់គ្រង និង ថែទាំសារមន្ទីរជាតិយើងដែលមានលក្ខណៈផ្ទាល់ ហើយ ដែលបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៥១ ដោយកិច្ចប្រកាសរបស់រាជរដ្ឋាភិបាលសារមន្ទីរជាតិ ពីប្រទេសបារាំងជូនមកប្រទេសកម្ពុជា ហើយ ។

ប៉ុន្តែគោលការណ៍ដែលត្រូវតែយល់ដឹងទៅហើយ សម្រាប់អ្នកកសាងវត្ថុសម្បត្តិវិបល្លាសនេះ ម្យ៉ាងទៀត រហូតមកដល់ឆ្នាំ ១៩៧៦ ក្នុងក្រាបបង្គំបង្គំនេះក៏ដោយ លើកលែងតែសារមន្ទីរចេញ នៅតាមខេត្តនានាគ្មានបុគ្គលិកទីស្រាសាស្ត្រ និង បច្ចេកទេសទាំងនោះ ក្រោយពីការបង្កើត គ្រប់គ្រងកាន់កាប់នៃសារមន្ទីរទាំងឡាយនោះ ។

កាលពីដំនាន់មុនៗ ការខ្វះកិច្ចរៀបចំ ព្រមទាំងការខ្វះសកម្មភាពដូចពណ៌នា ហើយ
នោះមិនបានធ្វើអោយមានការចាប់អារម្មណ៍ល្អាងអ្វីទេ ការដែលសាមគ្គីន ទៅតាមពេលនោះ
គ្រាន់តែបានបំពេញវិធានការខ្លះ ដ៏តិចតួចតែង ក្នុងមុខនាទីរបស់ខ្លួនខាងការអប់រំ និងសង្គម
សាស្ត្រ ហើយមិនបានបំរើតែអ្នកដែលបានចូលចិត្តសិក្សា មួយចំនួនតូចប៉ុណ្ណោះឯងនោះ ។ ប៉ុន្តែ
ចំពោះសាមគ្គីនទាំងឡាយដែលមិនបានគ្រោងរៀបចំបង្កើតឡើងវិញ ហើយនៅក្នុងអនាគត
ដ៏ខ្លីខាងមុខ និងត្រូវបំពេញនូវភារកិច្ចដ៏មានសារៈសំខាន់ក្នុងកម្មវិធីមួយ ដែលមានគោលបំណង
ពង្រីកវប្បធម៌ជាតិ ។ កម្មវិធីនេះនិងតម្រូវអោយសាមគ្គីនទាំងអស់ដែលនឹងបង្កើតឡើងនោះ
មានតួនាទីប្រតិបត្តិ និង វិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវនិងគ្រឹះស្ថានអប់រំសាធារណៈផង ។

ហេតុដូច្នេះ មានការនិងត្រូវបង្កើតប្រព័ន្ធនៃការរៀបចំមួយ ដែលអាចជួយដល់
កិច្ចពង្រីកការសិក្សាអប់រំនិងវប្បធម៌ ។ ដើម្បីចាប់ផ្តើម គេត្រូវធ្វើអោយបានសំរេចច្បាស់
គំនោលបញ្ញត្តិមួយបង្កើត បុគ្គលិកឯកទេស ដែលទទួលបន្ទុកពីបុគ្គលិករដ្ឋបាលទៀតនៃរដ្ឋ ជាពិសេស
ទូលំទូលាយបុគ្គលិកអប់រំ ។ នេះគឺ ជាក្របបង្គោលបេតិកភ័ណ្ឌវប្បធម៌ជាតិ ។ ក្នុងក្របបង្គោលនេះ
បុគ្គលិកមានបួនប្រភេទគឺ "អភិរក្ស" "ឧបការី" "អ្នកទទួលខុសត្រូវទទួលបន្ទុកត្រួតត្រា"
"និងនាំ" ។

កាលពីឆ្នាំ ១៩៧២ គេមានបំណងធ្វើគំនោលច្បាប់មួយស្តីអំពី ការបង្កើតថែកសាមគ្គីន
ទាំងឡាយជាបីប្រភេទ :

- សាមគ្គីនជាតិ
- សាមគ្គីនចាត់ថ្នាក់
- សាមគ្គីនត្រួតពិនិត្យ

ទស្សនៈវិស័យនេះ ក្នុងការរៀបចំសាមគ្គីនទាំងអស់ដែលនឹងបង្កើត និង អនុញ្ញាតិ
មិនគ្រាន់តែធ្វើកម្មវិធីជាទូទៅមួយ ស្តីពីសកម្មភាពវិទ្យាសាស្ត្រនិងអប់រំ របស់សាមគ្គីនទាំងឡាយ
នោះប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែក៏សម្រាប់ប្រតិបត្តិការជំនួញរវាងគ្នាផងគ្នាផង : សាមគ្គីនធំពុំមែនដ្ឋ
មណ្ឌលសំខាន់ៗ ត្រូវដើរសាមគ្គីនដែលតូចៗ ក្នុងករណីណា ដែលសាមគ្គីននោះស្ថិតនៅចំពោះមុខ
បញ្ហាវិទ្យាសាស្ត្រ ឬក៏ការរក្សាអភិរក្សដែលពិបាក ឬក៏មិនអាចដោះស្រាយបាន ដោយកង្វះ
អ្នកឯកទេស កន្លែងពិសោធន៍ស្រាវជ្រាវបន្តបន្ទាប់ ឬក៏គោលដៅដ៏ស្មុគស្មាញ ។ ក្នុងកាលៈទេសៈនោះ
ជាការចាំបាច់សាមគ្គីនធំៗ និងត្រូវដើរសាមគ្គីនតូចៗផង ក្នុងសកម្មភាពអប់រំដោយសហប្រតិបត្តិការ
បង្កើតអោយមានពិណ័យអចិន្ត្រៃយ៍ សន្តិសុខ និងរៀបចំពិណ័យកោចច្រមទាំងក្នុងបញ្ហាគ្រប់គ្រង ។

សកម្មភាពវិទ្យាសាស្ត្រនិងអប់រំ របស់សាមគ្គីនទាំងអស់ដែលនឹងបង្កើត គឺជាបញ្ហាកង្វល់
មួយរបស់យើង ។ ក្នុងកម្មវិធី មានការគ្រោងរៀបចំការពង្រីកក្រុមអប់រំមួយទៅសាមគ្គីន ហើយ
និងមានគោលបំណងបង្កើតទៅតាមសាមគ្គីនធំៗ តាមខេត្តនានាទៀត ។ ការបង្កើតមគ្គីនទូលំ
ក៏តាមលំនាំដែលសាមគ្គីនធំ ឬតូចត្រូវការមានមគ្គីនទូលំក៏ឯកទេសជាចាំបាច់ ។ បញ្ហានេះក្នុង
អនាគតយើង និងព្រឹទ្ធសវន្តមគ្គីនទូលំក៏ក្នុងចំណោមមគ្គីនដែលចេញពីមហាវិទ្យាល័យបុរាណវិទ្យា
" ជាគម្រោងផែនការបង្កើតទៅអនាគត " ។ ក្នុងពេលអនាគតទៅមុខទៀតមានកម្មវិធី
គ្រោងរៀបចំសកម្មភាពសម្រាប់បង្រៀនបង្រៀនទៀតដូចជាសន្និសីទមានកំណត់ពេល ពិពណ៌នាបណ្តោះ
អាសន្នមួយដងមួយកាល ពិពណ៌នាគោរ " ដោយសាមគ្គីនរងរង " ។
គម្រោងកម្មវិធីនេះ គឺជាសកម្មភាពទំនើបថ្មីស្រួចស្រាស់ ដែលគាំទ្រដោយមក មិនធ្លាប់មាននៅ
ប្រទេសកម្ពុជាយើងឡើយ ។

ដោយឡែកពីសកម្មភាពអប់រំ ចំពោះការងារវិទ្យាសាស្ត្រ លាមកម្ចីតមិនដែលធ្លាប់
ប្រើប្រាស់សោះទេ ។ ដោយហេតុថា ការសិក្សា និង ប្រាសាទ្រង់ដែលនឹងត្រូវធ្វើឡើង ជា
អាទិទេសលាមកម្ចីតជាតិក្នុងពេលនោះ ត្រូវមានសហប្រតិបត្តិការដ៏ជិតស្និទ្ធ ជាមួយក្រុម
និងអង្គការនានាដែលមានការទាក់ទងទៅនឹងផ្នែកសិល្បៈ វប្បធម៌ អារក្សធម៌ ប្រវត្តិសាស្ត្រ
បុរេប្រវត្តិសាស្ត្រ អេកូឡូស៊ី ទំនៀមទម្លាប់ប្រពៃណី និង បុរាណវិទ្យា ដូចជា វិទ្យាស្ថាន
អភិរក្សប្រាសាទបុរាណលាមកម្ចីត និងទេសចរណ៍ " ការិយាល័យវិទ្យាសាស្ត្រប្រាសាទ " លាមកម្ចីត
សិល្បៈ " ការិយាល័យវិទ្យាសាស្ត្រប្រាសាទ " និងគ្រូបរិច្ចាស្ថាន ឬនាយកដ្ឋាននានា ព្រមទាំង
អង្គការនានា ។ ការត្រួតពិនិត្យប្រព័ន្ធសកម្មភាពសិល្បៈប្រាសាទ្រង់សិល្បៈ បានកំណត់
ច្បាស់លាស់នូវចំណុចសំខាន់ៗនៃកម្មវិធីនេះ ។ ចំណុចដែលមានសារៈសំខាន់បំផុតអាចបែងចែកជា
បីផ្នែកគឺ :

១.១ - ការប្រាសាទ្រង់អំពីប្រវត្តិសិល្បៈ និង វប្បធម៌ខ្មែរ :

ការងារក្នុងនាមនេះ ត្រូវធ្វើឡើងដោយមានការសិក្សាពីយុគសម័យនិងជាមួយផ្នែកពុទ្ធិសាស្ត្រ
ដោយត្រូវបង្កើតការប្រជុំមួយ ដែលនឹងជាការប្រជុំរបស់គ្រូបរិច្ចាស្ថានប្រវត្តិសិល្បៈខ្មែរ ។
ក្នុងនាមនេះ ការសិក្សាអំពីសិល្បៈជាចាំបាច់ដើម្បីយល់ដឹងអំពីអាយុកាលនៃប្រាសាទ្រង់
ស្បៀងភោគកម្មាសាស្ត្រ ប្រវត្តិសាស្ត្របុរាណសិល្បៈស្ថានភាព តួរក្រុង តួរក្រុង និងឈ្មោះជាតិខ្មែរ
សំរាប់ការអប់រំ ។

១.២ - ទំនាក់ទំនងសិល្បៈខ្មែរសម័យ ជាមួយនិងកេរ្តិ៍បុព្វតកសិល្បៈពីអតីតកាល :

បញ្ហាពីការផ្សាយ គឺធ្វើឡើងដោយមានការសហការក្នុងការយល់ចេះដឹងចំពោះសិល្បៈខ្មែរ

៣.៣ - ការប្រមូលដោយមានរបៀបប្រកបដោយក្បួនច្បាប់ នូវប្រភពនិងឯកសារវិទ្យាសាស្ត្រ
សំរាប់ផ្នែកប្រវត្តិសាស្ត្រសិល្បៈ និង បុរាណវិទ្យា គឺដូចជាសំរាប់ការសម្រួលបញ្ហាផ្សេងៗ
សិល្បៈសម័យផ្សេងៗ ។

ជាគម្រោងផែនការ និងមានការចងក្រងចេញ រួមមានការផ្សាយជាប្រចាំនូវ
មគ្គុទ្ទេសក៍នៃសារមន្ទីរសំខាន់ៗ និង ប្រាសាទនានា បញ្ជីរាយការណ៍របស់អង្គការមន្ទីរវិទ្យាសាស្ត្រ
និងស្ថាប័នសិល្បៈ ព្រមទាំងប្រាសាទនានា បញ្ជីសារពើភ័ណ្ឌ សរុបស្បៀងភោគកម្មាសាស្ត្រ
មួយ " ប្រវត្តិសាស្ត្រ " BIBLIOGRAPHIE " ក្របខណ្ឌប្រភព ព្រឹត្តិបត្រ អាណាឡ ប្រវត្តិសាស្ត្រ
គោលដៅនៃគម្រោងការផ្សព្វផ្សាយនេះ គឺបង្កើតឱកាសឱ្យយើង ទំនាក់
ទំនងបុរាណវិទ្យា និង សិល្បៈសំរាប់បំរើការប្រាសាទ្រង់ ។

២ - តាំងពីថ្ងៃទី ១៧ មេសា ១៩៧៥ រំដោះភ្នំពេញភ្លាមកាលណា សារមន្ទីរយើងបានបុគ្គលិកមកធ្វើ
ការទេ បិទទ្វារ ។ ពួកបនក្សត៍ ប៉ុកត បានស្រង់ស្រង់រកឃើញបុគ្គលិកសារមន្ទីរម្នាក់ទើបបញ្ជាអោយ
ទៅតាមរកស្វាគមន៍ក្រុមសារមន្ទីរ គឺ លោក លី ខ្ញុំអង់ ពីស្រុកគ្រប់ស្វាយ ខេត្តកណ្តាលមកសារមន្ទីរជា
បន្ទាន់ ដើម្បីទទួលភារៈកិច្ចរបស់ខ្លួនជាថ្មី ។ លោកអភិរក្សមកដល់សារមន្ទីរកាលណាពួកទាហាន ប៉ុកត
ក៏ចាប់ផ្តើមអោយលោកជួយព្យាយាមប្រើប្រាស់ប្រព័ន្ធប្រើប្រាស់ពីជុំវិញសារមន្ទីរយកទៅចោល ។ ព្រះខ្មែរ
ទាំងនេះ គឺក្នុងជំនាន់ពួកប្រតិកិច្ច លង់ លុល យកមកគន់ជុំវិញជញ្ជាំងដើម្បីការពារឥតបុរាណក្នុងសារ
មន្ទីរនិងអំប្រែប្រួលប្រព័ន្ធប្រើប្រាស់ ដែលអាចឆ្លងពីក្រៅចូលមកក្នុងភ្នំពេញមិនមានពេលវេលាជាកំណត់
ទុក ។ កាលបើបានបំពេញភារកិច្ចជញ្ជូនខ្មែរអស់សព្វគ្រប់ហើយ លោកអភិរក្សក៏ត្រូវពួកទាហានខ្លួន
ចេញពីភ្នំពេញ ខ្លួនក៏ព្រាត់ស្រាត់ស្រាវជ្រាវមកទល់សព្វថ្ងៃនេះ ។

ក្រោយពេលចន្លោះពីថ្ងៃទី ១៧ មេសា ១៩៧៥ មកទល់នឹងថ្ងៃទី ៧ មករា ១៩៧៩ គឺ
មានរយៈពេលបីឆ្នាំ ប្រាំបីខែម្ភៃថ្ងៃ ពួកបនក្សត៍ប៉ុកត - អៀង សារី មេប្រលង្គក្នុងសាសន៍ដឹងយូរពេល
ដាក់សារមន្ទីរជាតិរបស់យើងនៅក្រោមនីមួយៗ របបរក្សាបង្កត់ដីសាហាវ បោកប្រែរបស់ពួកគេ ។ យើង
ខ្ញុំពុំបានដឹងថា តើពួកនេះយកគ្រឿងស្មារតីរបស់យើងមិនមែនមកប្រើប្រាស់ជាតិកម្ពុជាទៅប្រើការតាមមេរោ
គតិយោលោតឆ្លោះមហាស្មារតីរបស់វាជាអ្វីទើយ ព្រោះពួកបុគ្គលិកយើងខ្ញុំទាំងអស់គ្នា ដែលនៅរស់
រានមានជីវិតដល់សព្វថ្ងៃនេះ គ្មាននរណាម្នាក់អាចប្រៀបធៀបចូលទៅបង្កប់ខ្លួនក្នុងចំណោមពួកគេ ដើម្បីតាម
ដានសកម្មភាពដ៏ប្រពៃដែលវាសាបព្រោះនៅសារមន្ទីរជាតិទើយ ។

ក្នុងរយៈពេលដាច់បីឆ្នាំកន្លងទៅនេះ ហាក់ដូចជាសុបិនមួយដែលពុំអាចបំភ្លេចបាន ចំពោះ
ប្រជាជនខ្មែរទូទាំងប្រទេស តែមិនគ្រាន់សំរាប់ប្រជាជនខ្មែរស្រួចស្រាវទេ ក៏សំរាប់ជនបរទេសខ្លះក្នុង
សម័យមុនថ្ងៃទី ១៧ មេសា ១៩៧៥ បានរស់នៅក្នុងប្រទេសខ្មែរយើងនៅទើយទៀត : " ខ្លោចផ្សា
ហើយសែនខ្លោចផ្សា " ។ មិនយូរប៉ុន្មាន ខ្មែរអ្នកស្នេហាជាតិ នៅក្នុងប្រទេសជាមិត្ត មានប្រទេសទៀត
ណាមួយដើមអាទិ បានក្រោកឡើងក្រោមទង់រាជស្វាមីស្រឡាត់ជាតិ រួមសហប្រតិបត្តិការជាមួយមិត្ត
ដ៏ធ្មេញរបស់យើងគឺ ទៀតណាម ចូលមកវាយរំលំ របប ប៉ុកត និង អៀង សារី អោយពួកវាខ្ចីខ្ចាយ
ដើម្បីរំដោះទឹកដីកម្ពុជា ស្រោចស្រង់ប្រជាជនខ្មែរយើងអោយឆ្លុះផ្កាពីសង្គត់សង្កិនជិះជាន់ របស់ពួកវា
បំបែកបំបាក់នេះ ព្រមទាំងក្នុងឥរិយាបថដែល ព្រះសម្បត្តិរបស់យើងយើងអោយមានព្រលឹងរស់រវើក
ឡើងវិញជាបន្ទាន់ ។

៣ - ក្រុងភ្នំពេញក៏មានជីវិតឡើងវិញដែរ គឺក្នុងថ្ងៃទី ៧ មករា ១៩៧៩ នេះឯង ។ តាមការ
សេចក្តីដំណាលមិត្តបងប្អូនយើង ដែលបានស្រុកចូលមកភ្នំពេញមុនគេ ជាពិសេសលោកអភិរក្ស ក្រសួងយោធនា
ការ វ៉ាន់ វ៉ាន់ និង ព័ត៌មាន ទឹកខ្មៅ ចិន្តា និង លោកនាយកអភិរក្សប្រាសាទបុរាណ សារមន្ទីរនិងទេស -
ចរណ៍ ទីប៉ង យ៉ាត ថា : " មិត្តយើងចូលមកដល់ភ្នំពេញហើយកាលណា ប្រុងប្រៀបប្រៀបចំណុះរត់ចូលមក
សារមន្ទីរជាតិដ៏ប្រក្សាប ហើយក៏ចាប់ផ្តើមតាំងពីនាទីនឹងនេះភ្លាម ហើយមូលហេតុដែលចូលមកជ្រក
នៅសារមន្ទីរជាតិនេះ ដោយយល់ច្បាស់ខ្លះតម្លៃអមតៈ ដែលវាបុរាណដែលបុព្វបុរសយើងបានកសាង
ឡើងតាំងពីអតីតកាលដ៏យូរលង់មក ទុកអោយជាកន្លែងដែលយើងកូនចៅយើងយើងមកហើយ ។ ក្នុងឈ្មោះនេះសារ -
មន្ទីរយើង បើមើលពីក្រៅ សឹងមិនយល់ ដោយមានដើមឈើស្តុក និងស្លឹកគ្រប់គ្រងដុះព្រះព្រាពីជុំវិញធ្វើ
អោយយើងខ្ញុំយល់ដឹង មានចិត្តសោមនស្សដ្ឋាន់ ចង់កំរើកកាន់ទឹកភ្លាត់ពួកក្សត្រជាតិ ក្សត្រប្រជា
ជន និង ក្សត្រសម្បត្តិវ៉ាន់ ដែលជាព្រលឹងជាតិកម្ពុជា " ត្រង់នេះមិត្តយើងពោលទាំងទឹកភ្លាត់ ខ្លួន
ពោលបន្តទៀតថា : " ខាងក្នុងរបបស្ថាប័នទាំងឡាយដែលធ្លាប់មានបុព្វដុះទឹកបញ្ចេញគ្រប់ពេល

ស្មៅធ្លាប់បានកាត់តម្រឹមខ្លីស្អាតល្អ ឥឡូវឆើញតែស្មៅដុះប្រុបប្រុសគ្មានស្លាប់ធ្លាប់ រូបបដិមាករ
ខ្លះធ្លាប់ឈរក្នុងស្នូលបញ្ចេញដងខ្លួនមានភាពសង្ហា ឥឡូវត្រូវឆ្អក ប៉ុលពត វាយបំបាក់ជាច្រើនកំណាត់
រំលំ បង្កប់ខ្លួនចោលក្នុងកំរាលស្មៅ ឯងផ្លូវខ្លាត់ខ្លែងពីមុន និងចំហៀង ដែលធ្លាប់ក្រាលក្រួសស្អាតរលីង
ឥឡូវនេះគេឆើញតែស្មៅដុះប្រុប ។ ឯក្រោយទិញ ទីព្រៃដុះពេញចូលសឹងពុំចុះ ។ លើឆើញដុំ
ទិញសារមន្ទីរ ស្នូលតែសំរាម ស្លឹកឆើ ដីឆើ ពោធិពេញ មានភាពក្រខ្វក់ទឹកទីលេង ហាក់ដូចជាចុក
ចោលស្បូវមាត់មានការថែទាំទាល់តែសោះ ។ ខាងក្នុងបន្ទប់តាំង ចំពីមុខ តុ ទូតាំង ភ្នាក់ភ័យ
ក្រដាសឆ្ងល់ពាលពេញ គ្មានរបៀបរបបបរយ ជាពិសេសស្រីៗស្អាត និង សិរិទ្ធ ។ ឯក្រុមអភិវឌ្ឍន៍
នៅចំណោលបន្ទប់តាំងនេះ ក៏ត្រូវឆ្អកក្បត់វាយបំបាក់ កំចាត់ និង ធ្វើអោយមានស្នាមស្នាមខ្លះជាក្រូស
តាំងមកទល់សព្វថ្ងៃនេះ ឯក្រុមៗ មាស និង ប្រាក់ នៅសល់បន្តិចបន្តួច តែគេពុំដឹងថា "ពួកក្បត់"
នេះវាឈ្នួចប្រមូលទៅទីណាទីយ ។

ទីងឈ្នួចវាខាងត្បូង ឈ្នួចវាខាងលិច រូបសំណាកអភិវឌ្ឍន៍ទាំងឡាយត្រូវឆ្អកផ្តល់ពីលើប្រ
ទីមនុស្សលើដី លាយឡំនឹងសំរាម ឬ ស្លឹកឆើ ។ ឈ្នួចវាខាងលិចចំ ភកឆើញមានរូបសំណាកខ្លះនៅ
លើប្រទីមនុស្ស ធ្លាក់មកលើដី និងប្រឡាក់ដោយដំណក់ទឹកថ្នាំពេទ្យ ប្រេង ដែលពួក ប៉ុលពត យកទៅ
លាបពិសានដើម្បីបំបាត់ជានកទីនឹងដែលពួកដុកកុំអោយអ្នកដងមើលឆើញ ឯដំណក់ថ្នាំពេទ្យប្រេងដែលដិត
ដាបនិងសាច់រូបសំណាកថ្ម ពុំអាចកោសចេញអោយបានស្អាតងាយឡើយ សុះត្រាតែមានជាតិថ្នាំគីមី
ពិសេសដែលស្រុកខ្មែរយើងគ្មាន ។ ឯឈ្នួចវាខាងជើងឈ្នួចវាខាងលិចទិញ យើងឆើញមានដាវសំ
ទីពងពីបរមបុរាណ ដែលនៅសេសសល់បន្តិចបន្តួច គេដាក់កោលពេទ្យកំរិតដុំ ។ ចំណែកក្រុមៗកុលាលភាជនី
ពាង ក្អម ក្រឡ ត្រូវឆ្អកបែកជាចំណែកខ្លះតូចនេះ ដេញដោលពាលពេញ ។ ស្នូលស្មៅដុំទិញស្រះ
ក្នុងសារមន្ទីរស្មៅដុះពាលពេញគ្រប់ស្រះ មាននៅឆើញផ្កាព្រលិតមួយពីរ ដែលលិចចេញពីស្រះស្ត
ទឹក ។ ដើមដូងដើមស្លានៅដុំទិញ មានសភាពក្រវែមក្រសែពោធិទាំងអស់ ។ បើយើងដើរមើលទៅ
លើពិសាន អាចឆើញសភាពក្រខ្វក់ប្រោមជាង ។ បើសិនដឹងមកក្រោយទិញ កំរាលដុំស្រុតច្រើន
កន្លែង ។ ក្រុមៗនៅលើដីបួលធ្លាក់ចុះមកម្តង អាចធ្វើអោយអ្នកដើរនៅពីក្រោយភិតភ័យភ្ញាក់
ញ័រ ។ គ្រប់កន្លែង ខាងក្នុងនិងខាងក្រៅ គេឆើញតែភាពចាស់ពុកស្លុយទឹកមិនឡើយ ។

ក្រោយពីទីនេះទៅក្នុងមន្ទីរស្នាម លោករដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយោធាការ ទំហ្លួងមី
និងព័ត៌មាន បានចាត់បញ្ជូនបុគ្គលិកចំនួន ៦ នាក់ ចូលមកកាប់គ្មានទីព្រៃពីមុនសារមន្ទីរ មានដើមឆើតូចធំ
តម្រឹមកាត់ស្មៅអោយលិចរូបរាងស្នូលឡើងវិញ ប្រមូលសំរាមដុត ទីមនុស្សស្រះស្មៅពីលើផ្តល់អោយ
ពួកស្អាត ខាងជើង ខាងត្បូងនិងខាងក្រោយ ក៏បានរំអាតជាបន្តបន្ទាប់ទៀត ។

ច្បាប់ខាងមុខសារមន្ទីរជាតិ ត្រូវបើកអោយបុគ្គលិកយើងបានព្រលិតក្រដាសលាយ ៗ និង
លើដី ជ្រើសយកវត្ថុបុរាណតូចពុំស្គាល់ សិរិទ្ធជូតអោយពួកស្អាតដាក់មួយកន្លែង អ្នកច្នកពាក់របៀបអោយ
នាមមន្ទីរទើបជ្រើសរើសរូបទាំងនេះយកមកតាំងរបៀបអោយត្រូវតាមក្រុម តាមកាលបរិច្ឆេទស្រប
ទៅតាមកាលសម័យនៃការវិវឌ្ឍន៍នៃសិល្បៈ ។ ទើបរៀបចំនិងយកបង្ហាត់ដើមខ្លះមកពិនិត្យផ្ទៀងផ្ទាត់សារ
ឡើងវិញ ។ ចំពោះរូបបដិមាករអភិវឌ្ឍន៍ សម្ភារៈផ្សេងៗទៀតអភិវឌ្ឍន៍ និង ក្រុមៗកុលាលភាជនី
ពាង ក្អម ក្រឡជាដើមបានត្រូវប្រមូលព្រលិតអោយអស់ឆ្ងល់ ។ រូបខ្លះដែលចេញពីប្រដី ប៉ុលពត អៀង
រ៉ា វាយបំបាក់ព្រោះត្រូវប្រឆាំងដាក់ដោយអង្គី ទុកទីនឹងអោយវាលបំបាក់សំអាតតទៅទៀត
វាលដុំត្រូវផ្គុំទឹកច្រើនសារអោយពួកស្អាត ពិសានធ្លាយដោយកន្លែង ត្រូវបានជួសជុលក្នុងអោយដិត
មសមមើលសិន ។ ឥឡូវវាលដែលដុំ ក្នុងពួកជួសជុលខ្លះពុំឡើងវិញ ។ រូបសំណាកពីថ្មធំពុំ មានទម្ងន់

ផ្ទះលើសពីកម្លាំងមនុស្ស តែបុគ្គលិកយកអស់កម្លាំងដែលមានលើកដាក់ទៅតាមកន្លែង។ រោងជាង
ជួសជុលនិងព្រះពុទ្ធរូបបុរាណ អាចទ្រទ្រង់អោយមានដំណើរការបន្ទាប់បន្សំបានខ្លះ ។ បន្ទប់ពិសោធន៍
និងជួសជុលបែបវិទ្យាសាស្ត្រ ពុំអាចទ្រទ្រង់បច្ចេកវិទ្យាព្រះច័ន្ទ ព្រោះសម្ភារៈផ្សេងៗ ត្រូវខ្ចីក្នុងបន្ទប់
ប៉ុលពត អេឡិចត្រូនិច សាវី បង្ហាញចោលអស់គ្នាសល់ បណ្តាលឱ្យនៅសល់ស្បែកស្រទាប់មួយចំនួន ត្រូវខ្ចីមនុស្ស
មូល និងទ្រទ្រង់អោយមានរបៀបបច្ចេកវិទ្យាខ្លះ តែពុំបានពេញលក្ខណៈវិទ្យាសាស្ត្រនេះទេ ។

យោងតាមត្រូវបានទ្រទ្រង់បច្ចេកវិទ្យា ដោយប្រមូលតុ កៅអីពីត្រង់ណោះមួយពីត្រង់ណោះមួយមកផ្សុំ
គ្នា ។ ផ្នែកនេះត្រូវបានតែបង្កើតអោយមានប្រយោជន៍ដំណើរការបណ្តោះអាសន្នប៉ុណ្ណោះ ។

ផែនការគ្រប់គ្រងកម្មវិធីនេះ ក្រសួងចាត់អោយមាន : គណៈកម្មាធិការមួយសម្រាប់ដំណើរការបុគ្គលិក
យើង ថ្វីត្បិតតែទ្រទ្រង់យូរឆ្នាំ ទោះបីមានស្មារតីតិរិះសម្បត្តិបច្ចេកវិទ្យាដ៏រ៉ាប់រង ក៏អាចធ្វើការនេះ
បានល្អមធ្យមរួចរយៈពេលបីខែ គឺមកដល់ថ្ងៃទី ១៣ មេសា ១៩៧៩ ត្រូវបានទ្រទ្រង់បច្ចេកវិទ្យាសាស្ត្រ
មន្ទីរជាតិយើង អោយមានដំណើរការបច្ចេកវិទ្យា ក្រោយមកអធិបតីភាពនៃលោកប្រធានក្រុម
ប្រឹក្សាប្រជាជនកម្ពុជា ហេង សែន ដោយដាក់ឈ្មោះថា : "សារមន្ទីរវត្ថុបុរាណក្នុងពេញ"

ក្រោយពេលដែលបានសម្ភាសន៍រួចហើយ បុគ្គលិកទាំងអស់ដែលមានចំនួនតែ៩នាក់
បានចាប់ផ្តើមការងារការងារចំណាប់ចំនួនមួយកំរិតខ្ពស់ទៀត ថ្វីត្បិតតែចំនួនអ្នកធ្វើការតិច
ក៏ដោយក៏យើងនាំគ្នាបែកការងារកិច្ចបំពេញទៅក្នុងពេលដូចជា :

- ចាត់អោយមានក្រុមដើរស្រាវជ្រាវ ដើរស្រាវប្រមូលវត្ថុបុរាណ និងវត្ថុ
សិល្បៈដែលនៅទូទាំងប្រទេស ក្នុងក្រុង និងជាក្រុងយកមកទុកដាក់តម្កល់នៅសារមន្ទីរមួយចំនួន ។

- ផ្នែករោងជាងព្រះពុទ្ធ និងជួសជុលរូបបុរាណ នៅសល់បុគ្គលិកបច្ចេកទេសតែ
ពីរនាក់គត់ និងអតីតនិស្សិតមហាវិទ្យាល័យសិល្បៈសូន្យរូប ផ្នែកកុលាសភាជនី បានចាប់ដំណើរការខ្លះ
គឺទីពឹងពាក់បែកយកមកជួសជុល ឬធ្វើជាថ្មី ព្រះពុទ្ធរូបសំណាកខ្លះបច្ចេកវិទ្យា ជួសជុលដំបូលដែលពាក់បែកដោយ
អន្ទីរ យករូបបដិមាករណីមួយដ៏ធំទៀតរបស់ស្ថាប័នស្ថាប័នបច្ចេកវិទ្យា ។ ស្រះពោធិ៍ ឬមជ្ឈិក ផុស
លាង និងបញ្ចូលទឹកថ្មី ផែនការប្រើប្រាស់ទឹក និង បង្កើន កម្រិតបំពេញឧបត្ថម្ភបុគ្គលិក និងដាក់ទឹកសាប៊ូក្នុងផ្ទះ
ទស្សនិកជន ។

- ក្រុមសំអាតខាងក្នុងនិងខាងក្រៅសារមន្ទីរ ដែលស្មូនតែជាភរិយានិង កូនស្រីពុទ្ធ
របស់បុគ្គលិកសារមន្ទីរដែលនោះ បានក្លាយជាមេត្តាសំអាតផ្ទះនិងជីវិតខាងមុខ ជម្រះនិងតម្រឹមស្មៅនិង
របងដោយយកចិត្តទុកដាក់ជាទូទាំងរាល់ថ្ងៃ ។ រូបបដិមាករណីបេតិកភណ្ឌក្នុងសារមន្ទីរ តែងតែសំអាតពុំ
ដែលដាច់ទៀង ។

- ក្រុមសិល្បៈ និងផ្ទាំងទាំងឡាយតាមស្តង់ បានយកចិត្តទុកដាក់ការពារនិងថែទាំរក្សា
វត្ថុបុរាណរបស់យើង ដោយទឹកចិត្តស្មោះត្រង់ជាទីបំរុង ។

- ក្រុមមគ្គុទ្ទេស ដែលស្មូនជាបុគ្គលិកថ្មី ដោយបានទទួលការណែនាំបង្ហាត់
បង្រៀនជាបណ្តើរពុំនោះ បានប្រើប្រាស់ទទួលនិងពន្យល់ស្រាវជ្រាវដោយរីករាយនិងយ៉ាងក្សោរក្សាយ
ក្នុងស្មារតីសាមគ្គីរវាងជាតិនិងអន្តរជាតិទូលំទូលាយ ។

- ផ្នែកទទួលបន្ទុកអនាម័យបានព្រមសំអាតនិងទ្រទ្រង់ស្បែកស្រទាប់អោយបានត្រឹមត្រូវ
ចុះបញ្ជីសារពើភណ្ឌ និង ត្រួតពិនិត្យផ្សេងៗនូវស្បែកស្រទាប់សារបច្ចេកវិទ្យា ។

- ក្រុមទទួលភារៈរដ្ឋបាល បានចាត់អោយបុគ្គលិកអនុវត្តន៍យ៉ាងម៉ត់ចត់នូវផែនការ
ដែលក្រសួង និង ក្រុមប្រឹក្សាដាក់ចុះ ។

ក្រោយពីការងារយ៉ាងម៉ឺងម៉ាត់នេះ បុគ្គលិកសារមន្ទីរឆ្លៀតពេលទៅ
 រៀនសូត្រពីស្ថិតិសារមន្ទីរដែលឆ្លងកាត់ការរៀនសូត្រជាមិត្ត មិនតែប៉ុណ្ណោះពួក
 បុគ្គលិកក្នុងស្ថិតិក្នុងនាយកដ្ឋានយោធាបានគ្រប់គ្នា ដើម្បីពង្រឹងស្ថានភាពជាតិដឹងបដិវត្តន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។
 បាននាំគ្នាប្រជុំជិតគ្នាប្រជុំសាកលសារមន្ទីររបស់ក្រុមប្រឹក្សាប្រជាជនបដិវត្តន៍ ដើម្បីអោយ
 កម្លាំងពល បុគ្គលិកសារមន្ទីរ ប្រជាបច្ច័យស្ថិតិសារមន្ទីររបស់មជ្ឈមណ្ឌលយោធា ។ ក្រៅពីនេះ បុគ្គលិក
 សារមន្ទីរវត្តបុរាណបានចូលរួមក្នុងពិធីបុណ្យជាតិ និងអន្តរជាតិផងដែរ ព្រមទាំងបានចូលរួមក្នុងអង្គ
 មេធាវីរៀនសូត្រផង ។

ដោយបានយល់ច្បាស់ថា នៅក្នុងសារមន្ទីរ ត្រូវមានការជួសជុលវត្ថុបុរាណដែលមកពីការដឹកកាយ
 ស្រាវជ្រាវពីក្នុងដី រលីង និងក្នុងទឹកដោះដី ដែលមានការពាក់ដំបូលណែនាំនេះអោយយល់ដឹងថា
 វិញ ត្រូវមានបច្ចេកទេសពិសោធន៍រៀបរៀងស្ថិតិសារមន្ទីរឡើងវិញ ។ មិនប៉ុណ្ណោះ
 សេចក្តីបញ្ជាក់ក្នុងមួយក្រុម តែងមានទំនាក់ទំនងជាមួយស្ថិតិសារមន្ទីរ ដូចនេះត្រូវអោយមានបច្ចេក
 ក្រុមបច្ចេកទេសស្រាវជ្រាវ ដើម្បីអោយបានដឹងយល់ច្បាស់ពីប្រភពដើមនៃវត្ថុទាំងនោះ ទើប
 មកដល់ខែ កញ្ញា ឆ្នាំ ១៩៨០ នេះ យើងបានធ្វើអង្គការលេខថ្មី បច្ចេកទេសមានផ្នែកជាច្រើន
 អោយសមស្របជាសារមន្ទីរទំនើប មាន ការិយាល័យរដ្ឋបាល ការិយាល័យបច្ចេកទេស រោងជាង
 ជួសជុលនិងចាក់ពុម្ព គណនេយ្យសេដ្ឋកិច្ច ។

៣ - ១ - អំពីស្ថានភាពបុគ្គលិក :

- ក្នុងខែ មីនា ឆ្នាំ ១៩៧៩ បុគ្គលិកមានចំនួន ៦ នាក់
 - មកដល់ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៧៩ បុគ្គលិកមានចំនួន ៩ នាក់
 ពីខែ ឧសភា ឆ្នាំ ១៩៧៩ មកដល់ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៧៩ មានចំនួន ៤២នាក់
 ក្នុងឆ្នាំ ១៩៨០ នេះ យើងមានបុគ្គលិក ២២ នាក់ដែល តែងក្នុងចំណោម
 នេះយើងមានបុរសតែ ១៣ នាក់ ក្រៅពីនេះស្ត្រីតែ ៩ ។ ដូចនេះការងារចេះតែអបពុ
 អោយដំណើរការតាមសេចក្តីត្រូវការប្រចាំថ្ងៃ ទៅដល់ការងារដែលយើងខ្ញុំអនុវត្តទៅពុំបាន
 សមស្របតាមចិត្ត និងតាមចិត្តដោយសារក្រសួង ឧទាហរណ៍ ដូចជាធ្វើបញ្ជីសារពើភណ្ឌនាំប្រមាណ
 ករអំពីថ្ងៃនិងសម្ភារៈដ៏ធ្ងន់ធ្ងរ ឯទៀតជាច្រើន ដែលត្រូវប្រើកម្លាំងមាំមួនជាដើម ។

៣ - ២ - ស្ថានភាពត្រូវជាតិ និង អន្តរជាតិ :

៖ ចាប់តាំងពីពេលបើកសារមន្ទីរជាសាធារណមកកាលណា មានទស្សនិក
 ជនបរទេសនិងជាតិយើងជាច្រើនចូលមកទស្សនាវត្ថុបុរាណដ៏មានតម្លៃរបស់ជាតិយើង ដោយក្តីសោម
 ណស្រីក្រអាយ ។ មានមតិភាគច្រើនដែលយល់ថា សារមន្ទីរជាតិពិតជាសាមញ្ញសមស្របសម្រាប់ទស្សនា
 មតិមួយភាគច្រើន សួរពីគ្រឿង មាស ប្រាក់ ដែលធ្លាប់មានតាំងពីមុនមក ត្រូវយកទៅតាំងនៅ
 ឯណាវិញបានដាក់ឲ្យយើងឮនោះទេ ។ តែដោយសារទឹកចិត្តរបស់ក្រសួងយោធាគ្មាន វត្ថុដូចម្តី
 និង ព័ត៌មានយើងព្រមទាំងបុគ្គលិកសារមន្ទីរយើង យកចិត្តទុកដាក់ការពារគ្រប់ខុសគ្នា ដើម្បីប្រមូល
 ប្រមូល លើកដាក់រូបបដិមាករលើប្រទេសវិញអោយបានសមស្រប ។ រីឯមាស និង គ្រឿងប្រាក់វិញ
 ត្រូវបានទាំងអស់ក្នុងកាលសម័យ ប៉ុល ពត និង អៀង សារី ។

គណៈប្រតិភូដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់អន្តរជាតិដែលបានចូលមកទស្សនាសារមន្ទីរចាប់តាំងពីថ្ងៃ
 បើកសារមន្ទីរនេះជាថ្មីក្នុងខែមេសា ឆ្នាំ ១៩៧៩ មកដល់ខែ តុលា ឆ្នាំ ១៩៨០ មានចំនួនទាំងអស់
 ៣៧ គណៈប្រតិភូដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ។

ឯចំណែកទស្សនិកជនជាតិ និង គន្ថរជាតិដែលបានចូលមកមើលវត្ថុបុរាណចាប់តាំងពីខែ មិនា ឆ្នាំ ១៩៧៩ ដល់ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ ១៩៧៩ មានចំនួនទស្សនិកជនបរទេស ២៥១៣ នាក់ ឯចំណែកទស្សនិកជនជាតិយើងវិញមានចំនួន ១០៤៧ នាក់ ក្នុងឆ្នាំ ១៩៨០ ចាប់ពីខែ មករា ដល់ខែ តុលា ទស្សនិកជនជាតិបរទេសមានចំនួន ៨៤១០ នាក់ និងទស្សនិកជនជាតិយើងមានចំនួន ៣៧.៨៣៣ នាក់ សរុបទាំងពីរឆ្នាំនេះមាន ទស្សនិកជនបរទេសមានចំនួន ៧.៨៣៣ នាក់ និងទស្សនិកជនជាតិយើងមានចំនួន ៣៨.៨៨០ នាក់ បានចូលមកមើលវត្ថុបុរាណក្នុងសារមន្ទីរ ។

៣ - ៣ - ស្ថានភាពទូទៅនៃផ្នែកអាគារសារមន្ទីរ :

មើលពីក្រៅ សារមន្ទីរវត្ថុបុរាណយើង ជាអាគារមួយដែលមានលក្ខណៈជាខ្លួន ភាពល្អៗគួរឲ្យកត់សម្គាល់ដោយចាប់ពីស្ថានភាពស្ថាបត្យកម្មសារមន្ទីរមិន តែបើចូលមកជិត ហើយ ដើរទៅពិនិត្យគ្រប់ជ្រុងជ្រោយទៅឃើញថា មានចំណាស់គួរអោយអស្ចារ្យ ។ ក្រចកមើល ទៅឃើញប្រះដោយអន្លឺ ។ ចូលទៅក្នុងបន្ទប់តាំងរូប គេនឹងឮសូរដើរលើកំរាលដុំស្រួតដុំ ដោយកន្លែង មើលទៅពិសោធន៍គួរអោយក្រីក្រខ្លាំង ភ័យពិតជាយកចិត្តទុកដាក់ទៅឲ្យពិសោធន៍ ដែលក្រែងនាំនិងធ្លាក់មកសង្កត់ ។ បើសិនបានចូលទៅខាងក្នុងផ្នែកខាងក្នុងពិសោធន៍នោះទៀត និងបានឃើញភាពគួរអោយកត់សម្គាល់នូវមធ្យមទីក្រុង ក្រៅនេះក្រឡឹងឆើឆាយដែលប្រជុំបុរាណមូល ខ្លះពុក ខ្លះត្រូវខ្ទឹមស្លាប់ពីក្នុង ឃើញដូចជានៅល្អឯកក្រៅ តែបើយើងយកចិត្តទុកដាក់ វា និងដុះរលួយទៀតផង ។ ជាភស្តុតាងមួយដែលជាក់ស្តែង ទឹកនេសាទនៃសព្វថ្ងៃ ហើយគួរអោយ មានការ ចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំងនោះគឺ ក្នុងពេលថ្មីៗនេះ " ក្នុងខែ តុលា ឆ្នាំ ១៩៨០ " ពិសោធន៍នេះប្រឆាំងនឹងក្នុងពេលនោះបានជាបង្កើនមួយច្រើនចុះ ពិសោធន៍នេះក៏ដូចជា ក្រៅពីនេះប្រះគ្រប់ ជ្រុង វានិងអាចស្រួតចុះគ្រប់ទីកន្លែង ដោយពុំអាចប្រាប់យើងជាមុន ។ ទេវតានេះជាពេតុ បង្កនូវគ្រោះថ្នាក់ ដល់បុគ្គលិក ទស្សនិកជន ដើមឃើញប្រមាណបុគ្គលិកនៃសារមន្ទីរបាននាំគ្នា រកឈើមកទល់ពីក្រោយជាបណ្តោះអាសន្ន ។ ចំណែកពីខាងក្រៅ ក្រឡឹងដំបូលរបស់បុគ្គលិកនៃសារមន្ទីរយុទ្ធសាស្ត្រ មិនប៉ុណ្ណោះ ឈើនិងស៊ីម៉ង់ត៍ទាំងឡាយ ទាំងដុល្លា មានរងស្បែក និង ក្នុង វាគឺជាដើម ដែលបានពុក ពាក់ធ្លាក់ជាបន្តបន្ទាប់មកដី ។ ពេលទាំងនេះអាចនាំមកនូវគ្រោះថ្នាក់ដល់ទស្សនិកជន និងបុគ្គលិក យើង ជាពិសេសគួរអោយយកចិត្តទុកដាក់ទស្សនិកជនដែលជាភ្ញៀវនានា ។ សេចក្តីទាំងឡាយដូចបានរាយនាម គឺជាសភាពពិត ។ នៅសល់អ្វីៗ ខ្លះទៀត ដែលយើងពិព្រាញបានឃើញទៀតនោះ មានបង្គន់ខូច ប្រមាណគ្មានទឹក ជាពេតុនាំអោយមានការខ្វះខាតក្នុងការថែទាំភ្ញៀវ ។ ឃ្លាំងក្រោមដី ពេលភ្ញៀវដូរដូរវត្ថុបុរាណ ទឹកលិចដល់ខ្នងជើង យើងមានការសំពាញខ្លាំងក្នុងឆ្នាំកន្លងមក ដោយខ្វះ ម៉ាស៊ីនបូមទឹកដែលលិចវត្ថុបុរាណនោះឃ្លាំងនោះចេញ ។ ហើយទោះជាភ័យព្រួយ យ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏យើងខ្ញុំ នៅតែប្រឹងប្រែងយកចិត្តទុកដាក់ ព្យាយាមបំពេញកិច្ចការរបស់ខ្លួន អោយបាន ស្របសមនឹងមាតិកាសិល្បៈសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិយើង ។

ចំពោះសារមន្ទីរយើងនេះ មានអ្នកខ្លះសួរថា ចុះយើងទាំងអស់គ្នាប្រឹងប្រែង រកស្វាសម្បត្តិវត្ថុបុរាណជាតិយើង បើត្រូវចំណាយប្រាក់អស់ជាច្រើនទៀតនោះដើម្បីធ្វើ អាគារនេះឡើងវិញ ។ ក្នុងន័យនេះចំពោះយើងដែលរស់នៅក្នុងសារមន្ទីរ សារមន្ទីរជា កន្លែងតាំងវត្ថុបុរាណ ពោលគឺ បេតិកភណ្ឌជាតិដែលបុព្វបុរសដ៏ក្លាហាន ស្មោះដ៏ឆ្លាត រឹងមាំស្មោះ ជាទីបំផុត បានកសាងទុកជាភ្នំមរកតតាមជំនាន់យុគវត្ថុបុរាណប្រវត្តិមកម្ល៉េះនោះ ។

វត្តបុរាណទាំងនេះពោលគឺ ទោះពីលោហធាតុក្តី ពីឈើក្តី ពីថ្មក្តី ស្រូវតែជាសម្បត្តិវត្ថុបុរាណជាតិ
ទាំងអស់ ហើយនិងជាកញ្ចក់ដែលឆ្លុះអោយឃើញនូវស្នាដៃដ៏សិល្បៈ នូវសាសនា នូវវប្បធម៌ប្រកួតប្រជែង
នូវការរស់នៅក្នុងសម័យកាលនិមួយៗរបស់ប្រជាជនយើង ។

ពោលនូវទេសសម្បត្តិទាំងនេះ បញ្ជាក់អោយយើងឃើញច្បាស់ពីភាពរីក
ចំរើនខាងវប្បធម៌របស់សង្គមខ្មែរយើង ក្នុងកាលបរិច្ឆេទមួយៗ ដែលយើងចង់ដឹង ហើយដែលអាច
ពន្យល់ឃើញយ៉ាងជាក់ច្បាស់សាសនាដោយការស្រាវជ្រាវយ៉ាងស្អិតស្អិនមិនមានឆ្គួលប្រហែល គឺមាន
វត្ថុទាំងនេះជាវត្ថុពិសោធន៍និងភស្តុតាងកុំអោយមាននរណាបង្កើតឬបង្កើនដានពន្យល់ ។ ក្នុងការ
ស្រាវជ្រាវឃើញអតីតកាលមិនល្អ អាចនាំអោយយើងពិសោធន៍ពីយុទ្ធកម្មក្រុងជឿនលឿនមួយ
អោយមនុស្សក្នុងអនាគតទៀត ។ ដូចនេះសារមន្ទីរជាញ៉ាំងសម្បត្តិវត្ថុបុរាណ ជាសាលាប្រជុំជន
ស្ថានពិសោធន៍ស្រាវជ្រាវមួយយ៉ាងសំខាន់របស់មនុស្សសេរី ដើរទៅរកការរីកចំរើន ជាពិ
សេសប្រទេសសង្គមនិយមលើសកលលោក តួយ៉ាងសហភាពសូវៀត ជាប្រទេសសង្គមនិយមច្បង មាន
សារមន្ទីរដល់ជាង ៣០០០ ។

ចំពោះប្រទេសកម្ពុជា យើងសព្វថ្ងៃនេះសារមន្ទីរមានតែបី គឺ សារមន្ទីរ -
វត្តបុរាណ សារមន្ទីរអតីតរាំង និង សារមន្ទីរទួលស្វែង ទាំងអស់ស្ថិតនៅជិតក្នុងភ្នំពេញ ។ ចំនួននេះ
អោយឃើញថាជាតិយើង ជាពិសេសសារមន្ទីរវត្តបុរាណមានតែមួយដែលនៅសល់ ហើយប្រឡងទ្រុឌទាម
ទៀតដងនោះ ដែលត្រូវផ្តល់ដល់ជាបន្ទាន់ឡើងវិញ កុំឲ្យអោយវត្តមានតម្លៃនេះទទួលបាន
ការថែទាំដល់អាចបណ្តាលពីគ្រឿងដំបូលពាក់កណ្តាលសង្គមមូលដ្ឋាន ។ យើងមានគោលបំណងគម្រោងពង្រីក
សារមន្ទីរទៀតៗ ទៀតក្នុងគោលបំណងស្រាវជ្រាវរកសេចក្តីចំរើនដូចប្រទេសជាតិ និងប្រជាជន
ទៅថ្ងៃមុខទៀត ។

៤ - គម្រោងសំរាប់ឆ្នាំ ១៩៨០ - ៨១

- ៤. ១ - ផ្តល់ដល់អាគារសារមន្ទីរអោយបានរឹងមាំជាប្រសព្វ
- ៤. ២ - ផ្តល់សម្ភារៈអោយបានគ្រប់គ្រាន់សំរាប់ទាំងដង
- ៤. ៣ - ផ្តល់ស្រាវជ្រាវត្រូវផ្តល់ឯកសារ សៀវភៅនិងសម្ភារៈអោយបានគ្រប់គ្រាន់ ។
- ៤. ៤ - ជ្រើសរើសបុគ្គលិកបច្ចេកទេសទៅបរទេស
- ៤. ៥ - ផ្តល់សម្ភារៈការិយាល័យ

៥ - គម្រោងដែលត្រូវបង្កើតឡើងឆ្នាំ ១៩៨១ - ៨៥

ដោយយល់ថាក្នុងទឹក ក្នុងដី និងលើដីនៃសាធារណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាយើង
តែងតែមានបេតិកភណ្ឌជាច្រើនរ៉ាប់រងមិនអស់ ដែលសព្វថ្ងៃនេះយើងនៅខ្វះបុគ្គលិកបច្ចេកទេស ដើម្បី
ស្រាវជ្រាវសិក្សារកអំពីវត្ថុបុរាណទាំងនេះ មួយវិញទៀត ឃើញថាប្រជាពលរដ្ឋយើងមួយចំនួន
ពុំទាន់យកចិត្តទុកដាក់ពីបេតិកភណ្ឌជាតិនៅឡើយនោះ ហេតុនេះយើងខ្ញុំសូមមានសំណើដូចតទៅ ៖

- ៥.១ - បង្កើតអោយមានអង្គការព្រឹត្តិការណ៍និងគ្រប់គ្រងសារមន្ទីរតាមខេត្តទាំង
អស់ឡើងវិញ
- ៥.២ - បង្កើតសារមន្ទីរតាមខេត្តឡើងវិញ នេះជាភារកិច្ចតាមខេត្ត កសាង
និងរៀបចំអោយរឹងមាំតាមគម្រោងឆ្នាំ ១៩៨១ - ៨៥

៥.៣ - បង្កើតក្រុមប្រឹក្សាពិនិត្យនិងស្រាវជ្រាវនៃគម្រោងសារមន្ទីរ

៥.៤ - រៀបចំអោយមានគណៈកម្មាធិការនុក្រឹតក្នុងដី លើដី និងក្នុងទឹក នូវរបតិករណ៍ជាតិ

៥.៥ - បើកកម្មវិធីសិក្សាស្តីពីសារមន្ទីរ នៅតាមខេត្ត ឬអង្គភាពមកសិក្សានៅភ្នំពេញ

៥.៦ - ជ្រើសរើសអ្នកបច្ចេកទេស និង អ្នកឯកទេសខាងសារមន្ទីរ និង បុរាណវត្ថុ ទីទ្រង់បន្ថែមតាមខេត្ត

៥.៧ - បង្កើតអោយមានគណៈកម្មាធិការជួយសហប្រតិបត្តិការផ្តល់ព័ត៌មាន ។

ចំពោះករណីក្នុងសំណើទាំងបីនេះខាងលើ ដែលនិងសំរេចចេញឯកតី ក៏អោយយើងទឹកចិត្តប្រកាសយល់របស់បងប្អូនកម្ពុជាយើង ដោយផ្ទាល់ គឺទឹកចិត្តស្នេហា ចង់រក្សាការពារសម្បត្តិដ៏មានតម្លៃអ្នកកម្ពុជាពុំបានទាំងអស់ ដែលបុព្វបុរសជាតិយើងព្រមព្រៀងទុកជាប្រពៃណីមកអោយជាគន្លឹះដល់កូនចៅខ្មែរក៏ដូចជាសំរាប់មនុស្សលោកទាំងអស់ដែរនោះ ។ ជាពិសេសទៅទៀតក្នុងតំរូវការទាំងអស់ គឺមិនអនុវត្តន៍ទៅអោយពូកែផល គឺត្រូវតែដឹងផ្អែកលើអ្នកបច្ចេកទេស និង សម្ភារៈមួយចំនួននៃផ្នែកជំនាញនេះ ដែលអោយយើងទៅលើការជួយឧបត្ថម្ភពីបណ្តាសំណាក់ប្រទេសជាមិត្តយើងតាមលទ្ធភាពចំពោះមកយើង ព្រោះយើងជាប្រទេសសង្គមនិយមក្មេងខ្ចី ដូចនេះតោងពឹងផ្អែកលើជំនួយមិត្តបរទេសជាច្បងយើង ។

ប

ប

១ - ប្រទេសកម្ពុជាមុនសម័យជិតភ្នំដំរាវ ជាអាចក្រមួយមានតួចប្រែអំណាច ជិះដាស់
ឆក់យកសិទ្ធិផ្តាច់មុខនឹងយកសិទ្ធិផ្តាច់ការគ្រងការក្របក្រង ។ ប្រទេសចន្ទមានរដ្ឋម
កំណើតចេញពីសម័យ វិញ មានប្រទេសពីរដាច់ផ្ទៃ ១០០០ឆ្នាំ បែកពីរ ។ ចាប់តាំងពី
ពួក "តួចថ្ម" មកដល់អំឡុងពេលតួចថ្មសម័យវិញ រហូតមកដល់តួចថ្មក្រោយក្នុង
រដ្ឋសតវត្សទី ២០ រាជាណាចក្រផ្តាច់ការគ្រងការក្របក្រង មិនចេះចប់ដល់ចេះ
ចេញ គ្រងការដ្ឋានរាជសម្បត្តិផ្ទៃ ។

ស្តេចមានសេចក្តីស្រឡាញ់ដល់ - ជាអ្នកដឹកនាំផ្តាច់ការ របស់ប្រទេស
របស់កងទ័ព របស់រដ្ឋបាល និងខាងការទូរករណ៍ឆ្នាំ ១៨៧៥ ។ គេមានច្នៃវិធី
ពាំង និងបញ្ចេញពីមុខងាររួមម្តង - ច្រើនបំពេញជាដឹងជាអ្នកគ្រប់គ្រងខាងនីតិ
ប្រតិបត្តិ - ខាងនីតិបញ្ជាគ្តី និងជាអ្នកដឹកនាំកុំព្យូទ័រខាងកំណើតច្បាប់ការ ។

[illegible]

រតីចេញចំណាយព្រហ្មទាំងប្រាំបួនមានភាពក្អែកក្អែងដូចជា
 ជនកុំអាចប្រឆាំងបាននឹងការបំបែកនេះ - រឿងដឹងពីពេលនោះ
 ពូមីនីក៏ប្រកបបង្កើនការបំបែកនេះ ព្រោះតែមានការបំបែកនេះ
 រាល់ រឿងនេះក៏ចេញផ្សាយដោយកុំព្រលនសារបស់ប្រជាជនទាបថោកដាច់
 លំអង់តូនីនីដូចជាជាប់នឹងព្រលនដឹងទៅទៅទៅ ។

[illegible]

ទំរង់អស់នេះ តើយើងបុគ្គលត្រូវចង់បាន តើយើងការពារបង្កបង្កើនអស់

1881

1881

1881

1881

1881

1881

1881

1881

1881

1881

1881

1881

ដំណើរការប្រឆាំងនឹងជំងឺឆ្លងកាត់ក្រាលស្លាម ។ ជីវិតរបស់ប្រជាជន
មានសភាពប្រសើរឡើងបន្តិចបន្តួច ។ ក្នុងការទំលាក់ឱ្យផុតពីមនុស្សលោកនេះ
គេបំបាត់សាច់ប្រដាប់ អង្គប្រព័ន្ធបង្កាច់ ៣ ដែលបានបង្កើតឡើងដោយប្រជាជនមកពីផ្ទៃ
កោសល្យសាស្ត្រសំខាន់ៗដាក់ដៃលើខ្នាចរបស់គេដែលទទួលបាន ។

ប្រធានបង្គោលនាយកដ្ឋានបណ្តាញសាងសង់ឡើងសំរាប់ស្តេចកំសាន្ត រតន្ត្រី
នាំប្រឡង និងជាកន្លែងសំរាប់ធ្វើឱ្យស្តេចប្រកបសកម្មភាពជាមួយនាវី
រតន្ត្រីក្នុងពេលណាដែលគេពេញចិត្ត ។ គេបានបណ្តាញសាងសង់បង្គោលសំរាប់ប្រើប្រាស់កន្លែង
នោះក្នុងដីក្រោមប្រាសាទនេះតែម្តង ។

អំពីស្លាកក្រោមសាច់ប្រដាប់ស្តេចកំសាន្ត ដែលបានបង្កើតឡើងនាំប្រឡងមួយកុំ
មាននរណាអាចដឹងបានទេ គេបំបាត់ស្តេច ដែលបានក្រៅហាក់ដូចជាទិសដៅមិន
តែផ្ទៃក្នុងពុទ្ធសាសនា អាសាសនាសកម្មភាពប្រឡង ។

១ - ៥ -

បុគ្គលស្តេចកុំមែនជាអតីតនោះទេ ជាមនុស្សសាមញ្ញ ដែលមាន
និយាមបង្កើតផ្ទៃក្នុង ប៉ុន្តែគេបង្កើតប្រព័ន្ធសាងសង់ឡើងដោយប្រើមនុស្ស
ម្ល៉េះ ដឹង២០០០ឆ្នាំហើយដែលប្រព័ន្ធសាងសង់ក្នុងប្រព័ន្ធសកម្មភាព លទ្ធផល
ការ ក្របសង្កត់ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍ ទំនប់ទំនប់ប្រព័ន្ធសាងសង់ក្រុម វប្បធម៌
និង សិល្បៈ ។ ប្រាសាទនេះ បាននាំមកនូវកុំមែនជាស្នាដៃស្តេចទេតែពិតជាស្នាដៃ
ដែលប្រជាជនខ្មែររាប់បញ្ចូលគ្នា ទំ ទ្រូង និងចង្កោយឡើងដោយកម្លាំងព្រៃស
ឈាម ។ នឹងនាំដំណើរការ ក៏កុំមែនបុគ្គលស្តេចមានឋានភាព ផ្ទាល់ខ្លួនក្នុងការ
ស្ថាបនាផែន ។ សក្តិភូមិបានធ្វើឱ្យប្រជាជន ពាក់កណ្តាល អី ៣ ដែលប្រជាជនធ្វើ
បាន កុំប៉ាន់ដាក់ឈ្មោះថាខ្លួនឯងធ្វើឡើង ប៉ុន្តែក៏កុំមែនជាបុគ្គលស្តេចខ្លួន
ឱ្យប្របបនេះដោះស្រាយបាន អ្នកប្រឡងក្នុងសិល្បៈ ប្រើមនុស្សបង្កើត៖ គេប្រឆាំង
នឹងប្របបនេះដោយពុំចេញមុខមកដោះស្រាយ ទេ គេប្រឆាំង កុំទាន់ ។ ៧ ។
និង ។ ៧ ។

តាំងពីសម័យក្រោយមកបុគ្គលស្តេចកុំមានប្រព័ន្ធផ្ទៃក្នុងប្រឆាំងនឹង
ជាតិទេ គេបើកឱ្យដឹងថាប្រព័ន្ធសាងសង់ស្ថិតក្នុងប្រព័ន្ធសាងសង់ ដែលជាបុគ្គល
ធ្វើឱ្យ កម្ពុជាលិចទៅក្នុងមហន្តរាយ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះបុគ្គលស្តេចកំសាន្ត ១៨៣
ស្តេចគ្មានសមត្ថភាពគ្រប់គ្រងនឹងការការពារដី បណ្តោយខ្លួនដាក់ជាចំណុះអាណា
និគមនិយមព្រះរាជ បណ្តោយឱ្យព្រះរាជប្រតិភូដឹកនាំមកនូវសក្តិភូមិរបស់ខ្មែររាប់រយ
កម្លាំងយកទៅស្រុករបស់គេទៀត ។ ប្រជាជនកម្ពុជាក្នុងពេលនោះត្រូវទទួលនឹមពី
គំនិតសក្តិភូមិ និងនិយមអាណានិគមនិយមព្រះរាជ ។ ក្នុងគោលបំណងដកលំបាកនាង និង
ការការពារប្រជាជនប្រឆាំងនឹងស្តេចប្រព័ន្ធផ្ទៃក្នុងស្តេចប្រព័ន្ធផ្ទៃក្នុង ស្តេចប្រព័ន្ធផ្ទៃក្នុង
នយ័តម អាណានិគមនិយមព្រះរាជអាណានិគមនិយមព្រះរាជ គឺក្រោយ
តែជាទិសលិចត្រង់មិនអាចដឹងពីប្រព័ន្ធនោះ ក្នុងឆ្នាំ ១៨៤១ ។ ទ្រុឌទ្រោមអាណា
និយមអាណានិគម មានប្រព័ន្ធផ្ទៃក្នុងប្រឆាំងនឹងប្រព័ន្ធផ្ទៃក្នុង ១

X តាំងពីដើមសតវត្សទី ១ ទ្រង់ស្រាវជ្រាវរកផលពាក់កណ្តាលទី ២ ទ្រង់សតវត្ស
ទី ២០ របបសក្តិភូមិព្រំប្រទល់ប្រើប្រាស់ លើដីធ្លី សំរាប់បំរើការគ្រប់គ្រងការដ្ឋានសាធារណៈ
ដល់ប្រជាជនទេ គេមានតែបំប៉នដ្ឋិពល និងបំរើប្រយោជន៍គ្រួសារគេតែ
ប៉ុណ្ណោះ ។

ឆ្នាំ ១៩១៧ គេឃើញមានប្រើប្រាស់ដីធ្លីមានលំដាប់ពុទ្ធសំរាប់ដក់
ទុកដូច បេតិកភណ្ឌ ឧប្បត្តិភូមិ ឯកសារ ដូចជាសារមន្ទីរដំបូងឈ្មោះ អាល់ វិប៊ី
សារ៉ូ និងបណ្តាលពីដើម ។ ក៏ដូចនេះមិនមែនគេតែប្រើប្រាស់ប្រាជ្ញាជាយូរទេ
ប៉ុន្តែជាកិច្ចផ្លាស់ប្តូររបបអាណានិគមប្រាជ្ញាដើម្បីធ្វើការជាប្រយោជន៍បំរើ ដក់ប្លង់
ល្អប្រសើរឡើងវិញឧប្បត្តិភូមិជាតិខ្មែរយ៉ាងច្រើន ហើយគេទុកតែភាគមួយតូចតាមសារ
មន្ទីរតែប៉ុណ្ណោះ ។

២- ទំ រំ ង ប្រ ក ា យ ឆ្នាំ ១ ៩ ២ ០

២-១-

ការរីកចម្រើនយុគសាស្ត្រមានសារមន្ទីរ និងផលប្រយោជន៍ក្នុងនិយម
ការពារផលវិមានទាំងឡាយ ពេញលេញការរីកចម្រើនក៏ត្រូវបានដាក់ក្នុងនិយម
សិក្សាខាងសារមន្ទីរ ក៏ដូចជាផ្នែកនៃការរីកចម្រើន ការគាំពារនិងថែទាំក្រោម
ពោះវិមានទាំងឡាយនៃលិខ្លះ ។ ការរីកចម្រើននេះជាមកកត់ត្រាមិនមែន
ជាតិ ហើយយើងគិតថាគោលការណ៍នេះគឺជាវិទ្យាដ៏ក្នុងនៃវិទ្យាសាស្ត្រនេះត្រូវ
តែបញ្ចោះដល់សកម្មភាពនៃសារមន្ទីរ និងគណៈការ ទំនាក់ទំនងការពារពោះវិមាន
ទាំងឡាយ និងឆ្នាំនៃលិខ្លះទាំងឡាយនេះដើម្បីដក់កម្ពុជា ។

២-២-

តាំងពីឆ្នាំ ១៩២០មក គឺក្រោមរបបប្រតិបត្តិការ លេខ ៧៧ ព្រះ
រាជរាំងដែលមានលេខប្រគល់គ្រប់គ្រងត្រូវបានចែកឈ្មោះមកជា គតិវាំងនិញ ។
ក្រោមរបបនេះគេមិនល្អិតត្រូវច្រើនទេ ផលការថែទាំក្រោមបេតិកភណ្ឌ ឧប្បត្តិ
គតិវាំងនិញនេះគេដាក់ជាអ្នកសម្ភារៈនិយម ល្អប្លង់ ធ្វើឱ្យមិនរស់ ដែលពេញលេញប្រ
ប្រភេទក៏ត្រូវបានពេញលេញប្រើប្រាស់ ។ លម្អិត ឧប្បត្តិភូមិគ្រប់គ្រងគឺជា
យជនក្នុងប្រទេសជាតិដែលជាប្រយោជន៍ផ្ទាល់ ឬដោយខ្លះនិយមពីកន្លែងមួយទៅ
កន្លែងមួយទៀតដោយបំប៉នបំប្លែង ។ ចំពោះការខូចខាតព្រំប្រទល់មានច្រើន
ជាងការថែទាំក្រោមការ ក្នុងនោះច្រើនក្តី និងបរិវារព្រំប្រទល់ ព្រមទាំង
ក្នុងស្ថានភាពយក្របាច់បែក របស់ ព្រំប្រទល់សម្រាប់ការគ្រប់គ្រងដល់សក្តិភូមិជាតិ
ធ្វើតាមការពិភាក្សាប្រចាំប្រចាំ បំប្លែង ផ្ទាំងសំបុត្រនេះរួមមានក្នុងវិធានព្រះ
រាជក្រឹត្យ ដោយគេដាក់ធ្វើផ្សារណាត់ក្នុងបរិវេណខ្ពង់ខ្ពស់ ។

ទោះបីក្នុងរបបនេះមានការគិតគូរខ្លះហើយក្នុងផ្នែក ឧប្បត្តិ
ក៏ប៉ុន្តែបេតិកភណ្ឌជាតិមួយភាគធំមិនមែនជាប្រយោជន៍ក្រោមការគ្រប់គ្រង
របស់សាធារណៈប្រជាជនទេ ហើយច្បាប់សំរាប់នាំនាំសំរាប់ប្រើប្រាស់និ
យមឧប្បត្តិភូមិមិនមែនជាមធ្យមក្នុងនោះឡើយដែរ ។

ក្រោយថ្ងៃនេះ ៣ មករា ឆ្នាំ ១៩៧៩ ក្រុមប្រឹក្សាប្រជាជនបដិវត្តន៍កម្ពុជាដែលបានឆ្លងប្រមាណនិក្ខម្ពុជា បានប្រគល់ទិសដៅក្រុងឃោសនាការ វត្តភ្នំ និង ព័ត៌មាន ដែលមានលក្ខណៈវិសាលភាពវត្តភ្នំ ។ ចាប់តាំងពីពេលដែលក្រុងឃោសនាការ វត្តភ្នំ និងព័ត៌មាន បានដំណើរការបង្កើតធានាដែលក្រុងឃោសនាការដឹកនាំ រួមមាន៖ ផ្នែកសារមន្ទីរក៏មានដើរតួនាទីឡើងវិញ ។ គណៈកម្មាធិការនីតិប្រតិបត្តិក៏បានតាំងតាមសេចក្តីសម្រេចរបស់រដ្ឋប្រឹក្សាប្រជាជន ក្រោយឃោសនា ក្រោយ វត្តភ្នំ និង ព័ត៌មាន ។ តាំងពីពេលនោះមក គណៈកម្មាធិការទទួលខុសត្រូវនាពេលនេះ បានធ្វើឱ្យមានដំណើរការឡើងជាបន្ទាន់ ។

តាំងពីរបបសក្តិភូមិ - រហូតមកដល់របបប្រល័យពូជសាសន៍ យើងពុំទាន់ឃើញមានរបបណាមួយដែលយកសារមន្ទីរអតីតទាំងនេះមកបម្រើសេចក្តីប្រកាសរបស់ប្រជាជនឡើយ ។ សារមន្ទីរអតីតទាំងនោះអាចជាថ្នាក់ វត្តភ្នំ - ជាមណ្ឌលស្រាវជ្រាវមានស្ថាបត្យកម្មមានតម្លៃ ជាប្រវត្តិសាស្ត្រ - វត្តភ្នំ និងសិល្បៈ ដែលសំរាប់បង្ហាញឱ្យគេចាត់ទុកជាក្រុងឃោសនាការ អរិយធម៌ - វត្តភ្នំ និងសិល្បៈ ដែលជាស្នាដៃរបស់បុព្វបុរស គណៈកម្មាធិការ ដែលមានទទួលខុសត្រូវ ។ ម្យ៉ាងទៀត សារមន្ទីរនេះក៏ជាកន្លែងមួយ សំរាប់គេចង់ទៅក្រុមការណ៍ឱ្យមានផ្សេងៗ ឲ្យប្រទេសយើង ទំនាក់ទំនង របស់ជាតិកម្ពុជាដែលយកស្រាប់ ១៩ រហូតមកដល់សម័យបច្ចុប្បន្ននេះ ក៏មានរយៈពេលវែង រាបអភិវឌ្ឍន៍ ដើរចិត្ត ។

ក្នុងសារមន្ទីរអតីតទាំងនោះមានតាំងឲ្យសម្បជញ្ញៈ មានប្រភេទ អង្គការ ប្រភេទអនុស្សាវរីយ៍ ដែលបានមកពីការទិញ និង វត្ថុដែលបានមកពីការប្តូរ វត្ថុធម៌ខ្មែរទាំងប្រទេស កម្ពុជាពីប្រទេសដែលមានការទូតជាមួយគ្នា ។ របបនាជាយម អាណាចក្រយម និងរបបផ្តាសាយប្រល័យពូជសាសន៍បានរត់ទៅដោយស្មារតីដល់សិល្បៈសារមន្ទីរ ជាតិកម្ពុជា យើងដោយក្រុមប្រឹក្សាប្រជាជនយល់ដល់តម្លៃសារមន្ទីរដែលជាកន្លែងបម្រើសិល្បៈ - ជាកន្លែងបង្កើតការសប្បាយ និងការចេះដឹង - តាំងពីដំបូងមក វត្តភ្នំ និងសិល្បៈ ។ សារមន្ទីរជាតិ៖ ស្ថានភាពនៃប្រជាជនបានការគ្រប់គ្រងដោយប្រជាជន ទៅដល់វត្តភ្នំ កំពាធសិក្សា - ជាកន្លែងឱ្យមានតម្លៃដោយអក្ខរាវិរុទ្ធសាស្ត្រ និងពិសេសតាំងឲ្យ តាំងឡើងយកតម្លៃវត្តភ្នំ សំរាប់ការសប្បាយដល់ប្រជាជន មានលក្ខណៈវត្តភ្នំ - ប្រវត្តិសាស្ត្រ - វិទ្យាសាស្ត្រ និងបច្ចេកទេស - ស្ថានភាពសិល្បៈ និងវត្ថុធម៌ខ្មែរជាតិ ឬជាផលផ្សេងៗ ។

សារមន្ទីរនេះអាចជួយបង្កើនស្ថានភាព ឱ្យសាធារណជនស្រឡាញ់របបសង្គមនិយម ស្តាប់ឆ្លើយរបបសក្តិភូមិប្រជាភិបុត បន្ទាប់ពីយល់អត្ថន័យពិតប្រាកដនៃរបបនេះ ។ បង្កើនការដឹងពីការគ្រប់គ្រងដល់ប្រជាជន ពុំមែនមានន័យថា មហាក្សត្រត្រូវតែខ្ពស់ផ្តុំជាប់ពីមនុស្សលោកនោះទេ ។ សភាអទិទេព

ដោយសារតែគ្រឿងផ្សេងៗមានបែកបាក់ខ្លះៗ ។

ដោយឆ្ងាយទៅលើស្ថានភាពក្រសួងទាំងឡាយដែលប្រឆាំងនឹង
មហិច្ឆតា : គណៈកម្មាធិការសារបង្កើនពូជសាសន៍ : មកមេធាវី ដើម្បីជួសជុល
ឱ្យមានលក្ខណៈទាំងស្រុង ។ ក៏ការជួសជុលនេះប្រឆាំងនឹងការទាំង
ប្រុង និង លើកយកមកប្រើប្រាស់សម្រាប់ការងារ ។ ចំពោះសម្ភារៈសំ
រាប់គ្រឿងផ្សេងៗដែលមាននៅក្នុង ផ្ទះឡូត៍ពូជសាសន៍មន្ទីរពេទ្យក្នុងខេត្ត
ពុំអាចឱ្យដំណើរការបានទាល់តែសព្វថ្ងៃ ។

៥. ២.

ផ្នែកមន្ត្រីទទួលបានការងារក៏ប្រមូលបំបង់ក្នុងសារមន្ទីរពេទ្យក្នុងខេត្ត ។
ក្របខ័ណ្ឌទាំងស្រុងនៃកម្មវិធីនេះ ពូជសាសន៍មកទទួលបានចំនុះដោយផលជាតិផ្សេងៗ
ដែលជាបេតិកភណ្ឌនៃបុគ្គលិកផ្នែកមន្ត្រីទទួលបានទទួលបានយ៉ាងល្អបំផុត
នៃប្រជាជនខ្មែរ និងបែរមកសាងសង់បន្ទីរជាតិជាការចាំបាច់ ។ មន្ត្រីទទួលបានការ
រៀនសូត្រយ៉ាងល្អនៃឱ្យស្គាល់ពីតម្លៃ នៃប្រជាជន - អារក្សប្រាសាទ - លិខិត : ទំនប់មុខ
សាប៊ែរដែលបានបង្កើតឡើងតាមរយៈផ្ទះ មន្ត្រី : បុរាណវិទូ ដែលមានក្នុង
សារមន្ទីរ ។

មន្ត្រីទទួលបានការងារក៏ប្រមូលបំបង់ក្នុងសារមន្ទីរពេទ្យក្នុងខេត្ត ។
សារ ភាគទាំងស្រុងនៃកម្មវិធីនេះ ពូជសាសន៍មកទទួលបានចំនុះដោយផលជាតិផ្សេងៗ
មុខ ។ សារមន្ទីរពេទ្យក្នុងខេត្តក៏ប្រមូលបំបង់ក្នុងសារមន្ទីរពេទ្យក្នុងខេត្ត ។
ជាតិសំរាប់ការគ្រប់គ្រងរបស់ប្រជាជន ដូចនេះសារមន្ទីរពេទ្យក្នុងខេត្តក៏ប្រមូលបំបង់
ជាដាច់ខាតនៃកម្មវិធីនេះស្របតាមផែនការ : បុរាណវិទូ និងបេតិកភណ្ឌប្រវត្តិ
សាស្ត្រ ដែលសារមន្ទីរពេទ្យក្នុងខេត្តមាន ។

ដោយឡែកទៀតមានទម្រង់ផ្សេងៗក្របខ័ណ្ឌពូជសាសន៍មកទទួលបាន
សារមន្ទីរពេទ្យក្នុងខេត្តក៏ប្រមូលបំបង់ក្នុងសារមន្ទីរពេទ្យក្នុងខេត្ត ។
ដែលនៅក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះមានមន្ត្រីទទួលបានតម្លៃខ្ពស់ ។ យើងពូជសាសន៍ក្នុងខេត្តក៏ប្រមូល
ប្រមូលសារមន្ទីរពេទ្យក្នុងខេត្តក៏ប្រមូលបំបង់ក្នុងសារមន្ទីរពេទ្យក្នុងខេត្ត ។
ផ្នែកមន្ត្រីទទួលបានពូជសាសន៍មកទទួលបានតម្លៃខ្ពស់ ។ :

ឡើងវិញ : ២៧.០២២ នាក់

ឡើងវិញ : ២៥០ នាក់

សរុបចំនួនទាំងអស់យើងពូជសាសន៍មកទទួលបានតម្លៃខ្ពស់ ។
ការសារមន្ទីរ បើកប្រមូលបំបង់ក្នុងសារមន្ទីរពេទ្យក្នុងខេត្ត ។
ចូលឆ្នាំថ្មី ឆ្នាំ ១៩៨០ ព្រោះថ្ងៃនេះជាថ្ងៃដែលយើងបើកជាសាធារណៈរាប់ពី
បុរាណជាតិរបស់កម្ពុជា ។

ក្រៅពីទទួលបានឡើងវិញនៃកម្មវិធីនេះ យើងពូជសាសន៍ក្នុងខេត្តក៏ប្រមូល
រាប់ទទួលបានឡើងវិញនៃកម្មវិធីនេះ យើងពូជសាសន៍ក្នុងខេត្តក៏ប្រមូល
នូវ ៨ លើក ។

ភាគច្រើនត្រូវខូចខាត ។ ក្នុងកិច្ចការជួសជុលនេះយើងបានធ្វើការងារទៅក្រសួង
ឧស្សាហកម្មដើម្បីបាត់ទីផ្សារកាត់ដេញដោយបង្កាន់ ព្រោះសភាពក្រុមច្រឡោម
នៃក្រសួងខ្លះពុំបានដឹងថាកាលណាមក ។

សារមន្ទីរអភិវឌ្ឍន៍កម្មវិធីចំនួន ១៣៥ ម៉ែត្រគីបសំរាប់
ជួសជុលទីតាំងពិពណ៌ - ដំណាក់កាល ១ និងសាលាការីនីមួយៗ ព្រោះថាសំ
ណង់ទាំងបីនេះត្រូវបានកែសម្រួលក្នុងការកែសម្រួលស្តីពីការសាងសង់ ភាគខ្លះនៃសំបូល
ពាក់កណ្តាលចុះមកមានទំហំច្រើនម៉ែត្រក្រឡា ឯសាលាពូជទាំងបីនេះមិនមែន
តែប៉ុណ្ណោះ ។ ក្នុងកិច្ចជួសជុលនេះយើងធ្វើតាមបែបដែលឆ្លាស់ត្រូវតាមសំណើ
ទឹកប្រៃទំនង ឬក៏ក្រុមហ៊ុនណាមួយទេ ដោយយើងមិនមែនក្រុមហ៊ុនសភាពដើម
ទាំងអស់ ។ មធ្យោបាយដឹកនាំនិងប្រជាប្រិយប្រែប្រួលក្នុងកិច្ចការនេះសម្រាប់
កិច្ចការអ្នកផ្តល់ ក្នុងនោះត្រូវប្រើប្រាស់ថវិកាជាតិជាច្រើនបំផុត ។

៥ - ២ - ១ - ២ -

គំនោលជួសជុលក្រឡឹងសំបូលទាំងអស់នៃក្រសួងអភិវឌ្ឍន៍កម្មវិធីនិងស៊ីវិល
ក្រឡឹងដែលមានគុណភាពដូចគ្នាសំរាប់កិច្ចការនេះ ក្រឡឹងសំបូលមានពុកជុយ
ដោយកណ្តាលស្ទើរ និងឆ្លុះឆ្លាយច្រើនកន្លែងបណ្តាលឱ្យទឹកស្ទៀងតូចចាញ់ពីលើបណ្តាល
ឱ្យខូចផ្ទាំងគំនូរនិងផ្ទាំងសំរាប់ប្រើប្រាស់ ។ ដើម្បីបំបាត់ភាពដុះស្លូ និងគុណភាព
ដែលដុះច្រើនកន្លែងក្នុងក្រសួងត្រូវឱ្យប្រើមធ្យោបាយពីគី ការដឹកនាំដោយ
ច្បាស់លាស់ប្រចាំទីតាំងប្រើប្រាស់ផ្ទាំងគុណភាពសម្រាប់គុណភាពផ្សេងៗ ។ ចំពោះ
កិច្ចការជួសជុលនេះយើងត្រូវការប្រើប្រាស់ - ឧស្ម័ន - ប្រេង - ថ្នាំគីមីផ្សេងៗ
ផ្នែកពិសេស និងជីវកម្ម ។

៥ - ២ - ១ - ៣ -

សារមន្ទីរអភិវឌ្ឍន៍កម្មវិធីនិងក្រុមហ៊ុនឱ្យបានយូរអង្វែងទៅទៀតនៃ
ស្ថានីយ៍សិល្បៈ ដែលសិល្បករខ្មែរដែលបានរួមចំណែកក្នុងវិទ្យាសាស្ត្រនិងវិស្វកម្មនៃកម្ពុជា
មករក ។ ផ្ទាំងគំនូរនេះមានអាយុជិត ១០០ឆ្នាំហើយ ក្នុងកិច្ចការជួសជុលនេះខ្ញុំ
ស្នើសុំឱ្យអស់នៃផ្នែកខាងក្រោមព្រមទាំងផ្នែកខាងលើយកមកប្រើប្រាស់ក្នុងសម័យនោះឈាមខ្លះ
ធាតុបីមុខគឺ ឧស្ម័ន - កំចាត់ប្រេង - ស្ពាន់ប្រេង ។ សព្វថ្ងៃនេះភាពស្អាតនិងដាច់
ខ្មាំងនៃក្រុមហ៊ុនឱ្យបានយូរអង្វែងនេះសុំឱ្យដឹងពីគំនូរនេះនេះប៉ុន្មាន
ចុះមកជាមួយដែរ ។ ក្នុងកិច្ចការនេះយើងត្រូវការប្រើប្រាស់ថវិកាខ្លះខាតដោយ
ធាតុសំណើមប្រឆាំងនឹងក្រោមដី - ឬសំណើមព្រមទាំងទឹកស្ទៀង ។ មធ្យោបាយដើម្បី
ផ្តាច់ធាតុសំណើមនេះ គឺ ត្រូវកាត់ផ្តាច់រោងដាក់ស្រទាប់សោតធាតុក្នុងជាង
ស្ពាន់ - ជាតិកៅស៊ូ - ឬធាតុឧបករណ៍ដ៏ទុក្ខមានប្រភេទច្រើននៅក្នុងផ្ទាំង
សំរាប់សំបូល ឬស្ពាន់បង្កើតជាបញ្ហា ឬឱ្យបើកចេញក្នុងរាងកាយ ។ មធ្យោ
បាយផ្សេងទៀតសំរាប់ពង្រឹងក្រុមហ៊ុន ឬជួសជុលអាចប្រើប្រាស់ធាតុផ្សេងៗ ឬជាតិ
អាលុយមីញ៉ូមត្រូវឱ្យប្រើប្រាស់ - ថ្នាំផ្សេងៗជាច្រើនបំផុត ។

ក្រៅពីការជួសជុលយើងបានរៀបចំក្រុងនៃក្រុមហ៊ុននិងក្រុមហ៊ុន
នេះឱ្យបានវិញទៅតាមលក្ខណៈ ក្រុងនៃក្រុមហ៊ុននិងក្រុមហ៊ុនដែលបំបាត់មកវិញ

7-914-

- 24 -

2-2-5-

১৭. ১৮. ১৯.

៦ - កំណត់សម្គាល់ : ច្រើនបំផុត

- ច្បាប់ស្តីពីការបោះឆ្នោត ៣ ក្រសួង

- ទោចក្រយាទ ១៥ គ្រឿង
- ម៉ាស៊ីនកាត់ស្មៅ ៥ គ្រឿង
- ទូរទស្សន៍ទំហំ ៣០០ស.ម ១២០០ ម៉ែត្រ
- កន្លែងប្រើប្រាស់កង់ ២០
- កន្លែងកាត់កង់ ២០
- កន្លែងកាត់ស្មៅ ៣០
- ឡូទីយ៉ាមស្រាបៀកស្មៅ ៣០

២- ២- ឧបករណ៍ការពារភ្លើងឆេះ ថ្នាំការពារ និង ឧបករណ៍ សំអាត

- ប្រដាប់ល្អិតស្រូបស្ទាត់ ៣០
- ម៉ាស៊ីនបូមទឹកកម្លាំង១២ លេខ ៣
- ម៉ូទ័របូមទឹក ៣
- ម៉ាស៊ីនប្រូបធូលី អាស៊ីន ១០
- ប្រដាប់ព្រាប្រាំពុល ទំហំ១០
- ថ្នាំការពារកង់ និងថ្ម

២- ៣- ឧបករណ៍ បង្កើន និង បង្កើតទ្រព្យ

- អំពូលបញ្ជា ៥០០ ទំល ១០០ អំពូល
- អំពូលភ្លើង ២២០ ទំល ១០០ភាគ ២០០០ អំពូល
- អំពូលភ្លើងកម្លាំង ២០ ទំល ២០០ភាគ ២០០០ អំពូល
- អំពូលម៉ូតូស្រាបៀក ២២០ទំល ២០ភាគ ៥០០អំពូល
- កង្វាល់ភ្លើង និង ព្រួស ១០០ កង្វាល់
- ម៉ាស៊ីនប្រដាប់សំអាតក្រដាស ២០

ពីរឆ្នាំកន្លងហើយ ក្រុងកម្ពុជាប្រឈមនឹងការធ្វើឱ្យមតិអន្តរជាតិចាប់អារម្មណ៍យ៉ាងខ្លាំង ។
ក្រោមរបបជនជាតិទីបងប្អូន ពត-អៀង សេនី ក្នុងរយៈពេលនៃប្រវត្តិសាស្ត្រ និង ទីម្ល៉ៃប៉ុណ្ណោះប្រជាជន
កម្ពុជាបានបាត់បង់ជីវិតរបស់ប្រមាណ ៣.០០០.០០០ នាក់ ។

ថ្ងៃដប់ប្រាំពីររយ ឆ្នាំ១៩៧៥ ប្រជាជនទាំងអស់ ពិសេសប្រជាជននៅក្រុងភ្នំពេញ
រីករាយរាប់រយទាន់ទទួលបានកងទ័ពដ៏ធំនៃសម្រាប់ថា "ខ្មែរក្រហម" មានជ័យជំនះក្នុងសង្គ្រាមរំដោះ
ប្រជាជនពីរបបសក្តិភូមិ ដោយនឹកសង្ឃឹមថាប្រទេសជាតិនឹងទទួលបានសន្តិភាព ដែលទាល់តែឈ្នះ
ប្រតិករយោងគ្នាឯងជាមិនខាន ។ ប្រជាជនជាទូទៅតែងនឹកសង្ឃឹមថា គេនឹងទទួលបានប្រកបរបរកសិកម្ម
របស់គេវិញតាមដំបូន្មានទូទាំងប្រទេស ដែលគេបានឃ្លាតទាំងអស់ ព្រោះបង់ចោលក្នុងឱកាសសង្គ្រាម
នាឯករាជ្យឆ្នាំ ៥ ឆ្នាំនោះ ។

រយៈពេលនោះ ព្រឹក យូរកាំភ្លើងធំគ្រប់ទិសទីបានប្រាប់ប្រទេស គេឮសូរតែសូរកាំភ្លើងដ៏
បន្តិចបន្តួចប៉ុណ្ណោះ ។ គ្រប់ទិសទីនៃផ្លូវមកកាន់កណ្តាលក្រុង ប្រជាជនធ្វើដំណើរ ហាក់ស្រដៀងទៅវិញទៅ
មក លំនួចមានតែមួយ "ពួកខ្មែរក្រហមដល់ហើយ" ។ ទាហានលេខ ៧ រត់ចោលទីតាំងការពារ ព្រោះ
ចោលកាំភ្លើងនិងកសិករកងទ័ព ចូលមកក្រុងទាំងអស់ ។ ចម្លើយនៅលំនួចខាងលើគឺ "ពួកខ្មែរក្រហម
ដល់ត្រឹម ៥ ហើយ" "ពួកខ្មែរក្រហមដល់ពេទ្យ រោគាល្ស ហើយ" "ពួកខ្មែរក្រហមដល់ក្បាលផ្លូវ
ហើយ" ។ ទ្រង់នឹកឈឺក្បាលក្តៅក្តៅខ្លាំង ។ កងទ័ពក្រោមដៃកងទ័ពដ៏ធំមកដល់ទូករាំង
ខ្លះរឹតតែចូលរួមផងដែរ ។ នៅខាងក្នុង ភ្លើងរោងចក្រនានាដែលទើបឆេះពេញអាកាស អាច
ឱ្យដឹងថាប្រទេសជាតិកន្លងមកប្រឈមនឹងស្ថានភាព ។ ភាគខាងលិចភ្នំពេញ ឈមនឹងផ្ទះក្រីក្រដ៏នៅ
ចោមចៅកន្លែងផ្ទុកគ្រាប់បែក ។ ប្រជាជន និងប្រទេសខ្លះក្នុងក្រុងភ្នំពេញចាំស្ថានភាពរំជួលទៅមុខ
ទីទួលបង្គោល ឈរទៀតដូចជាប្រមាណក្រុមក្រហម និងបុគ្គលិកនានាទូទាំងនានាគ្នាទៅកាន់ឈ្នួល
ទីក្នុង ។

កងទ័ពឈ្លូកពាក់ខ្មៅ ក្រុមខ្លះមុនដើរចោម្នាំយាងព្យា ធ្វើដំណើរមុខយ៉ាងមាំ ប្រដាប់
ដោយអាវុធគ្រប់ទ្រង់ ចូលមកកាន់កណ្តាលក្រុង ប្រជាជនចេញពីផ្ទះ រៀនខ្លួនទាំងចាស់ ទាំងក្មេង ទះទ្រង់
របររសាទរ និងជ័យជំនះរបស់ខ្មែរក្រហម ដោយសង្ឃឹមថាសង្គ្រាមបានរួចរាល់ ហើយការ
ស្លាប់ដោយគ្រាប់បែក ឬកាំភ្លើង ក៏ពុំមានទៀតដែរ ។ ឈម "ឈឺយាខ្មែរក្រហម" មានគ្រប់
ទិសទី រថយន្តបើកបរ ចុះទីក្រុង ដាក់ទង់ជាសញ្ញាចុះចាញ់ ។

កងទ័ពពិសេសមួយ ធ្វើដំណើរពីទិសខាងជើង ចូលឆ្ពោះទៅកាន់ក្រុងឈោលនាការ ដឹកនាំ
ដោយយុទ្ធនុវយុវករ ដែលគេស្គាល់ថាឈ្មោះ គឺ ទ័ព កេតផារា ត្រូវបានរួមបញ្ចូល ទ័ព កេតផារា
។ ជាន់ដើមប្រវត្តិសាស្ត្ររបស់សក្តិភូមិ ។ ពេលនោះគេឃើញនិមិត្តរូបរំជួលពីក្រៅប្រមាណ ២០០នាក់
ចូលដល់ក្រុងឈោលនាការនៅរយៈពេល ៣០ នាទី ព្រឹក ។ ប្រជាជននៅក្រុងភ្នំពេញបាន
ស្តាប់នៅចង្អុលក្រាបបង្គំ ទ័ព កេតផារា ថា "ខ្ញុំខ្ញុំនេះជាមហាវាយការខ្មែរក្រហម" "និមិត្តរូប"

၆၀

អចិន្ត្រៃយ៍មុនពេលកើតចំព្រំ ប្រភេទនេះមានសិទ្ធិពេញទី ។ ប្រជាជនមួយទៀតដែលនៅរស់
 ក្នុងទីក្រុង ប៉ុន្តែបានជួយធ្វើសកម្មភាពផ្សេង ៣ ដែលមានប្រយោជន៍ឱ្យពួកគេ ដល់ពេលវេលា
 ត្រូវទ្រង់ទៅភូមិកំណើតវិញ គេទុកជាប្រជាជនមូលដ្ឋានដែរ ប៉ុន្តែពុំពេញសិទ្ធិ ។ ឯចំណែកប្រ-
 ជាជនដែលគេបណ្តេញចេញពីទីក្រុងនោះ ប្រភេទនេះមានការសម្រាកលំហែរណាស់ ព្រោះថា
 គេទុកជាប្រជាជនបង្កើត ហើយគ្មានសិទ្ធិសេរីភាពអ្វីទេ ។ គេហៅថាប្រជាជននៅក្នុងដំបូង
 ខ្លាំងកាត់កាប់ ដន់នោះឯងគឺជាខ្លាំង ។ ពួកគេធ្វើការតាមដានរាល់ថ្ងៃ រកលេសនេះលេស
 នោះយកទៅលម្អាប់ចោល អ្នកមានសាច់ឈាមសសស ពួកនេះចោទថា នាយទាហាន ត្រូវ
 យកទៅទ្រទ្រង់ស្រុក កន្លែងខ្លះប្រពន្ធពី បន់នេះពុំឱ្យនៅជាមួយគ្នា កូនតូចពុំក៏ដូច្នោះដែរ ។
 នេះគឺជាសីលធម៌របស់ប៉ុល ពត "យើងមានការតស៊ូខ្លះទេ ។ យើងតស៊ូខ្លះ យើងជំនឿស្របជាដន់
 ចេញពីក្រុង គឺយើងតស៊ូខ្លះ ។ យើងពង្រឹងពង្រីកសហគមន៍ជាការតស៊ូខ្លះ ដើម្បីរស់រានរកទេច
 ឲ្យកម្លាំងរបស់នាយទាហានក្តី បើវាទៅជាងកងទ័ពមានកម្លាំង បើយើងចាត់តាំងសមូហភាព
 ទ័ពខ្លះអធន យើងមានកម្លាំង ។ បើយើងស្រាវជ្រាវទៅក្នុងសង្គមទ័ពជួបបក្សរបស់ប៉ុល ពត
 វិញ តើវាជាណាទៅវិញ ? ក្រោយថ្ងៃនោះមានការព្យាបាលប្រកបដោយការប្រើប្រាស់
 ពួក ធ្វើឱ្យរងគ្រោះរងគ្រោះផ្លូវក្នុង ដូចជាចោទគ្នាទៅវិញទៅមកថា អ្នកនេះខ្លាំងអ្នកនោះ
 ខ្លាំងបំផុតយោងប្រទេសខាងនេះខាងនោះ ដូច្នោះត្រូវដោះស្រាយយ៉ាងម៉េច ? នេះ
 ជាសីលធម៌ ពត "ដោះស្រាយដោយក្តាប់ដាច់ដាច់ស្រន់ដោះគោលជំហរ អំពីសភាពទំនាស់ជា
 ប្រក្រតីដែលកើតមាននៅក្នុងសង្គមជាតិយើង ហើយមានគោលជំហរ និងស្រន់ច្បាស់លាស់ អំពី
 ទំនាស់ជាប្រក្រតីដែលកើតមកពីក្រៅ កុំឱ្យឃើញថា ទំនាស់វាដែលមានមូលដ្ឋានហើយវាបាត់
 ទៅវិញ ។ ត្រូវឃើញថា ជាទំនាស់ជាប្រក្រតីជាបន្តបន្ទាប់ ។ ចំពោះស្រន់និងគោល
 ជំហរនេះត្រូវឃើញច្បាស់ថា មានទំនាស់បន្តបន្ទាប់និងទំនាស់ស្លាប់រស់ ។ ទំនាស់ផ្ទៃក្នុងត្រូវ
 ដោះស្រាយតាមទំនាស់ផ្ទៃក្នុង ជាសាច់ឈាម មិនមែនប្រឆាំងបដិវត្ត មិនមែនរុក្ខឈូបដិវត្ត
 តែទំនាស់ដោយមិនល្អ ។

ឯចំពោះទំនាស់បដិវត្តមានវិធីដោះស្រាយ ២យ៉ាង ៖ ម្យ៉ាងអប់រំ ធ្វើការ
 ងារនយោបាយសកម្មភាពចាត់តាំង ក្នុងក្របខណ្ឌមហាជនជាទូទៅ ដើម្បីបន្ថយទំនាស់ ឬពង្រីក
 ទំនាស់កុំឱ្យវាស្រួចស្រាវជ្រាវពេលវេលា ។

តែទន្ទឹមនេះ ត្រូវមានវិធានការចាត់តាំងបំប៉ន ។ វិធានការបំប៉នគ្រប់
 ទីបីយ៉ាង ។ ក្នុងវិធានការទាំងអស់នេះមានវិធានការមួយជាមូលដ្ឋាន គឺអនុវត្តផ្តាច់ការខ្លះ
 អធនលើពួកនេះ ។ យើងផ្តាច់ការខ្លះអធន ក្នុងន័យថា ចំពោះពួកនេះ កុំរើសអើង ។
 ឱ្យសេរីភាពទៅប្រជាជន កម្មករ កសិករ តែចំពោះពួកសក្តិភូមិមួយទុកត្រូវមធនក្របខណ្ឌ
 ចង្អៀតសេរីភាពត្រូវឱ្យទៅអ្នកណា ហើយមិនឱ្យទៅអ្នកណា ។ ត្រូវច្បាស់លាស់ ។

ហេតុដូច្នេះហើយប្រជាជនយើងដែលនៅក្នុងសហគមន៍ ពួកគេហាមមិនឱ្យដើរចោរ
 ទៅណាមកណាមួយឱ្យតែប្រជាជនថ្មីទៅរកប្រសើរឡើងកុំពុំបាន "ប្រសើរឡើងពួកសក្តិភូមិ ម្ចាស់ដីវាដើរ
 ទីវង្សាយូរតែ ។ ដូចជាទៅរកអបិល ទៅរកប្រសើរឡើងថ្នាំ ទៅឃ្លាតគោ ។ ពួកនេះបើ
 វាដើរយូរតែ វាទាក់ទងគ្នា ។ ត្រូវអប់រំសហគមន៍យើងឱ្យប្រុងប្រយ័ត្នជាមួយពួកនេះ ។

យើងបែបមកស្រាវជ្រាវពីឧក្រិដ្ឋកម្មផ្សេងៗទៀត ដែលបងប្អូន ពតផាត់ដែលការណ៍នៅតាម
សហគមន៍ ។ ការបង្ខំប្រជាជនឱ្យធ្វើការគ្មានសំរាកតាំងពីម៉ោង៤ព្រឹករហូតដល់ម៉ោង១០យប់
ពាក់កណ្តាល គ្មានអ្វីបរិភោគ ។ រាល់ថ្ងៃមានតែបបរក្នុងមួយខ្លះ អង្ករ ២ ឬ ៣ កំប៉ុងទឹកផ្កា
គោ យកមកស្រពទៅទីមន្ទីរជួបសត្វ មនុស្សចាស់ធ្វើការដូចគ្នា ដូចជាទៅយាយគោ ធ្វើបង្កើ
កញ្ជ្រា ទឹកទឹក កុមារតូចៗទៀតដែលតែងតែកូនកម្រាភិព្វលបនគរចេញ ត្រូវបង្ខំឱ្យធ្វើការដូច
ជាទឹកដី ធ្វើទំលប់ប្រឡាយ ដោយបញ្ចូលទៅក្នុងកងចលនាធ្វើការពុំស្គាល់ថ្ងៃ យើងនាំនិយាយ
ថា ជាកុមារឈានមុខ ។ កុមារភាគច្រើនបានបង់បង់ជីវិត កងចលនានោះក៏ដូច្នេះដែរ មាន
ជម្ងឺប្រចាំកាយរាំងទ្រូ ថ្ងៃខ្លះទៅជាអ្នក ខ្លះក៏ស្លាប់ ។ សម្តេចត្រូវស្រាវជ្រាវពីគ្នា ពួកវា
អនុវត្តន៍យោធាយុទ្ធសាស្ត្រដោយឱ្យកុមារតូចៗ ជាកូនយកការណ៍ឱ្យពួកម្តាយ ប្រពន្ធយកការណ៍ថ្មី ថ្មីយក
ការណ៍ពីប្រពន្ធ យកមកត្រួតពិនិត្យ ម្នាក់ត្រូវករស័ក្តិទៀងទាត់ ទៅជាបែបប្រាជ្ញបបរគ្នា
នេះ យើងឬដែលហៅថាសង្គមសម្បទានដែលស្មើគ្នា គ្មានអ្នកណាម្នាក់ អ្នកណាៗ ។ ប៉ុន្តែពួកគេ
នៅដេកស៊ីសប្បាយ ចង់បានអ្វីបានឆ្លើង ស៊ីព្រលឹមពេញមួយថ្ងៃ ឯប្រជាជនតូចបបរទឹកទទេ ។

នេះបើយើងដកស្រង់ឧទាហរណ៍មកពីនិរ្យាណ៍គ្រប់ៗដងប្រែប្រួលក្នុងការ
និយាយ ការសរសេរ ទៅនឹងការអនុវត្តន៍គឺផ្ទុយគ្នាស្រឡះដូចជាថា " ក្នុងកិច្ចការប្រចាំថ្ងៃ
ក៏ដូចជាជីវភាពក្នុងការរស់នៅប្រចាំថ្ងៃ ប្រជាជនយើងចេះសាមគ្គីជួយគ្នាទៅវិញទៅមក
ដោយឈ្មោះសរ ។ ក្នុងការបង្ករបង្កើតផល ប្រជាជនយើងសាមគ្គីជួយគ្នា ទាំងកម្លាំងពលកម្ម
ជួយគ្នាទាំងមធ្យោបាយផលិតកម្មជាដើម គោ ក្របី រហូតដល់ចែករំលែកធ្វើទៀត ។ អ្នកមាន
ពូបក៏ជួយចិញ្ចឹមអ្នកគេចេញពីតំបន់ខ្សែ ដែលគ្មានមធ្យោបាយអ្វីទាំងអស់គ្នា ។ បើគ្មានអង្គរ
គ្រប់គ្រាន់ក៏ស្តាប់ចិត្តបបរទៅ ៣ ពូប ធ្វើយ៉ាងណាឱ្យតែបានពូបគ្រប់គ្នា " ។ ត្រង់នេះយើង
ថា គំនិតរបស់បងក្សត្តល្អណាស់ ចុះហេតុដូចម្តេចបានជាប្រជាជនដាច់ពោះ ដាច់ព្រលឹមស្លាប់
មុនអស់ទៅវិញ ? មកពីហេតុអ្វី ? ។

ប្រទេសកម្ពុជា ជាប្រទេសកសិកម្មមួយនៅផ្នែកអាស៊ីក្នុងការនាំ ចេញអង្ករនិង
ភោគ្រូព្យាបាលដែលកើតឡើងអំពីផលដំណាំ ទ្រព្យសកម្ម និង ទ្រព្យឈើ ។ កាលពីដំណាច់ដើមមុន
ចម្បាំងប្រទេសយើងធ្វើកសិកម្មតែ ៣០ ភាគរយប្រជាជនទូទាំងប្រទេស កាលនាំចេញអង្ករ
ពេលនោះមានជាមធ្យមពី ៣០០.០០០ ត្រី ដល់ ៥០០.០០០ ត្រីក្នុងមួយឆ្នាំ ។ ប្រជាជននៅ
ក្នុងស្រុកមានអង្ករពេញបរិបូណ៌ ។ ដល់មកដំណាច់បងប្អូន ពត ប្រជាជន ៩៨ភាគរយជា
កសិករ ដីស្រែទ្វេដងមួយជាតំរូវភាគរយ ធ្វើការទាំងយប់ទាំងថ្ងៃ កន្លែងណាក៏ដូចជាកន្លែងណា
ផលស្រូវដែលបងប្អូន ពត តំរូវដាក់ចុះក្នុងមួយពិភពបីតោន យើងថាផលដែលបាននោះនាំ
ចេញស្រូវពីការត្រូវការចិញ្ចឹមប្រជាជនទៅទៀត យើងអាចយកទៅកសាងប្រទេសទៀត
បានផង ។ ការប្តេជ្ញាខ្លួនគោលដៅរបស់កម្រាភិព្វម្នាក់ ពុំឱ្យយើងឃើញថាខ្លួននឹងប្តឹងស្រួចស្រាវ
ដើម្បីផលិតឱ្យបានយ៉ាងតិច ៣តោនមួយពិភព ប៉ុន្តែកន្លែងដីមិនអំណោយផលឱ្យបានតែមួយតោន
ឬមួយតោនកន្លះទៅវិញ ។ ដូច្នេះផលពេលរដូវកាត់ច្រូត អង្គការថ្នាក់លើតម្រូវប្រមូលស្រូវ
ចំនួនពាក់កណ្តាលគឺ ៥០ភាគរយដែលផលដែលមានទៅតាមចំណីក្នុងសហគមន៍នីមួយៗ ។ ចុះបើដី
ទាំងនោះផ្តល់ផលបានតែមួយតោនទៅវិញ ហេតុនេះផលទាំងអស់ត្រូវបញ្ជូនទៅឱ្យអង្គការ
ទាំងអស់ ប្រជាជននៅក្នុងសហគមន៍ដែលមិនទទួលបានទាំងអស់មានត្រូវអត់អង្ករពូប ។

ប៉ុល ពត ព័ត៌មាន អង្គ យកចេញទៅប្រទេសប៉ាស្ទីន ផ្តល់យកទ្រព្យធានាប៉ាស្ទីន ដើម្បីធ្វើការឈ្នានពានប្រទេសជិតខាង ។

ក្រោមរបបប៉ុល ពត-អៀង សារី ទឹកដីកម្ពុជា រាំងមូលពូជក្លាយជាជំនឿយ៉ាង ប្រជាជនបង្ខំឱ្យធ្វើការទាំងយប់ថ្ងៃដោយបង្ខំអាហារ និងទាំងសម្លាប់ពុំថាបុគ្គលឬក្រុម ចាស់ទីឡើយ ។

ក្រោយថ្ងៃនេះ ព័ត៌មាន ១៩៧៩ រណសិរសាមគ្គីសង្គ្រោះជាតិបានយកជំនឿ យ៉ាង សង្ខេប ដែលសព្វថ្ងៃមានឈ្មោះ " មណ្ឌលទួលទំនៀម " ជាសារមន្ទីរឧក្រិដ្ឋកម្មយូរ ក្រោម ការគ្រប់គ្រងរបស់ក្រសួងយោធាការ វប្បធម៌ និង ព័ត៌មាន ។

២ - ជំនឿអាថ៌កំបាំង ប្រលងពូជសាសន៍ " ទួលទំនៀម " -----

ជំនឿប្រលងពូជសាសន៍ " ទួលទំនៀម " គឺជាមណ្ឌលអាថ៌កំបាំងមួយនៅក្នុងរបបប៉ុល ពត- អៀង សារី ក្នុងសង្គ្រាមស្វយ័ត ភាគខាងត្បូងក្រុងភ្នំពេញ ក្នុងបរិវេណដី ដែលមានទំហំប្រមាណ ៦០០ ៥០០ ម^២ ព័ត៌មានទូទៅដោយកំទេចសង្កេតពីជំនឿនេះ ដោយស្របនឹងការស្រាវជ្រាវ ។ លុបបន្លាបំបាត់នោះភ្ជាប់ទៅនឹងចរន្តអត្តសន្តិ ក្នុងគោល- បំណងការពារកុំឱ្យជនខ្មែរក្រហម រត់ចេញ ។

ដើមទ្រើយពន្ធនាគារទួលទំនៀមនេះ ដែលមតិជាតិដឹងអន្តរជាតិយកចិត្តទុកដាក់ ជាទីរំលង់នូវអំពើសម្លាប់ប្រជាជនកម្ពុជា ជាគ្រឹះស្ថានសិក្សាមួយ ក្នុងចំណោមគ្រឹះស្ថាន សិក្សានៅក្នុងក្រុងភ្នំពេញមានឈ្មោះថា " វិទ្យាល័យព្យាបាត សង្កេតកំឡុងឆ្នាំ១៩៦២ " ចាប់តាំងពីឆ្នាំ ១៩៧០ វិទ្យាល័យនេះក៏ប្រែឈ្មោះថា " វិទ្យាល័យស្វយ័ត " វិញ ។

នៅពីខាងក្រោយជាប់នឹងរបបវិទ្យាល័យនេះ មានអាគារសិក្សាមួយទៀត សង់ពីលើ និង ស្លឹក គឺសាលាបឋមសិក្សា បឹងកេងកង ក្នុងឆ្នាំ ១៩៧០ ក្លាយទៅជាសាលាបឋម សិក្សា " ទួលទំនៀម " ។

តើមានអ្វីខ្លះនៅជុំវិញសាលារៀនទាំងពីរនេះ ? គឺស្ថានីយជាតិបង្ក្រាប ប្រជាជនក្នុងសង្គ្រាមស្វយ័ត ៥ ។ ផ្ទះដែលត្រូវបំបាត់ ប៉ុល ពត-អៀង សារី បង្ខំឱ្យបោះបង់ចោល យ៉ាងអាណាចក្រម្តេចនេះត្រូវបានទាំងយកទៅប្រើប្រាស់ជាកន្លែង ចាត់ទីចងកាត កន្លែងឃុំឃាំង ពិសេសលើបណ្តាញកម្មាភិព័ន្ធនេះ ជាកន្លែងសួរចម្លើយ និងធ្វើការស្រាវជ្រាវ ល្បីល្បាញសំភារៈសិក្សា ដែលនៅក្នុងសាលាទាំងពីរនេះ ក៏ត្រូវកំទេចអស់គ្រាន់សល់ ។

២-១ បំណាច់ការពន្ធនាគារ -----

អាគារសិក្សាទាំងពីរកន្លែងនេះ ប៉ុល ពត បានរៀបចំទ្រើយ នៅទី១ សីហា ១៩៧៥ ដោយដាក់ឈ្មោះថា ជាមន្ទីរ " សង្ខេប " ។ កន្លែងនេះគឺជាជំនឿយ៉ាងធ្វើការស្រាវ ជ្រាវ និងសម្លាប់ប្រជាជន ទៅលើអ្នកបោះដីមួយចំនួន មានជំនឿជាច្រើនទៀតជាសាធារណៈរបស់មន្ទីរ សង្ខេប ដូចជានៅតាខ្មៅ ហៅថា សង្ខេប នៅទីពេលខាងលិចក្នុងភ្នំពេញ ក្នុងប្រសូតដង្កោរ ទេត្ត កណ្តាល ឈ្មោះថា មន្ទីរ សង្ខេប សំរាប់ផលិតទ្រព្យធានាសិក្សាផ្តល់ឱ្យអង្គភាព សង្ខេប មន្ទីរ និងសាលា ទាំងអស់នោះស្ថិតនៅក្រោមឱ្យទាទ របស់ក្រសួងការពារប្រទេស និងមជ្ឈមហាក្ស ។

ប៉ុល ពត ផ្ទាល់ដែលមានគណនីទីប្រាំមួយមករាជាដើមបញ្ចប់ជាអ្នកទទួលខុសត្រូវ គឺឈ្មោះ បង្អស់ ឌុប ឈ្មោះ ដើមក្នុងការស្រាវជ្រាវនៃករណីពិតប្រាកដគឺជាអតីតសាស្ត្រាចារ្យមួយរូបឈ្មោះ " កាំង កិរេអ៊ុន " ស្រុកកំណើតនៅភូមិជយោក សង្កាត់ព័ង្សឫស្សី ខេត្តកំពង់ធំ ។

ថ្នាក់រៀនទាំងឡាយប្រែក្លាយជាបន្ទប់ឃុំឃាំង ហើយបង្អស់ទាំងអស់បានត្រូវឃុំឃាំង ដោយចរិតដែលយ៉ាងមាំ ខាងក្រៅពួកវាជាក្រុមបណ្តាប្រឆាំងនឹងការប្រកាសឱ្យប្រជុំ ការពារ ជនរងគ្រោះនៃចេញមួយលោកពីលើមកបាន ។ បន្ទប់នោះជាន់ក្រោម និងជាន់ទីមួយនៃ អាគារទាំងបួននោះ បានត្រូវខ្លួនជាបន្ទប់តូច ៣ សំរាប់តែម្នាក់ មានបណ្តោយ ២ម ទទឹង ០,៨០ម ។ នៅជាន់លើបង្អស់ គ្រប់អាគារទាំងបួនធ្វើជាកន្លែងឃុំឃាំងរួម ដែលមានទំហំ ៨ ៨ម និងអាគារមួយចំណាស់ជាការិយាល័យកាលពីដើម ក៏ក្លាយជាពន្ធនាគារសំរាប់នារី ហៅថាអាគារអក្សរ " គ " ។ ជនរងគ្រោះភាគច្រើនមុនស្លាប់បន្តក្បែរយកទៅដាក់ក្នុង បន្ទប់ជាន់ក្រោមនិងជាន់ទី ១ ឯចំណែកនោះជាន់ទី ២ ច្រើនជាប្រជាជន ក្នុងទី ឬមួយ ជនណាដែលដាច់ការសង្រួមថាមានពាក់ព័ន្ធទៅនឹងឃ្លាំងឆ្លើយដាក់ ។

ការសួរចម្លើយបានប្រព្រឹត្តទៅដោយសម្ងាត់តាមផ្ទះ នៅតាមជុំវិញជំនុំ តែបន្ទាប់ពីមានការរំលោភយ៉ាងខ្លាំងដែលដើមនារីអនុញ្ញាតឱ្យពួកអ្នកសួរចម្លើយមក នៅពាក់ កណ្តាលឆ្នាំ ១៩៧៨ ពួកវាបានយកអាគារ " ខ " ធ្វើជាកន្លែងសួរចម្លើយ ក្នុងការស្រួលពិនិត្យ តាមផ្ទះ ។ ឯចំណែកអាគារ " ក " ខាងត្បូងនិងអាគារ " គ " ចំណាស់ក៏នុះទៅរៀបចំសារ ជាថ្មី អាគារ " ក " ធ្វើជាគុកពិសេសទុកសំរាប់តែសួរចម្លើយ និងដាក់កម្រាភិបាល ៣ ដោយបន្ទប់ ទាំងអស់បិទបាំងមិនឱ្យសម្លេងលេចចេញមកក្រៅបាន និងអាគារ " គ " ត្រូវបានរៀបចំជាកន្លែង គូររូប និងធ្វើសំណាកប៉ុល ពត ។

ដើម្បីរក្សាសន្តិសុខនិងថាតែងការក្នុងមន្ទីរ " ស២១ " និងសាលាផងនោះ បន្តក្បែរបានប្រើបុគ្គលិកក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៦ ចំនួន ១៦៨៨នាក់ រីឯក្នុងអាគារ ៥ គឺ ស២១, ស២១ក, ស២១គ, និង ស២១ឃ ក្នុងនោះរីឯក្នុងចេញជា :

១ - កម្លាំងផ្ទៃក្នុងចំនួន	១៥១ នាក់
២ - ផ្ទៃកម្មមន្ទីរ	១៥៨ នាក់
៣ - ផ្ទៃកម្មសួរចម្លើយ	៨៥ -
៤ - ផ្ទៃកម្មអង្គភាពធ្វើការបាន	១១៧៧ -
៥ - ផ្ទៃកម្មកម្លាំងធ្វើការមិនបាន	៣០៧ -
រួម	១៦៨៨ នាក់

នៅក្នុងនោះរីឯក្នុងចេញជាប្រកបតូច ៣ជាន់ច្រើន ក្នុងនោះមានទាំងកុមារ ប្រុសស្រីមានអាយុពី ១០ទៅ ១៨ឆ្នាំ ដែលបន្តក្បែរយកមកអប់រំឱ្យធ្វើជាឆ្មាំយាមជនរងគ្រោះ កុមារទាំងអស់នោះប្រែក្លាយទៅជាកាចបាហាន់កុំឱ្យរស់នៅឡើយ ។

ការិយាល័យចំណាត់ការមានពីរកន្លែង មួយគឺជាការិយាល័យផ្ទាល់របស់ឈ្មោះ ឌុប និងមួយទៀតជាការិយាល័យមន្ទីរសរុបចម្លើយ និងថាតែងការរួចទៅ ។

ការព្យាបាលដ៏ថ្លៃថ្នូរនេះ ប្រព្រឹត្តទៅតាមបន្ទប់ឃ្លាំង ៣៧ក្នុងមួយថ្ងៃ គ្មានមន្ទីរពេទ្យ ឬមួយគិលានដ្ឋានសំរាប់ជនរងគ្រោះទេ ។ បុគ្គលិកពេទ្យស្រុកដំណាក់កុមារភូមិ ៣ សំរាប់ថែក ថ្នាំ និងវត្ថុបូល ។

ជនរងគ្រោះ ជាប់ឃុំឃាំងក្នុងទីនោះ មកពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋាន គ្រប់ស្រទាប់វិញ៖

និងជនជាតិក្នុងប្រទេសកម្ពុជាដូចជា ខៀវតណាម ឡាវ ថៃ ឥណ្ឌា ព្រឹត្តិសង្គម ព្រះរាំង អង់គ្លេស កាណាដា នូវេឌីលេហ្សឺន អូស្ត្រាលី ។ មានជនស៊ីវិលតាំងពីកម្មករ កសិករ និយោជក អ្នកបច្ចេក-
ទេស អ្នកឯកទេស បញ្ជាក់ផ្លូវ សាស្ត្រាចារ្យ គ្រូបង្រៀន និងសិស្ស សិស្សានុសិស្សរហូតដល់រដ្ឋ
មន្ត្រី និងអង្គទូត ។ល។ ឯចំណែកយោធាវិញ មានពីទាហាន រហូតដល់កម្មាភិបាលជាដាច់ខាត ត្រូវ
យកទៅកំទេចទាំងគ្រួសារ កូម៉ូនីស្តក្នុងទីតាំងកំពុងលើកដៃ ។

ចំនួនជនរងគ្រោះ ទីផលគេឃើញមានជាងកសាត ចេញចូលចាប់តាំងពីឆ្នាំ១៩៧៥
មកទល់នឹងទី១ ២ ឆ្នាំ ១៩៧៨ ដោយក្រោយពីនោះមកគេដឹងរកពុំឃើញឯកសារ ដោយគ្រាន់តែ
ដឹងចំនួន ៖

ឆ្នាំ ១៩៧៥	:	១៥៤ នាក់
ឆ្នាំ ១៩៧៦	:	២២៥០ នាក់
ឆ្នាំ ១៩៧៧	:	៦៣៣០ នាក់
ឆ្នាំ ១៩៧៨	:	៥៧៦៥ នាក់

ឆ្នាំ : - - - - -

១៥:៥៩៩ នាក់

ចំនួននោះពុំទាបជាងកម្រិតតូចបំផុតដែលបានសម្គាល់ ដល់ឯកតា មករា ភាគរយ
ស្ថានីយ៍ទៅមានប្រើប្រាស់ ២.០០០ នាក់ ។

ជនរងគ្រោះដែលស្ថាប័នដាច់ទៅតាមឯកសារ ដោយនៅប្រចាំជាអចិន្ត្រៃយ៍ក្នុងជំនឿយ៉ាងមានពី ១២០០ ទៅ ១៥០០ ជាមធ្យម នៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៧-៧៨ រយៈពេលយ៉ាងមានពីរ ទៅ បួនខែ ខ្លះទៀតដែលមិនពាក់ព័ន្ធក្នុងនយោបាយប្រើនិបនក្សឥទ្ធករ រហូតដល់ទៅ ៦-៧ ខែ ក៏មានដែរ ។

ជនរងគ្រោះ រួមផលជាប់យ៉ាងក្នុងបន្ទប់តូចព្រួញបន្តក្បត់សាកឆ្មោះ ជើងនឹង
ប្រថាប់ ក៏ ហើយភ្លាបទៅនឹងជញ្ជាំងទទ្វា ឬមួយដោយប្រថាប់ ក៏ ផ្សារនឹងស៊ីម៉ង់ជាមួយកំពស់ផ្ទះ
បំណែកជនរងគ្រោះ ក្នុងបន្ទប់រួមវិញ គេសាកឆ្មោះ ជើងម្ខាង ឬមួយទាំងសង្ខាង ក៏មានទៅ
តាមទោលកំពូល បញ្ចូលទៅក្នុងរន្ធនៃផែនទីនឹងថ្មី ។ រន្ធនៃផែនទីប្រទីនឹងពី ០មុ ៨០០ និង
១មុ ១០០ សំរាប់មនុស្សបួននាក់ បំណែករន្ធនៃទីនឹងវិញប្រទីនឹង ២មុ ០០០ សាកជើងពី ២០
ទៅ ៣០ នាក់ដោយផែនក្បាលបញ្ចូលស្ទើរ ។

ជនរងគ្រោះនិងគេយកទៅ បញ្ចូលក្នុងបន្ទប់ឃុំឃាំង បន្តក្បត់មេត្តរបូកដាងក
សារនិងធ្វើប្រតិបត្តិប្រតិបត្តិការតាំងពីតូច រហូតដល់ថ្ងៃដែលពួកគេចាប់ធ្វើសកម្មភាព ភាគច្រើន
នៃជនរងគ្រោះត្រូវដកយកសំឡេងកំបាំងចេញពីជំនឿគ្រួសារទុកនៅទីតាំងមួយ
ប៉ុណ្ណោះ គេហាមដាក់អ្វីដ៏ទៃទៀតនៅទីក្បួនខ្លួន ឬម្យ៉ាងទៀតជាសម្បជញ្ញៈក្នុងតួបមួយគឺគ្មាន
ទីផ្សារ ។

ជនរងគ្រោះ ផងផ្ទាល់និងផ្ទះគ្មានកន្លែង ម្តង ភ្លេងស្រែចម្រុះ ទី១៧ ។

រាល់ព្រឹកនៅម៉ោង ៤ម៉ោង ជនរងគ្រោះទាំងឡាយ ត្រូវស្រាតទៅខ្ចី ចេញទៅដល់ចុងជើង ពេលជនក្បត់ក្បួនទៅពិនិត្យនែកនេរ បន្ទាប់មកត្រូវធ្វើការហាត់- ប្រណាលើកទំងន់បន្តបន្តចំនួនកន្លះម៉ោង ប៉ុន្តែជើងម្ខាងនៅជាប់ខ្លោះដដែល ។ ពួកគេធ្វើ ការនែកនេរបន្តដងក្នុងមួយថ្ងៃ ឬមួយនែកពិសេសផោយក្រុមប្រឹក្សាមកពីមន្ទីរ ជនរងគ្រោះ ត្រូវដាក់ទំងន់ទៅក្រោយខ្នង ជើងដដែលជាប់ខ្លោះ លើកឡើងឱ្យព្រមគ្នា ដើម្បីគេពិនិត្យ ខ្លោះថា តើខ្លោះនោះរំខានរុងរឿងអាចឱ្យដកចេញបានឬទេ ? បើឆ្លើយថាបាទ បន្ទាប់មកត្រូវប្តូរចេញ ។ ជនរងគ្រោះត្រូវបត់ជើងជំនាក់ក្នុងទ្រង់គ្រាប់ដៃកត់ចុះ ឯការ បត់ជើងត្រូវត្រូវដាក់ក្នុងដុំដុំឆ្នួច នៅលើកន្លែង ដោយត្រូវសុំការអនុញ្ញាតពីអ្នកឃាបសិន បើសិនពុំទាន់អនុញ្ញាតនោះជនរងគ្រោះត្រូវទទួលទារុណកម្មពី ២០-២០ រំពាត់ ។

ក្នុងបន្ទប់ទីមួយ មានសរសេរបទបញ្ជានៅលើក្តារចៀនដូចតទៅ :

- ១- ហាមមិនឱ្យឈឺឈាម លាភស្មារតីនោះជាស្តាយ មិនស្គាល់
  - ២- មុននឹងធ្វើអ្វី ត្រូវមានការអនុញ្ញាតពីអ្នកឃាប
  - ៣- ត្រូវគោរព អង្គការនិង ជាដាច់ខាត ។ កុំសេរី ។
- ចំណែកបន្ទប់ពិសេសទី២ បទបញ្ជាបន្ថែមដូចតទៅ :
- ១- សួរអ្វី ឆ្លើយឆ្លង មិនបង្ខំសំនួរ របស់អញ ។
  - ២- មិនឱ្យដោះស្រាយយកសេសនេះ សេសនោះតាមគំនិតឯងលាក់ប្របើកក តមាត់ មិនបានជាដាច់ខាត ។
  - ៣- មិនឱ្យធ្វើល្ងង់ មិនយល់បញ្ហា គ្រោះឯងជាមនុស្សហ៊ានប្រឆាំងបដិវត្តន៍ ។
  - ៤- សួរភ្លាម ឆ្លើយភ្លាមមិនដក់មួយទីទៀត ។
  - ៥- ទេវ្យ័ងខ្លះខាត កុំសប្បុរសឱ្យបន្ត ដូចជាសីលធម៌ ខូចនេះខូចនោះក៏មិនឱ្យ ឈឺឈាម ទេវ្យ័ងប្តីមសារបដិវត្តន៍ក៏មិនឱ្យឈឺឈាម ។
  - ៦- វាយប្រដាប់នៃទូកភ្លើង មិនឱ្យស្រែកជាដាច់ខាត ។
  - ៧- មិនឱ្យធ្វើអ្វីទាំងអស់ គឺអង្គចេញរួច រង់ចាំបញ្ជាអញ អត់បញ្ជាកុំធ្វើ អញបញ្ជាអ្វីធ្វើឱ្យភ្លាម ប្រើកកប្រើប្រចុបមិនបានទេ ។
  - ៨- កុំយកសេសកម្មជាគ្រោះ ព្រំមុខមាត់បដិវត្តន៍របស់ពួកឯងឱ្យសោះ ។
  - ៩- គ្រប់បញ្ហាទាំងឡាយ មិនធ្វើតាមគំនិតមួយថ្ងៃ ៣ រង់ពាក់នៃទូកភ្លើងនេះរាប់ មិនឆ្គោះទេ ។

១០- ប្រឆាំងនឹងយុទ្ធជន ត្រូវរង់ពាក់១០រំពាត់ ឬក៏នៃទូកភ្លើង ៥ រាថ្ងៃ

និងទាំងអស់នេះមានការត្រួតពិនិត្យជនរងគ្រោះព្រមទាំងស្រី នៅពេលផែក ទោះជាចង់ប្រែប្រួលក៏ដោយ ឬមួយស្រីអង្គចេញ ឬទីអី ពុំទាំងអស់ ក៏ត្រូវមានការអនុញ្ញាត ពីអ្នកឃាបដែរ ។ អ្នកទាំងឡាយណា ដែលរំលោភលើបទបញ្ជានេះត្រូវទទួលទារុណកម្មយ៉ាង ខ្លាំងមួយរំពេច ។ ចំពោះការងូតទឹកទី១ នៅបន្ទប់ទឹកក្នុងបញ្ជីទឹកតាមចន្លោះ បង្អួច គ្មានការទៀងទាត់ទេ ជួនកាល ៣ថ្ងៃ ខ្លះអង្គចេញ ១៥ថ្ងៃ ខ្លះម្នាក់ ៣ ថ្ងៃឯង ឬ ឆ្លើយទៅជាត្រីត្រីច្រាប រមាស់ពេញខ្លួន ឥតមើលពុំលើទេ ។

ជនរងគ្រោះណាដែលមិនប្រុងប្រយ័ត្ន ឬមិនប្រុងប្រយ័ត្ន ធ្វើទំនាស់ដាក់សាមក ឬបង្កើតនូវនាមទិញកំពុង ត្រូវបានទទួលទារុណកម្មយ៉ាងដ៏ធំ ត្រូវបានទិញដោយសាមក ឬទឹកនាមទំនាស់ - នោះទិញអស់បញ្ចូលទៅក្នុងក្រុងទីក្រុង ទៅសល់បន្តិចបន្តួចលើផ្ទៃ ត្រូវបានយកអណ្តាតលិខិតទិញស្នាមអស់ លុះត្រាតែអ្នកនោះជិតខាងនិយាយថាពួកវាគឺជាកិច្ចសន្យាដែលបានធ្វើឡើងរវាងទារុណកម្ម ។

ពេលប្រើក្របខ័ណ្ឌម៉ោង ៨ ក្រុមពេទ្យព្រះដើរពីបន្ទប់មួយទៅបន្ទប់មួយ ព្រា - ពួកវាមិនដឹងពីការងារទារុណកម្ម ការពិតស្តីពីជំងឺជាក្នុងតួ ពុំដែលទើបដឹងទេរឿងទីផ្លូវពេទ្យ ពួកវាបន្តិចបន្តួច ដើរចេញមកដល់ជនរងគ្រោះ ពួកគេនឹកឃើញថា យីអី ទាំងអស់គ្នាខ្លះថាយីក្បាល ភ្លឺក ចុកច្រៀង និងមុខ ចុកពោះ ភាគអាចម៍ ។ល។ តាមការសង្កេតឃើញថាមានទឹកពីរ បី មុខប៉ុណ្ណោះ ទាំងអស់គ្នាទទួលថ្នាំដូច ពុទ្ធា អ្នកខ្លះបានត្រូវពួកគេថាថ្នាំបែបនេះអំពូល ប៉ុន្តែ ក្រុមណាស់ មានទីខ្លះដោយមានជំងឺស្លឹកច្រើន ពួកគេយកកន្ទុកវាសាយនិងស្រយកទៅទិញស៊ី អ្នកស្លឹកពួកមួយចំនួនទៀត នេះជាពិសេសបើយ ។

២-៣ វិធីស្រាវជ្រាវដោយសម្ងាត់ :

ជនរងគ្រោះត្រូវបានគេយកចេញទៅស្រាវជ្រាវ ។ ការស្រាវជ្រាវគ្មានអ្វីក្រៅ ពីថាទៅជា ជាភ្នាក់ងារ " សេ អ៊ី អា " " កា ហ្វេ បេ " ឬមួយជាចារកម្មទៀតណាម ។ បើប្រសិនបើជនរងគ្រោះប្រើកំពុងព្រមសារភាព ទោសកំហុសរបស់ខ្លួន បន្តក្បត់ធ្វើទារុណកម្ម ទៅតាមរបៀបប្រើប្រាស់ដែលមានរហូតដល់ស្លាប់នៅនឹងកន្លែង បើដណ្តើរទៅនឹងរួមព្រមឆ្លើយ តាមព្រោះថា " អង្គការមានភ្នែកដូចម្នាក់ " អាចមើលឃើញទាំងអស់គ្នាណាដែលបានទេ ។ អ្នកខ្លះប្រើប្រាស់ព្រះនាមនេះនិយាយភាពតាមពាក្យគេត្រូវបាន ។ មួយឬពីរសប្តាហ៍ ក្រោយពីធ្វើ - ឯកសារសារភាពជាលាយលក្ខណ៍អក្សរមក ពួកគេដកយកចេញទៅសម្ងាត់ ។

ជនរងគ្រោះដែលចូលមកពីបទទោស ដោយចេញពីក្រុមរបស់អង្គការ សាទី មួយ ចំនួនបានរកឃើញនៅតុក្កដាឆ្នាំ ១៩៧៥ និងអ្នកតស៊ូនយោបាយខ្លះ តាំងពីដំណាច់ថាសម្រេចដល់ថ្ងៃនេះដែរ ១៧ មេសា ១៩៧៥ បានដោតជីវិត គឺថាបំផ្លាញចោទប្រកាន់ថាខ្មាំង ថាប្រមូលចំនួនចំណុច - កំរិតនៅតុក្កដាឆ្នាំ ១៩៧៥ ។

នេះជាការឆក់ប្រុងដ៏ជួនដាច់ពីមានខ្លះពីចំនួននិងពេលវេលា ដែលពួកបទប្បញ្ញត្តិ ពត - យកជនរងគ្រោះទៅកំរិត ។

ថ្ងៃ ២០-៥-៧៧	២៥៦ នាក់
- ១៥-១០-៧៧	៤១៨ -
- ១៨-១០-៧៧	១៧៩ -
- ២០-១០-៧៧	៨៨ -
- ២៣-១០-៧៧	១៤៨ -
- ៩-១២-៧៧	៣០១ -
- ២៧-៥-៧៨	៤៨២ -
- ១២-៥-៧៧	១៥២ -

ក្នុងនេះមាន ៦ នាក់ត្រូវបាន សម្លាប់ដោយកាត់បន្ថយទឹកដី យកមកចេញទៅមន្ទីរពេទ្យ

ឯការកែច្នៃទ្រព្យប្រធានគុកឈ្មោះ ហ៊ិន ជាមេបញ្ជាការអង្គភាពមន្ទីរ
លេខ ១ ឈ្មោះដើម យឹម វ៉ាត អាយុ ២៧ឆ្នាំ ចូលធ្វើបដិវត្តន៍ពីថ្ងៃ ១៣-៦-៦៦ ស្រុកកំណើត
នៅភូមិណាមី ឃុំក្រើយស្លា ស្រុកស្វាយខែត្តកណ្តាល ខ្ញុំពុកឈ្មោះ ប៊ុន ម្ចាស់ឈ្មោះ សី មានបង
ប្អូនពីរនាក់ ។ ភ្នែកម្ខាងក្រហមបួសជាសំគាល់ ។

អ្នកទទួលខុសត្រូវនឹងចាត់ចែងខាងជនរងគ្រោះនិងឯកសារ យកចេញទៅ
កែច្នៃឈ្មោះដើម ស្លា ដី បដិវត្តន៍ ដី អាយុ ២៦ឆ្នាំចូលបដិវត្តន៍ ៣-៨-៧២ ស្រុកកំណើតភូមិ
ត្រពកកែវ ឃុំកោះទី១ ស្រុក២០ ជំហរ ២៤ ខ្ញុំពុកស្លា ឈ្មោះ "ស" ម្ចាស់ ក្លឹក រេន្ស ។

២-៤ ខ្ញុំពុកស្លា :

ក្រោយថ្ងៃនេះ បន្តក្បត់ចេញទៅអស់ទុកចោលឯកសារមួយចំនួន
និងរូបថតនៃជនរងគ្រោះនៅមន្ទីរ លេខ ១ ដែលនៅលើក្រុងមានដាក់លេខសំគាល់នៃជន
ម្នាក់ទៅនឹងឯកសារ ។ ខ្ញុំធ្វើការណាមួយនៅទីនោះក្នុងបន្ទប់ឃុំឃាំង ដែលកន្លងទីងខ្លី
ខ្លោះជើង ខ្លោះទ្រី ច្រវាក់តូច លំអៀងកំបាំងរបស់ជនរងគ្រោះមានតាំងពីមុន
តូចទៅទៀងទៅ លំអៀងកំបាំងក្នុង ព្រះសង្ឃ ជំហរ រំពាត់ខ្សែ ឧបករណ៍ធ្វើឱ្យយក
ប្រើដោយចរន្តអគ្គីសនី ម៉ាស៊ីន អង្គុលរ៉ាប់ដកក្រចក ក្នុងដាក់ទឹកនាមនិងលាមក។

??

នៅក្នុងបន្ទប់អាគារខាងត្បូងហៅថា "គុកពិសេស" គេឃើញឆ្មាំកម្រចង
រងគ្រោះ ១៥នាក់ ដែលត្រូវសម្លាប់មុនពួកក្បត់ចេញនៅថ្ងៃ ២-៤-៧២ ។ ក្នុងបន្ទប់
សួរចម្លើយឯកសារសរសេរពុំទាន់ចប់ ខ្លះបានបង្កើត ខ្លះបានកាត់កណ្តាលម៉ាស៊ីនអង្គុលីលេខ នៅទាំង
ចម្លើយសួរ និងសារភាពម៉ាស៊ីនថតសម្លេង និងខ្ញុំផ្សេងៗ ។ ក្នុងបន្ទប់មួយមានទូរស័ព្ទទាក់ទង
ទៅមន្ទីរកណ្តាល និងស្តង់ដារទូរស័ព្ទ តុនិងកៅស៊ូ រំពាត់ផ្សេងៗ ដែលកន្លងយកទៅវាយសម្លាប់
ទ្រុតដែលទៀងកោងដោយកំលាំងទម្ងន់ខ្លួនឯង ទៀងលើពេលបន្តក្បត់វាយសម្លាប់ ក្តោចខ្សែ
សរសេរជាបទទិន្នន័យឯកសារសារភាព ឯកសារពេលសួរចម្លើយ បង្ហាញជនរងគ្រោះចូលនិងចេញ
យកទៅសម្លាប់ ប្រវត្តិរូបជនរងគ្រោះ រូបថតតូចទំហំ ៦ ។ល ។

អាគារ មួយដែលមានភស្តុតាងពុំអាចប្រថែកបាន មានលួសបន្ទាន់ពុំទីតាំងមុខ
ទ្វារចូល នៅខាងក្នុងពួកក្បត់បានសង់ជាបន្ទប់តូចៗ ព័ន្ធនិងឈើ ។ ឯអាជីវកម្ម និងអាគារ
កណ្តាល រុះរើចេញទាំងអស់ ប៉ុន្តែស្នាមនៅជាប់លើ ក៏ទាល់ដឹងនៅឡើយ ។

២-៥ ការស្រាវជ្រាវបន្ទាប់ពីស្ថាភាពប្រជាជនបដិវត្តន៍ :

ក្រោយពីស្ថាភាព រួចបន្តចម្លង ការស្រាវជ្រាវក៏ចាប់ផ្តើមធ្វើឱ្យឯកសារទៀង
ទិញ យើងឃើញឯកសាររបស់ប្រធានគុកទ្រព្យសរ ពួកសួរចម្លើយ និងប្រធានមន្ទីរសេនាធិការ
របស់បនប៉ុល ពត និងសេចក្តីនាយការណ៍របស់ប្រធានមន្ទីរ លេខ ១ ។

មកធ្វើការវិភាគមើល :

សេចក្តីនាយការណ៍ចម្លងរបស់គណៈគ្រប់គ្រងមន្ទីរ លេខ ១ ទៅឱ្យប៉ុល ពត ស្តីពី
ព្រឹត្តិការណ៍នៅក្នុងក្រុងភ្នំពេញក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៦ ដែលមានព្រឹត្តិភាពដោយអង្គភាពនានាក្នុងកង
ទ័ពសហ្វាយចិត្ត និងបនប៉ុល ពត ធ្វើការដោះដានគ្រប់សង្កាត់ ។

សេចក្តីដកស្រង់ចេញពីឯកសារ :

ព្រឹត្តិការណ៍ក្នុងក្រោយ :

២-៤-១៩៧៦ ម៉ោង ៤ និង ៣៥នាទី មានផ្ទះក្រាបបែកក្រោយរាំង ។
ព្រឹកទី១២រោចជាតិ មានព្រឹត្តិការណ៍ រើសប្រឡងកីឡាស្រី ។

វិធានការ ៤-៤-១៩៧៦ យើង សម្បត្តិ ត្រូវបញ្ជូនដល់មន្ទីរ ស២១
សមស្របចម្លើយមុនពេលនាំ

១- អំពីបញ្ហានិរសារទៅស្រុករៀងរាល់ យកចម្លើយស្របតាមការពិនិត្យឃើញ
សមរម្យបង្អស់ :
ក- ប្រឆាំងទៅ ហាក់ ដែល យើង សុំរាយការណ៍ ដែលបាន ប៉ុន ស៊ីញរាយ-
ការណ៍ស្របគ្នា ។

២- អំពីបញ្ហាមាស និងផលិតផលមេរ្យក :

ក- លទ្ធភាពគឺពិតប្រាកដណាស់ អំពីពួកនេះមានផែនការណ៍ប្រមូលមាស និង
ផលិតផលតាមមុខសញ្ញារបស់ខ្លួន ។ បើប្រមូលបានច្រើនមានលទ្ធភាពល្អៗផង ថាបញ្ជូនទៅ
ដល់ ២០០ប្លង់ឆ្នាំ ផលិតផលមេរ្យករាល់ឆ្នាំ ។

ខ- តាមវិភាគច្បាប់ណាស់គឺថាឆ្នាំកន្លងទៅលើផែនការភូមិភាគបូព៌ាដាច់ខាត
ទោះបីមានមតិខ្លះថាឯកទេសទៅទី ៦-៧៥ ក៏ដោយ តែមតិភាគច្រើនគឺយកទៅទី១៩-៧៥

គ- មាសនេះគឺមាសស្លឹក និងមាសផ្កា មិនមែនជាមាសអណ្តាតទេ ។

ឃ- មតិខ្លះថាទៅត្រឹមបីឈ្នាំ មតិខ្លះថាបញ្ជូនទៅដល់ស្រុករៀងរាល់ ដល់
វិញរកក្បែររយៈ មិនទាន់ច្បាស់ទេ ។

អំពីបញ្ហាស្រាក់ :

១- ស្រាក់ជារូបភាពមួយដែលខ្មែរសេរីបំផុតឱ្យធ្វើជាទូទៅដូច ច្រកី និង
ស៊ី ដែលរាយការណ៍

២- ចំពោះនៅមុខសញ្ញា ១៧០ ដូចច្រកី សុជាតិ ឈមដូច ឈ្មួញ លាត
រាយការណ៍ :

ក- ពួកតាំងពីទី ៩-៧៥ នៅទ្រព្យកម្មភាគរាំង ឈើទាល ទ្រព្យថ្មី ចំពោះ -
ទ្រព្យ " ទ្រព្យរាំងកើតទន្លេស្រាស់ " ។

ខ- ពួកដំបូងបំផុតនៅភ្នំពេញ គឺពួកទី ១-៧៦ នៅម្តុំផ្សារកាប់គោ -
ខាងត្បូង ។

គ- ពួកទី ៣ និងទី ៤-៧៦ នៅភ្នំពេញ-ពួកទី ៥-៧៦ នៅ
ទ្រព្យ ច្បារអំពៅ ។

ឃ- ពួកថ្មី ២៦-៦-៧៦ និង ៣០-៦-៧៦ នៅភ្នំពេញ ។

ង- ពួកតាំងពីស្រាក់សរសេរដែលទ្រាប់ការព្រាន រហូតដល់ម៉ាស៊ីនទ្រាប់ការព្រាន
តាមចម្លើយថា នៅមានស្រាក់ចុះផ្តិតតូចៗទៀត ។ អាជ្ញាធរនេះយើងមិនទាន់ដែលឃើញ
យកព្រាន ។

៣- តាមលទ្ធភាព ពួកនេះនឹងពួកទី១បង្កប់នៅជនបទនៅតែរកមធ្យោបាយរួច ព្រោះ
បន្តទៅទៀត ។

ក- សូមជូនរូបថតក្រតាដែលបងជាតំបន់ ២៥ បញ្ជូនមកឱ្យយើងខ្ញុំ ។

ខ- ក្រតាដែលបានបង្កើតក្នុងប្រទេសម៉ូស៊ីណីយ៉ាដែលបានបង្កើតឡើង ។

ចំពោះបញ្ហាក្រៅពីនេះ មានបញ្ហាខ្លះសេរីបង្កប់ បញ្ហាដែលការពិព្រកនេះ
យើងមិនហ៊ានសន្និដ្ឋានអ្វីទាំងអស់ សូមសុំអានដូចអង្គការពិនិត្យ ។

ដោយគោរព

ទីថ្ងៃ ២-៨-៧៦

ជ. គណៈសួរ និង ជក្រសង់ចម្លើយ

ឌុប

បើតាមការពិនិត្យទៅឃើញថា ទីក្រុងភ្នំពេញពោរពេញទៅដោយកងទ័ពរបស់
ប៉ុល ពត ហេតុអ្វីក៏មានពាតុភាពដូច្នេះ ? មើលទៅឃើញថាដូចជាពាក្យស្លោកគេនឹង
និយាយថា " ទីណាមានការជិះជាន់ ទីនោះមានការសើសើ " នេះពុំខុសទេ ពួកមន្ទីរ
ស២១ បានដាក់ទិសចាប់បង ក្នុងជួរកងទ័ពអស់ជាច្រើន ធ្វើឱ្យមតិក្នុងកងទ័ពពុំពេញចិត្ត ម្ល៉ោះ
ហើយការរីកចម្រើននៃទីក្រុងព្រៃវែងក៏ដូចជាបងក្នុងកម្មាភិបាលជាមេមតិ និងក្នុងរដ្ឋាភិបាលរបស់
ពួកវា ដោយនិយាយថា សន្តិសុខរាំងផ្អែក ។

យើងខ្ញុំជក្រសង់កសាងមួយរបស់អង្គការចម្លើយនេះមន្ទីរ ស២១ វិញ ។

ជំពូក ២៦ : " ពេលចូលយាមសកម្មភាពមិក និង ឌុប និងចំរើន យាមមិនពិនិត្យសោរ
ទុកឱ្យខ្លាំងអាននៃ ក៏បសោរឱ្យខុសរនង ឱ្យខ្លាំងលោតដី ឱ្យខ្លាំងរត់រួចពីរង ឱ្យខ្លាំងចង
ក ក្រៅពីនេះទុកឱ្យកាសឱ្យខ្លាំងនិយាយគ្នាបាន សម្ភារៈណានៅជិតក៏អត់យកចេញ ទុកឱ្យខ្លាំង
ធ្វើប្រតិកម្មបាន ។

សកម្មភាពរបស់ខ្ញុំកសាងកម្លាំងបាន ៣នាក់ ម៉េត យ៉ាត និងហឹង យុទ្ធជនសួរចម្លើយនៅក្រុម
ក្តៅ ចំណុចខ្សោយរបស់មិត្តទាំងបីនាក់នេះមានដូចគ្នា ភ្លើងភ្លើងតាមគេបញ្ជូន ឱ្យធ្វើអ្វី
ក៏បាន ចំណុចខ្សោយជាមួយកម្មាភិបាលធ្វើនិរសាកម្មាភិបាលស្តង់ដារ ។ ពេលយាមធ្វើឱ្យខ្លាំង
អស់មួយ និងឱ្យខ្លាំងពេកក្បាលបាន និងចងកងាប់នៅមេមតិ ទាំងអស់គ្នាគិតតែប្រឡែងគ្នា
នៅខាងក្រៅ ។

សម្ភារៈនៅជាប់នឹងខ្លួនក៏អត់យកយកចេញ ។ ធ្វើឱ្យប្រកបប្រចប់ខ្លាំង សំខាន់បែក
ការពិស័យក្រប ពីព្រោះសភាពការណ៍នេះកំពុងចលាចលពេញតែក្នុងក្រុង ។ បុណ្យខួប
១៧ មេសា ពេលនោះអង្គការបានទើបកងនិរសាយកទៅការពារស្ថាន ។ អង្គការឱ្យខ្ញុំ
រៀបចំកងនិរសាយទាំងអស់ទៅការពារ គឺដើម្បីការពារបុណ្យផង ហើយម្យ៉ាងទៀតយើង
មានភារកិច្ចចាប់ខ្លាំងនិងតាមដានខ្លាំងទាក់ទងគ្នា " រកយុទ្ធវិធីសម្លាប់បងណាស់ និងបង
ឌុប និងបង ហឹង បើយើងសំរេចទាំងបីនាក់នោះបាន គឺយើងចាត់តាំងពួកយើងឱ្យបានកាប់
ក្របនេះវិញ តែម្យ៉ាងប្រយ័ត្នបែកការណ៍យុទ្ធវិធីធ្វើ សប្បញ្ញៈដោយឯង ពេលគាត់នៅ
ម្នាក់ឯង ឬដើរទៅណាម្នាក់ឯង " ផង ម៉ាន់ ខ្ញុំ ថុង ជុន និងយុទ្ធជន បានឱ្យគ្នាធ្វើសកម្ម-
ភាពវាយខ្លាំងជាប់អាមកពីមន្ទីរអង្គការនិងកងពល ៩២០ និងនៅភូមិភាគត្បូងសានវាយជាប់

អស់ពន្ធនាគារខ្មាំងសំខាន់ៗ ក្រៅពីនេះឱ្យខ្មាំងប្រតិកម្មព្រាហ្មណ៍ និងលោកឆ្លាក់ដី ឱ្យខ្មាំងរត់
 រួចពីកន្លែងស្នូលមកនៅក្រៅ ឯកសារធ្វើឱ្យប្រកបប្របល់ខ្មាំងមួយ ល្មើសឱ្យបានពីរទីបីទីបី
ខ្មាំងខ្មាំងឱ្យឆ្លើយដាក់បង្ក ខ្មាំងខ្មាំងឱ្យឆ្លើយ ពេលខ្មាំងឆ្លើយខ្មាំងក៏ទឹក ។ ពន្ធនាគារទាំងនេះ
 មួយក្រុមចាស់ និងអ្នកការពារគុកពិសេស ធ្វើសកម្មភាពអ្នកទ្រង់ទ្រាយខ្ពស់សំខាន់ៗ របស់ជ័យភ័យក
 បានពីខ្មាំង ។ ថាសំខាន់ៗទៅអនុបតតទៅគ្នាបានយើងប្រើទេ ដូច្នេះយើងទាំងអស់គ្នាត្រូវយកចិត្ត
 ទុកដាក់ឱ្យយើង កាលនោះសំខាន់ៗគឺនាវិកា ក្រណាត់ ខោអាវ ក្រមា ស្បែក ។ សកម្មភាព
 របស់ខ្ញុំដំបូងគឺបញ្ជូនឯកសារអត់បានពិនិត្យក៏បញ្ជូនទៅលើ ធ្វើម៉េចឱ្យឆ្លើយបានយើងយើងរាប់ ច្បាស់
 មិនច្បាស់គឺមិនគិត ក្រៅពីនេះខ្ញុំសូមប្រាប់ពីស្រុកព្រះវាំង សកម្មភាពខ្ញុំបានផ្ដិតកិត្តិយសនេះរលួយ ខ្មាំង
 ទាល់តែស្វែងយកម៉េចមិនបានខ្មាំងនោះ ក៏ដាច់ដាច់ច្រើន ។

ខ្ញុំចង់បង្ហាញពីឱ្យអាក្រក់ ដើម្បីខ្ញុំខ្ញុំ ខ្ញុំសូមប្រាប់ពីខ្មាំងឱ្យបានប្រាកដ
 យើងផ្ដិតកិត្តិយសឱ្យបាន ខ្មាំងខ្មាំងឱ្យឆ្លើយដាក់បង្ក កាលនោះអស់ពីរនាក់មកពី
 ស្រុកព្រះវាំង ។ បន្ទាប់មកទៀតខ្ញុំសូមប្រាប់ពី ស៊ីន និង មី ចាស់ មីពីរនាក់នេះនៅជាមួយគ្នា ខ្ញុំសូម
 គិតដាក់ទៅបុគ្គលិកឱ្យបានយល់ស្រួលទៅវិញទៅមក ខ្ញុំខ្មាំងប្រើស៊ីនស្រាប់ខ្ញុំទៅហៅប្រើ កាលនោះ
 ខ្ញុំនឹងប្រើបានផ្ដិតកិត្តិយសខ្មាំងខ្មាំងធ្វើពុតរួចបានសែងទៅកន្លែងក្រៅពីនេះ ។ ខ្ញុំខ្មាំងមីចាស់ មីនេះ
 ពោះធំ កាលនោះបងមិនទាន់ឱ្យខ្មាំងទេ តែខ្ញុំស្រាប់ខ្មាំងទាល់តែស្រាប់ ដោយខ្ញុំយល់ខ្មាំងអង្គការ
 នឹងឱ្យខ្មាំងដេកលើក្រៅអី គឺធ្វើឱ្យដាច់ច្រើន និងពន្យារពេលឯកសារ ធ្វើឯកសារឱ្យដូចគ្នា
 ធ្វើឱ្យប្រកបប្របល់ ។ "បន្ទាប់មកទៀតខ្ញុំ និងលុះ ជាមួយស៊ីន អ្នកទោសមកពី ១៥២ និង ៥០២
 សំខាន់ៗជាមួយមីណាត់ ១៥២ គឺខ្មាំងឱ្យខ្មាំងប្រែប្រួលចំនែកពីសង្គមចាស់ យើងគិតតែពីស្រូវទេរ្យ័ងពាណា
 វិ័រស័យ គឺគ្មានគិតគូរធ្វើឯកសារ យើងលើចលងសប្បាយ ខ្ញុំនឹងលុះយកពីគុប និងប្រមូលគិតតែប្រែប្រួល
 និងថតអាទ្យអាទ្យារពេញ ។

យើងខ្ញុំស្រង់ឯកសារមួយទៀតរបស់យើង៖ "ប៊ុយ" នៅមន្ទីរ ស. ២១១ នៅ
 ទីពេលស ជាអតីតគុកនយោបាយតាំងពីសង្គមចាស់ ។ យើងប៊ុយនេះជាគណៈនយោបាយផងនៅមន្ទីរ
 ស. ២១១ កណ្តាល និងទទួលបានមន្ទីរ ស. ២១១ ទីពេលសម្រាប់ខ្មាំងផ្នែកផលិតកម្ម ចាប់តាំង
 ពីដើមឯករាជ្យដល់តាខ្មៅ ។ នៅថ្ងៃ ៥-១២-៧៨ ក្រសួងសន្តិសុខកណ្តាលចាប់យើងនេះយកទៅ
 ដាក់គុក ដោយចោទថាខ្មាំងបង្កបង្កើន ។

យើងយកម៉េចយើងយើងនេះក្រដាសកន្លែងខ្លះមកពិនិត្យនិងពិចារណាមើលជាមួយនិង
 ឯកសារផ្សេងៗ ដែលមានយើងនេះចុះពេលវេលា ។ តាមតារាងបញ្ជីជាប្រើប្រាស់ ក្នុងតារាង
 មួយ យើងនេះជាធានីដែលមកពីប្រទេសព្រះវាំង ក្នុងការចាញ់កលរបស់អៀង សារី ដែលខ្មាំង
 ទៅយោធនាធិបត្យាខ្មាំងខ្មាំងភាពយន្តអំពីប្រទេសកម្ពុជាថា ប្រទេសកម្ពុជាឡើយស្នូល មាន
 បឹង ទន្លេ យើងក្រសួងប្រើប្រាស់ឱ្យបងប្អូនត្រឡប់ទៅជួយសាងប្រទេសយើងវិញ ព្រោះអស់
 មានចំពង់យើង ប្រទេសត្រូវការបងប្អូនត្រឡប់ទៅជួយ ។ បកដល់ស្រុកវិញបានតែមួយរយៈ
 ប៉ុល ពត-អៀង សារីយកទៅដាក់គុកចោទថាខ្មាំងខ្មាំងទាំងអស់ ។ ឯកសារនោះមានស្បែកនាវី
 ដោយយើងនេះបញ្ជាឱ្យយកទៅសម្លាប់ទាំងអស់ ។ ដល់មកបើយើងខ្មាំងវិញស្បែកនាវី
 ដែលដល់នគរក្រុងអស់នយោបាយ ចាត់តាំងផ្សេងៗក្រសួងឯកសារដែលមាន ។

យូនឆ្ងាយ ហើយលំអិតណាស់ ត្រូវប្រយ័ត្នឱ្យខ្លាំងក្លាប្រតិបត្តិការ ។ មកដល់ប្រចាំខែ ១០-៧៨ ក្រោយ
ពេលប្រជុំគ្នាជាមួយគ្នា ខំនឹម ជាផែនការណ៍អនុវត្តន៍ជាក់ស្តែងនៅកន្លែងខ្លួន បំផុសសតិ និង
ត្រូវប្រុងបំរើសមរភូមិ ប៉ុន្តែមិនទាន់ឱ្យសនាមផែនការណ៍នេះឡើយទេ ។ ចំពោះកម្លាំងខ្ញុំត្រូវ
ជ្រើសរើសយកកម្លាំងល្អ សំរាប់ប្រយុទ្ធជាផែនការណ៍កម្លាំងមាន : ខ្ញុំយកចិត្តទុកដាក់
បំផុតក៏បែបនេះដែរ ប៉ុន្តែមិនមែនជាផែនការណ៍សាងសង់កម្លាំង ។ អ្នកដែល
ប្រឆាំងមាតិកា អ្នកដែលធ្លាប់ថ្វីងថ្វីងជាមួយបក្ស ដើម្បីឱ្យទៅជាកម្លាំងប្រយុទ្ធនឹងបក្ស ។
ខ្ញុំគាត់តែងតែជួបជាមួយផែនការណ៍នេះក្នុងរដ្ឋសភា និងនេះច្បាស់ណាស់ ឯការងារដោយឡែក
ដែលខ្ញុំមិនទាន់ទ្រង់បំរើយូរអស់ផង ខ្ញុំក៏ត្រូវបក្សសម្រេចចាប់ខ្លួននៅថ្ងៃ ៥-១២-៧៨ នេះមក ។

ខ្ញុំសុំនាំយកទៅប្រគល់ក្រុមការណ៍និងផែនការណ៍ក្នុងរបស់ខ្ញុំជាមួយបក្សពួកផ្សេងបក្ស
ក្នុងសភាជាមួយគ្នា ។ សុំបញ្ចប់ក្រុមអនុគ្រោះ លើកដែលទោសកំហុស ទុកអោយជីវិតឱ្យខ្លួន
នៅតទៅទៀតផង ។ ១២-១២-៧៨ ហត្ថលេខា " ហ៊ុយ " ។

ដើម្បីស្រាវជ្រាវឯកសារមួយដែលមន្ទីរកណ្តាលដើរលេចពីរាយការណ៍ទៅក្នុងដោយ
ឈ្មោះ ឈ្មោះ ហ៊ុនជាប្រធានអង្គភាពទទួលខុសត្រូវគុក ស ២១វិញ ។ ក្នុងចំណោមដែលសរសេរ
មានដូចតទៅ " ផ្នែកបងហ៊ុយស្រីស្រីតាំងពីថ្ងៃ ២៩-៦-៧៧មកដល់ ថ្ងៃ ១០-៧-៧៧ អស់ចំនួន-
៥០៩ នាក់ " បួនរយប្រាំបួននាក់ " ។ ក្នុងលេខពីររាយការណ៍ដើម្បីឱ្យថា ឈ្មោះ ហ៊ុយជាមនុស្សស្នេហា
ជាតិមួយដ៏ធំ ប៉ុន្តែប្រជាជនជាច្រើនត្រូវឈ្មោះនេះយកទៅកំទេចចោលគាត់តែឯង ៥ នៅ
ស្រីស្រាបអស់ ៥០៩នាក់ទៅហើយ តើក្នុងប៉ុន្មានឆ្នាំនោះត្រូវខ្មោចសម្លាប់អស់ចំនួនប៉ុន្មានទៅទៀត

ឯកសារប្រធានមន្ទីរសេនាធិការ :

ឯកសារជាចម្លើយរបស់ សាទ វ៉ែន ហៅទុំ ជាប្រធានសេនាធិការរបស់ -
ប៉ុល ពតនៅធ្វើការជាមួយឈ្មោះ ទៀង ឬ ៨៩ "ស្តង់ សេន" រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងការពារជាតិ
ថ្ងៃ ៣៧ ។

ដើម្បីជាក្រសួងការដើរឆ្លងជាមួយប្រធានមន្ទីរ ស២១ ដែលឈ្មោះទុំនេះត្រូវ
ចាប់យកទៅដាក់គុក ។

លិខិតពីប្រធានមន្ទីរ ស២១ ទៅឈ្មោះទុំមានដូចតទៅនេះ ។
សូមជម្រាបបងទុំ ជាទីរំលឹក សូមជ្រាប ។

១- សូមឆ្លើយលើកបញ្ហាខ្លះមកពិភាក្សាជាមួយបងម្តងវិញសិន ដើម្បីកំណត់ទស្សនៈ
ជាមួយគ្នា ក្រែងលោបល់ឯកភាពគ្នា ។

ក- ឧទ្ទេសកលលាបពណ៌ខ្មៅជាការងាររបស់ខ្មាំងដែលខ្មៅធ្វើកិត្យក្រមរបស់ខ្មៅ
ពេលមុនក៏ខ្មៅធ្វើ ឥឡូវក៏ខ្មៅធ្វើ ទៅមុខក៏ខ្មៅនៅតែធ្វើ ។

ចំពោះបញ្ហានេះ តើបងយល់យ៉ាងណាដែរ ?

តាមការសង្កេតជាប្រចាំខ្ញុំមិនទាន់ឃើញកម្មវិធីសង្កេតច្រឡោះថ្នាក់ ដោយ
ឧទ្ទេសកលលាបពណ៌ខ្មៅ ហើយបក្សមិនអើពើ មិនយល់ឆ្ងាយនោះទេ ។ និយាយឱ្យស្រួលស្តាប់ គឺ
មិនទាន់មានកម្មវិធីសង្កេតម្នាក់ចូលសន្តិសុខ ដោយឧទ្ទេសកលលាបពណ៌ខ្មៅនោះទេ ។

ចំពោះបញ្ហានេះ តើបងយល់យ៉ាងណា ?

ខ- ចំពោះបញ្ហាផ្ទាល់ខ្លួនបង តើមកពី ប.ក.ក លឿនជាមួយកលលាប -
ពណ៌ខ្មៅរបស់ខ្មាំង ឬក៏បងមិនអាចសារចំពោះ ប.ក.ក .. ។ ចំពោះបញ្ហានេះខ្ញុំយល់ថា

ខ្ញុំសុំរាយការណ៍អំពីប្រវត្តិសកម្មភាពក្នុងផ្ទាល់ខ្លួនខ្ញុំនិងបក្សពួកខ្ញុំជូនបក្សកុម្មុយនិស្ត
កម្ពុជាជាទីគោរព "ខ្ញុំសុំលើកពីប្រវត្តិក្នុងរបស់ខ្ញុំដែលខ្ញុំបានអនុវត្តន៍ផែនការណ៍ក្នុងផ្ទាល់ខ្លួន
មួយបក្សពួកខ្ញុំដោយភ្នាក់ងារក្នុង និងជ្រះស្រឡះខ្លួនឯងប្រឆាំងបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា ។ ក្រោយនេះដោយ
១៧ មេសា ប្រចាំឆ្នាំ ៣៩០ បក្សមានទ្រង់បង្កើតជាបុណ្យប្រគល់ កងទ័ពមជ្ឈិមរបស់បក្សក្រហម និង
គណៈកម្មាធិការយោធានៃមជ្ឈិមបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា ។ ក្នុងកងទ័ពក្រហម និងគណៈកម្មាធិការ
ក្រហម និង មជ្ឈិម និងក្រសួង និង ក្រសួង ក្នុងទ័ពក្រហមប្រើប្រាស់ជាងគេ បានចូលរួមក្នុងពិធីបុណ្យ
ក្រោយអធិបតីភាពនៃគណៈកម្មាធិការបក្សកុម្មុយនិស្តកម្ពុជា ពិធីបុណ្យនេះធ្វើឡើងពេញមួយថ្ងៃមួយយប់ទើប
ចប់ ។ ពេលត្រូវប្រជុំមកផ្ទះវិញគណៈកម្មាធិការពេលនោះមានបង "ណាត" និង "ព័ន" បានណែនាំឱ្យ
កងទ័ពបដិវត្តន៍ប្រគល់វិវត្តន៍ សេនាធិការការងារប្រតិបត្តិការនោះ ។ បងផលនេ ៨០២ បានលើក
ឡើងថា មានការឯកភាពបង្កើត ក្នុងគណៈយោធាទាំង ៧ រូប ដូចជាបងប្អូន បងប្អូន បងប្អូន
មុននេះដែរអតីតនាយកៈ ផលនេនេ ទើបស្គាល់ ។ បងប្អូន សំណួរអតីតមានចូលក្នុងគណៈអំពីនេះគេ
ទេ ។ ពេលចុងក្រោយបានពិភាក្សាគ្នា អំពីបញ្ហាដែលគណៈកម្មាធិការឡើងថា មិត្តខ្លះត្រូវទៅ
កសាងសហករណ៍ ក្រសួង មជ្ឈិម ។ ទាំងអស់គ្នាបញ្ជាក់យោបល់ស្របគ្នាថា ផ្អាកការងារនេះលើ
កងទ័ព "កាត់ក្តី" ទៅទៀតដែលអតីតមានកាត់ក្តីយ៉ាងម៉េច ? ។ ចុងបំផុតទើបស្របគ្នាថា ចាំ
មើលមើល ។ នៅចុងខែ ៩ និងដើមខែ ១០-៧៥ ខ្ញុំមានភារកិច្ចទ្រង់បង្គាប់បង្គាប់ដែលមក
ទស្សន៍ទឹកក្នុងពេញ ជាមុនសញ្ញាកងពល ១៧០ ក្នុងការសហការណ៍មួយថ្ងៃនោះ ខ្ញុំបានជិតស្និទ្ធជាមួយ
សុជាតិ និង សិតនេយ៍ខ្ញុំថាជាមនុស្សបងណាត ។ មកដល់ដំណាច់ចុងឆ្នាំ ១៩៧៥ បក្សសំរេចដកមិត្ត
មួយចំនួនចេញពីកងពល និងត្រូវនឹងសំរាំងសមាសសភាពពាក់ព័ន្ធចេញពីកងទ័ព ។ ក្នុងពេលនោះ
ខ្ញុំត្រូវដកចេញមកមជ្ឈិម ស-២១ ជាមួយសមាសសភាពពាក់ព័ន្ធ ។

ក្នុងស្ថិតិខ្ញុំថ្នាក់ និងស្ថិតិស្នាព្យជាមួយបក្សយ៉ាងល្អ ។ ពួកខ្ញុំនេះគេចូលថា
មិត្ត ហើយមានទ្រង់អីដកចេញពីកងទ័ពដែរ ។ នៅដើមខែ ១-៧៦ បងពិនបានទទួលការសំរេច
ពីបងណាត យកប្រវត្តិប្រវត្តិកម្មនៃកម្លាំងជាង ៧០០ នាក់ទៅឱ្យសមាជិកខ្ញុំ ក្នុងការកសាងកម្លាំង
នេះ បក្សពួកខ្ញុំជួយជ្រោមជ្រែងទាំងអស់គ្នា ។ ចំពោះកម្លាំងនេះមុនបងណាតចេញទៅមិន
ដែលមានចាប់ខ្លួនទេ មានតែនេះដែលពី ២១ ទៅវិញ ។ ចាប់ត្រឹមដើម ខែ ៦-៧៦ បក្ស
សំរេចចាប់ខ្លួនជាមនុស្សបង្អាស់ បានបង្កើតបងណាតមកលេងកន្លែង ២១ បានលើកថា ពួកនេះនៅស្រប
ណាស់ទ្រង់កាប់ចោល ឥតគិតកសាងមនុស្សទេ គិតតែបង្កាញ ។ មកដល់ចុងឆ្នាំ ១៩៧៦ បក្ស
សំរេចដកកម្លាំងខ្ញុំទាំងនេះអស់មួយចំនួនប្រើប្រាស់ ហើយបក្សបានកំណត់មិនឱ្យបងណាតមកទាក់ទងជាមួយ
មជ្ឈិម ២១ ទៀត ។ ពួកខ្ញុំ ៧០៣ ក៏ត្រូវចេញទៅកាន់អង្គភាពស្រុកឡើងវិញ ។

មកដល់ខែ ៤-៧៨ ខ្ញុំទ្រង់បង្គាប់កម្លាំងខ្លះឱ្យរត់ចូលទៅជួបសំរាំងបក្សចាប់ ។
ខ្ញុំបានជួបបងព័នមកពីសំរាកពេទ្យ ខ្ញុំបានជំរាបពីបញ្ហាដែលគេចូលទៅ កម្លាំងដែលធ្លាប់ប្រឆាំង
បដិវត្តន៍ ហើយគេស្គាល់មុខ ។ បើសិនគេត្រូវចាប់ខ្លួន បើគេមានចំណេញមិនស្លាប់ បានផ្តើមកម្ម-
ភាពទៀត ។

ចុងខែ ៦-៧៨ ខ្ញុំស្ថិតិស្នាព្យម្នាក់ឡើងមិនទាន់ កម្លាំងដែលត្រូវពង្រីកក៏អស់
កម្លាំងដែលត្រូវពង្រីក ក៏ត្រូវអស់ ខ្ញុំក៏សំរេចចិត្តជំរុញ វិធានរត់ចូលទៅ ដើម្បីពាមដា ឧបករណ៍
ដែលនៅសេសសល់ ប្រមូលគ្នា ដើរផ្តើមកម្មភាព និងកសាងកម្លាំង ។ ខ្ញុំបានហាមថា កុំទៅស្រុក

២ - សូមបងពិនិត្យបញ្ហា ៖ តាមសំណួរចុះ បើបងភាពយល់មិនច្បាស់ទេ
ទៀត ។ ដោយសារតែកំណត់សម្គាល់ ហត្ថលេខា ៥-៥-៧៧

ចម្លើយរបស់ឈ្មោះ : " ជំ " តបត្របទបទិញ " ប្រុងចំណុចខ្លះៗ "

ខ្ញុំចាប់អារម្មណ៍ថា អ.ក មានវិធានការបញ្ជូនមកស.មនេះ គឺក្នុងស្មារតី បន្ត
ការងារយុទ្ធសាស្ត្រសហគមន៍ លេបទឹកដីដែលស្ថិតក្នុងបង្កប់ក្នុងបក្ស ក្នុងជួរបដិវត្តន៍ និងក្នុងសង្គមជាតិ
ឱ្យស្ថាពរស្រឡះអស់រលីងជាយូរស្រេច ដើម្បីការពារបក្ស ការពាររដ្ឋអំណាចបដិវត្តន៍ ការពា
កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ។ល។ ហើយនិងដោយមូលហេតុ ។

- រូបខ្ញុំមានចម្លើយពីខ្មាំងឆ្លើយដាក់ ។

- រូបខ្ញុំមានព្រឹត្តិការណ៍ព្រឹត្តិផ្ទះ ជាពេលវេលាឱ្យសង្ស័យ ។

ឯការដើរព្រឹត្តិផ្ទះរបស់ខ្ញុំ ពីមុនៗអង្គការ មួយផ្នែកទៅការពារក្រសួងដែល
នៅខាងក្រៅ ។ ពិសេស ៥-៥ ខែក្រោយគឺការព្រះករុណាប្រែប្រួលនិងការផ្លាស់ប្តូរលេខ ៥ ។
មិនទាន់មានសញ្ញាចលនាប្រឆាំងបក្សតាមរូបភាពណាមួយទេ ។ ដំណើរខ្ញុំព្រឹត្តិផ្ទះ ជាពេលវេលា
ឱ្យអង្គការសង្ស័យបូកនិងចម្លើយខ្មាំង " ដែលមានលាបពណ៌ឱ្យខ្ចី " អាចកំណត់បាន ៧០ភាគរយ ទំនកា
វិភាគ តាមខ្ញុំស្តាប់យល់ អ.ក ពិនិត្យបញ្ហាប្រើទុកលទ្ធភាព ២ ។ មានទំនករណីពិសេសមួយទៀត
ដែលប្រឆាំងដាច់ណាស់ ១០០ភាគរយ ។ សង្គមនិយមនេះកម្ពុជាជាដាច់ខាតឈ្នះ ។

ម្យ៉ាងទៀតមានសំណួរពន្យល់សមមិត្ត ពិនិត្យពីចម្លើយរបស់ខ្មាំងដែលឆ្លើយដាក់ខ្ញុំទាំង
ប៉ុន្មាន មានមូលដ្ឋានអីទាំងប៉ុន្មាន ? ។ បើសមមិត្តទុកលទ្ធភាពតែមួយថាខ្ញុំក្បត់ ១០០ភាគរយ
ហើយនោះទស្សនៈក្នុងការវិភាគ មុខតែនៅមួយទិស ។ អង្គការផ្អែកលើសមមិត្ត ដើម្បីរារាំង
ការពិតនេះផ្សេង អ.ក ដើម្បីវិនិច្ឆ័យជាចុងក្រោយ ។ បើក្បត់ឱ្យតែស្រាវវៃខ្លះឱ្យអស់ ។ ទំន
បើរកទៅមិនគ្រប់គ្រាន់លក្ខណៈក្បត់ទេ ។ ខ្ញុំដើរថាសមមិត្តអាចរាយការណ៍ និងស្នើការប្រកាស
ប្រព្រឹត្តិអង្គការបានដោយបញ្ជាក់ពេលវេលាសព្វគ្រប់អស់ហើយ ។

ខ្ញុំមានសំណួរចំពោះសមមិត្តផ្ទាល់ ដើម្បីសូមមតិអង្គការផែម ។ សូមឃាត់ខ្ញុំទុក
មួយកន្លែងសិន កុំអាលបន្តទារុណកម្មខ្ញុំទាំងនេះទេ មុនជាស្លាប់អាសាបង ។

ទីផ្ទះ ៥ - ៥ - ៧៧ ជំ

លិខិតបទប្បញ្ញត្តិប្រធានសន្និបាតទៅវិញ :

ខ្ញុំសូមជូនសេចក្តីចំពោះបញ្ហាបទដូចតទៅ :

១ - គឺបទនេះដែលជាមនុស្សមិនរាប់សារចំពោះ ប.ក.ក ។

តាំងពីមកដល់ សង្គម តើបងបានរាយការណ៍អីពីខ្លះផ្សេង ប.ក.ក ។ អត់ ។

ធម្មតាកម្មាភិបាលម្នាក់តែងតែរាប់សារ និងបក្សនយោបាយណាមួយដាក់កំណត់ ។ ឧទាហរណ៍ : អា
ស៊ីនរាប់សារជាមួយសេ អ៊ី អា តែអាស៊ីនមិនរាប់សារជាមួយ បកក អាស៊ីន ទាំងមនុស្សរបស់សេអ៊ី
អា អាញនក៏ដូច្នោះ ។ បងក៏ដូចនោះ ។ មនុស្សដែលឆ្លើយមានជំពាក់ដល់បង មានលក្ខណៈថា
ខ្លះបង្អាក់ប្រឆាំងសាសនារបស់ខ្មាំងមាន ១៥នាក់ ។

២ - សូមបងបញ្ជាក់ទីក្នុងវិញ ការទាក់ទងជាមួយទៀតនាមនិងបក្សពួក ស្មើនិយាយ

អំពីការទាក់ទងជាមួយសមាជិក ផ្លូវប្រឆាំង បកក ។

- ប្រវត្តិសកម្មភាពប្រឆាំងបដិវត្តន៍
- ប្រវត្តិសកម្មភាពប្រឆាំងបដិវត្តន៍

កាលបងនាំតំបន់ ២២
 កាលបងនាំសេនាធិការ ។
 ដោយស៊ីកនិងស្បីម

ឌុប ៦ - ៥ - ៧៧

លិខិតផ្ញើទៅឈ្មោះ ៨៩ "សួនសេន"

មានទុក្ខខ្លួនណាស់បង.....!

មួយជីវិតនេះមិនដែលប្រទះដូច្នេះទេ! កាលកូនស្រីខ្ញុំជាប់គុកខ្លាំង ឆ្លើយថាជាការធម្មតាទេ -
 ការតស៊ូរវាងយើងនិងខ្ញុំ ។

ដល់មកខ្លួនឯងជាប់គុកបដិវត្តន៍វិញ យកយល់ខ្លួនឯងមិនយើង នេះស្រីតែស្រីតែ
 ទឹកទីបំផុតក៏យើងច្បាស់ថា ត្រូវតែប្រឆាំងវា វាជាប់ទុក្ខខ្លាំងបំផុតក្នុងគុកបដិវត្តន៍នេះ ។ គឺវា
 ដែលឧបាយកលយកគុកបដិវត្តន៍ដាក់អ្នកបដិវត្តន៍ ។ តាមដឹងថាអាសាម អាឌីម អាស៊ីម ឆ្លើយដាក់
 ខ្ញុំ ។ល។ ដូច្នេះវិធានការរបស់បក្សចំពោះខ្ញុំ គឺមកពីអាក្បត់ ៣នាក់នេះ ។

ខ្ញុំអស់ស្បីមហើយបង...! បើអ-ក និងបងទុកការចោទរបស់អាក្បត់ទាំង ៣

នាក់ ចំពោះពួកខ្ញុំថាជាការត្រឹមត្រូវ.....!

អស់ស្បីមមួយទៀត ផ្លាស់យល់ធម្មតា "គ្មានមូលដ្ឋាន" ថាចូលដល់ ស២១ ហើយ

ក្រុមចេញវិញណាស់ គឺមានទឹកចូល ឯចេញមិនធ្លាប់មានទេ ។ល។

តាមសមមិត្តទទួលខុសត្រូវផ្ទាល់ ប្រាប់ពីចូលដល់ភ្លាមថា យ៉ាងយូរណាស់ពី ៥-៧ ទីថ្ងៃ
 ចូលរយៈទី ២ ហើយគឺទារុណកម្ម ។ បងអើយដឹងខ្លួនឯងស្រេចទៅហើយថា សមមិត្តយើងយកទៅ
 វាយ ទៅក្របយ៉ាងណាក៏ដោយបែកខ្ចីខ្ចាត់ខ្ចាយក៏ដោយ គ្មានបានអីថ្មីក្រៅពីសេចក្តីរាយការណ៍
 នេះទៀតទេ ។ ប្រាកដជាបានត្រឹមតែចេញឈាម និងអាចម៍ខ្លី ឬស្លាប់ ។

សូមបងដែលកង្វល់ស្រង្គោះឱ្យឱ្យទាន់ពេលវេលាផងឱ្យទឹករស់.... ប្អូនប្អូន
 រក្សាសម្លាប់សន្តិសុខ លុះទីបំផុតនៃជីវិត ។

លេខ ២២-ស២១ ទី ៥-៣-៧៧

ហត្ថលេខា

យើងយកសេចក្តីរបស់ឈ្មោះ វ៉ាន់នេះមកវិភាគមើល ត្រង់ប្រយោគខ្លះដូចជា "បង
 ដែលកង្វល់ស្រង្គោះឱ្យឱ្យទាន់ពេលវេលាផងឱ្យទឹករស់" វាទីចេះរកតែឯងឱ្យជួយវា ពេលដែល
 ពួកវាចោទប្រកាន់ដោយអធម្មតា ។ ចុះកាលវាទៅសេនាធិការវិញ វាបញ្ជាក់ឱ្យចាប់
 បងប្អូនប្រជាជនទូទាំងប្រទេសថា អ្នកនេះខ្លាំង អ្នកនោះខ្លាំង ប្រជាជន ១៧ មេសាស្ត្រតែ
 ខ្លាំង តើវាមានសតិសម្បជីវិតទៅដល់ជីវិតប្រជាជនយើងទេ ?

គ្មានទេ :! ដល់វាជាប់គុកវិញ វាចេះនិយាយណាស់ ត្អូញត្អែរអស់ស្បីម -

ដោយដឹងថា គុកស២១ ចូលហើយគ្មានចេញវិញទេ ។ ដឹងទាំងអស់ ប៉ុន្តែពេលខ្លួនអង្គុយលើកៅអី
 សេនាធិការ មើលអត់យើង អត់ដឹងការទុក្ខលំបាករបស់ជនរងគ្រោះ ដែលចាប់យកទៅផ្ញើ។

ទារុណកម្ម ដោយគ្មានកំណត់ទំហំអស់ ដោយឱ្យសារភាពថាជាខ្លាំង ។

ឥឡូវនេះ ដល់គ្នាថាឱ្យសារភាពថាជា សេ អ៊ី អា វិញ ម្តេចក៏រកគេងឯ ឱ្យជួយសុំតែរស់ ។

ជនរងគ្រោះប្រភេទនេះ នៅក្នុងជំនឿស្នង យើងបានរកឃើញជិត ២០.០០០នាក់ ក្នុងនោះសូម្បីតែកូនដែលកំព្រួងក្នុងរោងចក្រសម្លាប់ជន សុទ្ធតែ សេ អ៊ី អា ឬ កា ចេត្រ ចេ ។

ប្រជាជនស្លាប់ដោយពុំសុខចិត្ត ម្នាក់ ពុំព្រាត់ប្រាស់បងប្អូន ប្រពន្ធ កូន ឪពុកម្តាយ ចោទគ្នាទៅវិញទៅមក បំរើតែនយោបាយបរទេសទាំងអស់ ទីបំផុតប្រជាជនខ្មែរត្រូវសម្លាប់ គ្នាឯងអស់ជាង ៣លាននាក់ ។

៣- គំរោងការអនាគត ផែនការប្រាំឆ្នាំ

៣-១ នៅដើមឆ្នាំ ១៩៨១ ខាងមុខនេះ យើងខ្ញុំនឹងរៀបចំតាំងឡើងវិញមួយ ឈុតទៀត ដោយយើងខ្ញុំទើបនឹងរកបាននូវព័ត៌មានដែលជនរងគ្រោះចំនួន ៦.០០០សន្លឹក ព្រឹល ទាំងនោះបានក្រុមហ៊ុនភាពយន្តអាស៊ីម៉ង់ខាងកើត ដែលយកព្រឹលកុនមកពីខែ ៩-៨០ គេបានជួយយក ទៅផ្គត់ផ្គង់ទំហំ ១៨ X ២៤ និងមានព្រឹលមួយចំនួនទៀតយើងខ្ញុំនឹងយកទៅផ្គត់ផ្គង់នៅប្រទេសទៀត ណាម ព្រោះថាព្រឹលនេះទូទៅបកទឹកថ្នាំ ត្រូវផ្គត់ឡើងវិញ ចំនួនជាង ៥០០រូបថតទៀត ។

- យើងខ្ញុំត្រូវការចាំបាច់នូវសម្ភារៈមួយចំនួនយកមករៀបចំដូចជាក្តារបន្ទុះ ចំនួន ២០០សន្លឹក ។

- គួរផ្តល់គំនូរស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មបន្ថែមពីលើចាស់ដែលមានរហូត សម្ភារៈដែលត្រូវការ ដូចជា ថ្នាំពេទ្យគ្រប់មុខដែលមានគុណភាពល្អ ទុកបានយូរអង្វែង ។

- រៀបចំផ្នែកកើតឱ្យមានពន្លឺគ្រប់គ្រាន់ ងាយដល់ភ្ញៀវបរទេសគេត្រូវការថត ព្រោះសព្វថ្ងៃនេះគ្មានពន្លឺទេ ដាក់ចង្កៀងបង្កើននៅជុំវិញបរិវេណតាមគ្រឿងទាំងអស់ជាពិសេស នៅខាងមុខ ការពារខ្លាំងពេលយប់ ។

- ផ្លាស់ផ្តួចរូបថតមួយចំនួនទៅតាមកាលៈទេសៈប្រទេសព្រោះរូបថតដែលមានអាយុ ឆ្នាំមកហើយ ត្រូវស្លាប់មើលពុំច្បាស់និងរករូបថតថ្មីមកជំនួសឡើងវិញ ត្រូវជ្រើសរើសរូបថត ទំហំយ៉ាងតូចណាស់ត្រឹម ៥០ ៦០ ។ យករូបថតក្នុងភ្នំពេញកាលពីសម័យមុនមករៀបចំយកមកប្រៀប ធៀប នឹងពេលវេលាដោះដែលត្រូវពួកបដិសេធ ពេលប្រែប្រួលអស់ ។

៣-២- រៀបចំចាក់ផ្លូវដើរដោយកំរេចថ្មី ទាក់ទងនឹងក្រសួងសាធារណៈការសុំការ ទាំងនោះ ។ ធ្វើសួនច្បារ នៅអមសងខាងអាគារកណ្តាល នាយកដ្ឋានទេសចរណ៍ជាអ្នកគូសប្លង់ សួនច្បារ នឹងផ្តល់ពូជផ្កា ។

- ធ្វើរៀបចំផ្លូវដែលនៅពីខាងមុខជំនឿស្នង យ៉ាងតិចណាស់បានត្រឹមចាក់គ្រួស ក្រហម បើសិនជាអាចធ្វើទៅបាន ទាក់ទងនឹងក្រសួងសាធារណៈការសុំឱ្យក្រសួងនោះជួយកាល ជាផ្លូវកៅស៊ូ ដើម្បីសំរួលដល់ភ្ញៀវក្នុងស្រុកនិងបរទេសចេញចូលបានប្រសើរសំរាប់ជាកិត្តិយសជាតិ យើង ។ ផ្លូវនោះមានប្រវែងតែ ៣០០ម ។

៣-៧ - ឯកសារ :

- សំណើសុំការដូចជាម៉ាស៊ីនថត ឯកសារ ពីរគ្រឿង និងក្រដាសថតចំនួន ប្រមាណ ៣០០.០០០ សន្លឹក យកមកថតឯកសារដែលមានសព្វថ្ងៃជាង ១០.០០០ ច្បាប់ ។
ឯកសារនិយាយមានជាមធ្យម ១០០ ទំព័រ ។ ត្រូវបង្កើនជាបីច្បាប់ ។

- ម៉ាស៊ីនថតរូបចម្លងដែលអាចថតបាន ប្រមាណ ១០សប

ពីរសប្តាហ៍

- ថតរូបថតឡើងវិញ ចំពោះរូបភាពដែលឥតមានប្លង់រូបសាស្ត្រ
- ប្លង់ថតមួយចំនួនលេខ ១០០ និង ៤៧០ ទំព័រ ២៥ ៣៦ ខ្សែសរសេរ ៦
- ប្លង់ស្នាមពណ៌ ថតទុកជាឯកសារបញ្ជាក់ និងផ្ញើទៅរដ្ឋ ឬ បរទេសស្តីពី

ឧក្រិដ្ឋកម្ម ដើម្បីបញ្ជាក់ជូនប្រជាជនមើល ។

- ម៉ាស៊ីនបញ្ជាក់ប្លង់ស្នាម មួយគ្រឿងចំនួន ២២០ គ្រឿង ៥០ ទំព័រ ព្រមទាំង គ្រឿងផ្លាស់ផ្លូវបន្តិចបន្តួចផង ដូចជាអំពូលជាដើម ។

- ថ្នាក់ការពារ កុំឱ្យសត្វល្អិតស៊ីក្រដាស និងជាតិដើម គឺមានជាតិដើម ម្យ៉ាង សំរាប់ការពារសន្លឹកក្រដាស ។

- ទូរស័ព្ទសំរាប់ដាក់ទុកឯកសារ បើសិនជាមានភ្លើងឆេះអាចដាក់ក្នុងរូប បាន ចំនួន ៣០ ។

- ម៉ាស៊ីនត្រជាក់ចំនួន ២ គ្រឿង កម្លាំងនិយាយ ១ លេខ ក្នុង

- ម៉ាស៊ីនភ្លើងចល័ត ។ គ្រឿងផ្គត់ផ្គង់ភ្លើង ២២០-៥០ កម្លាំង ១,៥០០-២.០០០ វ៉ាត់

- ចង្កៀងបាំងថត ប្រើដោយចរន្តអគ្គិសនី កម្លាំងពី ៥០០-១.០០០ វ៉ាត់ ៤ គ្រឿង

៣-៨ - ផ្នែកឧបករណ៍ អគ្គិសនី :

- ចង្កៀងណែនាំប្រមាណ ១មុខ២០០ ព្រមទាំងប្រឡាក់ចរន្ត ២២០ គ្រឿង ៥០០ គ្រឿង

- ចង្កៀងបញ្ជាក់ពី ២៥០-៥០០វ៉ាត់ ចរន្តភ្លើង ២២០ គ្រឿង " មាត្រ ចំនួន ៥០ គ្រឿង

- ខ្សែភ្លើងគូរទំព័រ ៣៥,១០ ចំនួន ៣.០០០ ម៉ែត្រ

- ខ្សែភ្លើងគូរតូចទំព័រ ១២-១០-១៥-១០ : ចំនួន ៥.០០០ ម៉ែត្រ

- ឧបករណ៍បំពងសម្លេងមួយគ្រឿងកម្លាំង ១០០ វ៉ាត់ ១៥០ អាចត្រូវបាន

ឧបាយសន្តិ ៤ គ្រឿង

- ម៉ាស៊ីនថតសម្លេងមួយគ្រឿង ប្រើដោយថ្នាំថ្នល់ និងអគ្គិសនី កម្លាំងគុណនឹង ២២០ គ្រឿង ។

- បង់កាសេតថតសម្លេង ចំនួន ១៥០ ដុំ លេខ ៩០ សំរាប់ថតសម្លេង សំគាល់ ទុកជាឯកសារ ។

- ផ្លឹកអគ្គិសនីយកមកដាក់ត្រប់បន្ទប់ ក្នុងមួយបន្ទប់ ២ គ្រឿង ទាំងអស់ ៤០ គ្រឿង សំរាប់ ២០ បន្ទប់ ។

- ផ្ដិតប្រែប្រួលចំនួន ដើម្បីប្រែប្រួលកម្រិតចេញពីក្នុងបន្ទប់ ចំនួន ២០ ប្រេត្រីង

៣-៩ : ផ្នែករូបថតតាំងរូប

- ដើម្បីការពាររូបរាងនោះឱ្យនៅគង់វង្ស ឆ្លើយតាមការតម្រូវការរបស់ប្រតិភូ
រូបថតចំនួន ២.០០០ ម ។

៣-១០ : អាគារទុកតាំងពិពណ៌ :

- ត្រូវតែរោងរៀបចំអាគារទាំងអស់ ដែលនៅខាងក្នុងគុកក្នុងរបបទុកសំរាប់
ជូនដល់គ្រប់ខេត្តតាំងពិពណ៌ ។

- រៀបចំវិទ្យាខាងក្នុងកន្លែងនោះ ឱ្យមានសភាពស្អាត តាំងពីផ្លូវផ្ទះសំបែង
ដាក់ក្នុងអគ្គិសនីឡើងវិញ ។

៣-១១ : សង់បេតុងអ៊ីស៊ូម៉ង់ត៍ បើអាចធ្វើបានក្នុងឆ្នាំ ១៩៨១ :

- គំរោងសង់បេតុងសំរាប់គោរពវិញ្ញាណក្ខន្ធកម្មាភិបាល រឹងប្រជាជននៅថ្នាក់ខាង
មុខ ត្រូវតែរៀបចំអាគារមួយចំនួនចេញ ។
- រៀបចំកំពែងព័ទ្ធជុំវិញ និងសួនច្បារ, នៅខាងក្រោមអាចដាក់ក្នុងសាក
សពពូជ ព័ទ្ធជុំវិញដោយកញ្ចក់ព័ទ្ធ ។

៣-១២-១ : សេចក្ដីផ្សេង ៣ :

- បញ្ចុះបញ្ចាលមួយចំនួនទៀតក្នុងកម្មាភិបាលទទួលខុសត្រូវដូចជា ការបែងចែក
ភស្តុតាង ដែលខេត្តយកមកតាំង ពិពណ៌ស្រាវជ្រាវបន្ថែមឯកសារផ្សេងទៀតនៅក្នុងក្រុង
ភ្នំពេញ ដែលនៅសេសសល់នៅឡើយ ដើម្បីប្រមូលខ្លឹមសារក្នុងកម្រិតដែលបង្កើន ពេញលេញ ។

៣-១២-២ : ថតរូបភាពក្នុងទីក្រុង ព្រះវិហារ គេហដ្ឋានដែលខូចខាត ទុកដាក់
សារ រៀបចំកម្មវិធីដើម្បីទស្សនកិច្ច ទៅប្រទេសជាមិត្តជិតខាង ដើម្បីឱ្យប្រជាជនទទួល ។

៣-១២-៣ : ខុសត្រូវផ្នែកនីមួយៗ ពុំទៅបើលម្អៀង និងរៀបចំស្រួត ពីសេសនៅទីក្រុង
ព្រះវិហារ អំពីការរៀបចំតាំងពិពណ៌ ការបែងចែកឯកសារ របៀបប្រមូលឯកសារ ត្រូវមាន
អាកប្បកិរិយាដូចម្ដេច ដើម្បីយកមកកែលម្អកន្លែងយើងឱ្យបានល្អប្រសើរឡើងទៅអនាគត ។

៣-១២-៤ : ស្រាវជ្រាវតែងតែស្រាវរកនៅក្នុង ពីឧក្រិដ្ឋកម្មនៅក្នុងគុកក្នុងស្ថានភាពដែលឱ្យបាននៅ
ក្នុងឆ្នាំ ១៩៨១ ។

៣-១២-៥ : សុំធ្វើការអំពីខ្លឹមសារប្រកបដោយ មន្ទីរ នៅក្នុងកម្ពុជា បើមានសេស
សល់ឯកសារផ្សេង ៣ កាលពីពួកប៉ុល ពតនៅធ្វើការ ស្នើសុំបញ្ជូនមកកន្លែងស្រាវជ្រាវឧក្រិដ្ឋ
កម្មទទួលស្គាល់ ទុកដាក់ឯកសារទៅអនាគតឱ្យបានគង់វង្ស ។

៣-១៣ : សំណូមពរ :

៣-១៣-១ : ឆ្លើយបន្ថែមបុគ្គលិកបុរសចំនួន ៤នាក់ ទៀតដែលមានសមត្ថភាពខាងភាសា
ព្រំប្រទល់និងអង់គ្លេស ដើម្បីជួយស្រាវជ្រាវនិងបំបែកឯកសារយកទៅបោះពុម្ព ។

៣-១៣-២ : បុគ្គលិកការពារនិងរៀបចំ ចំនួន១០នាក់ បន្ថែមទៀត ដើម្បីឱ្យ
សមនឹងទំហំកិច្ចការដែលកាន់តែច្រើន ម្យ៉ាងទៀតបុគ្គលិកដែលខ្វះខាតថ្លៃពុំអាចមានលទ្ធភាពធ្វើ
ទៅបានទេ ។

ភ្ជាប់ជាមួយនឹងឯកសារដែលសារមន្ទីរ យើងខ្ញុំស្រាវជ្រាវរកឃើញ នូវចំនួនបញ្ជីខ្លី
ដែលខិតខំរៀបចំបែបនេះឱ្យបាន យើងត្រូវបំប្លែង ៣- អង្ស ៧ សាវី យកទៅសម្លាប់ចោល និង
បញ្ជីឈ្មោះកម្មាភិបាល ដែលទទួលខុសត្រូវនៅក្នុងជួរមន្ត្រីបំប្លែង ៣ ក៏ត្រូវបំប្លែងនេះសម្លាប់ចោល។

បទឧទ្ទិសនាមស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលយើងខ្ញុំដកស្រង់ចេញពីខ្សែអាសយដ្ឋាន ៣ តាំងពីបដិបត្តិ ៣
ចូលដល់ក្រុងភ្នំពេញ រហូតកើតមានគុក ស២១ និងចម្លើយរបស់កម្មបរិបាលក្នុងរដ្ឋាភិបាល និងពួកស្មូន
ចម្លើយនោះ ស២១ និងការស្រាវជ្រាវរកឃើញសាកសពខ្លះក្នុងឆ្នាំ ១៩៨០ នេះ ។

៤- ការងារដែលបានអនុវត្ត និងរបាយការណ៍ប្រចាំអំឡុងពេលបរិច្ឆេទ

ដើមឡើយមណ្ឌលទទួលខុសត្រូវនៃមន្ទីរសុខាភិបាល គ្រាន់តែជាមណ្ឌលមួយដែលមានការថែ-
រក្សា ការពារ ពីក្រសួងខ្សែបង្គោលប៉ុណ្ណោះ ក្នុងគោលបំណងបង្ហាញដល់ភ្ញៀវអន្តរជាតិនូវ
ឧក្រិដ្ឋកម្ម ដ៏ស្រស់ឆោត ដែលបន្តក្បត់ពានសាបសូន្យលើប្រជាជនខ្មែរ ។

កិច្ចការនេះចាប់អនុវត្ត តាំងពីខែមិថុនា ១៩៧៩មកម្ល៉េះ ហើយមណ្ឌលនេះក៏មិនទាន់បើក
ឱ្យសារធានាដល់ចូលទស្សនាឡើយ គឺសំរាប់តែទស្សនិកជនអន្តរជាតិ និងសិក្សាកាមតែប៉ុណ្ណោះ ។

ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ បុគ្គលិកនិងកម្មាភិបាល ប្រមាណ ៣៧នាក់ បានខិត
ខំដោយអស់កម្លាំងកាយចិត្ត រៀបចំជាបន្តបន្ទាប់តាមមធ្យោបាយដែលខ្លួនមាន :

- រៀបចំជាបន្តបន្ទាប់នូវភ្ញៀវមួយ ដោយមានដាក់ម៉ាស៊ីនត្រជាក់ផង
- ស្នាក់នៅសំអាតសំពត់ ទោអាវ របាំពាន់សំរាប់
- ស្លៀក និងដុះលាងសំអាត លាងក្បាលជាងមួយពាន់
- ជំពាក់ខ្នងត្រូវតាងនានា ដែលមានក្នុងរដ្ឋធានី
- ប្រមូលនិងរៀបចំឯកសារ ចាត់ជាថ្នាក់តាមអក្សរ និងពិនិត្យឱ្យបាន

ហ្មត់ចត់នូវមុខងារ ឈ្មោះដើមរបស់ជនរងគ្រោះម្នាក់ ៣ បានប្រមាណ ៥០ភាគរយ ដែលឯកសារ
ដែលមានចំនួនជិត ២០.០០០ច្បាប់ ។

- គួរផ្ដោតរូបភាពនានាបានមួយចំនួនធំ ស្តីពីការធ្វើទារុណកម្ម ស្លាប់ចម្លើយ
ក្នុងមន្ទីរ ស២១ និងរូបភាពខ្លះទៀតស្តីពីជីវភាពក្រោមរបប ប៉ុល ពត ។

- ការរកឃើញនូវប្រាសាទចំនួន ១.៧០០សន្លឹក បន្ថែមលើរូបថតចាស់
ប្រមាណ ១.៥០០ សន្លឹក ត្រូវបានឱ្យយើងរៀបចំនូវបន្ទប់សារជាថ្មីឡើងវិញទាំងអស់ ក្នុងនោះ
មានរូបថតពួកបុគ្គលិកដែលជាអ្នកយាម និងឃាតករលើជនរងគ្រោះក្នុងមន្ទីរ ស២១ ហើយដែល
យើងបានតាំងក្នុងបន្ទប់ ៥ នៃអាគារ " ខ " ។

- បានធ្វើជាផែនទីមួយអំពីលាងក្បាល ប្រមូលពីគ្រប់ទេស ដោយមានដាក់
សញ្ញាសំគាល់ទីកន្លែង តំបន់ណាខ្លះ ដែលមានប្រជាជនត្រូវស្លាប់ចោល និងគិតជាភាគរយ ។

- ព្រឹត្តិការណ៍បង្កើនឱ្យបានដ៏ល្អជា រូបថតមេឌី ព្យាបាលរំដោះ និងរូប
ថតសមិទ្ធិ រោង ស៊ីន ត្រួតពលក្នុងឱកាសបង្កើតរូបស្រ្តីជាតិកាលពីខែធ្នូ១៩៧៨ ។

ការវិវត្តន៍របស់យើងបានលំដាប់តាមគោលការណ៍យុត្តិធម៌ ដោយចេញមកពីក្នុងខ្លួន ៦ មកល
១៩៨០ យើងបានបើកជាពិសេសចំនួនមួយស្តីពីឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់បណ្តាញ ក្រោមអធិបតីភាព ល
រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយោធាកាន់ វ៉ាប៊ូធីមី និង ព័ត៌មាន ។

ការបើកជូនមើលដោយសេរីជាងមុន ពីថ្ងៃទី ៧ ដល់ ១៣ មករា ១៩៨០ បានធ្វើឱ្យ
ប្រជាជនភ្នាក់ងារយ៉ាងច្រើន ។

ក្នុងរយៈពេលនៃតម្រូវអាទិត្យ យើងបានទទួលរៀបចំប្រមាណ ៣២.០០០នាក់ ក្នុងនេះមាន
រៀបចំបរទេសចំនួន ១.៩៣០នាក់ ។

ដោយយល់ឃើញថា ការបើកជូនសាធារណជនចូលទស្សនា ជាការចាំបាច់មួយក្នុងការ
អប់រំមហាជននោះ យើងក៏បានបើកឱ្យសាធារណជនចូលទស្សនាដោយសេរីរាល់ថ្ងៃអាទិត្យ ទី
ជាថ្ងៃឈប់សំរាកការងារ ដោយមានការយល់ព្រមពីក្រសួងផង ។

ទស្សនិកជនជាតិ និងអន្តរជាតិ ចូលទស្សនាខួលស្ទឹង	
ក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៩ មាន	២១.៨៦៥នាក់
រៀបចំអន្តរជាតិ	៥.៥១៩នាក់
រៀបចំជាតិ	១៦.៥៤៥នាក់
ក្នុងឆ្នាំ ១៩៨០ "ត្រឹមទី១តុលា" មាន	៣២០.២៥១ នាក់
រៀបចំអន្តរជាតិ	១១.០៩៨ នាក់
រៀបចំជាតិ	៣០៩.១៥៣ នាក់

ថ្មី ពុំទាន់យើងបានរកឃើញ ថ្វីបើបច្ចុប្បន្ននេះគ្រោះប្រមាណ ៦.០០០សន្លឹកទៀត សាធា
រណរដ្ឋប្រជាមានិតកម្ពុជាអាស្រ័យ បានយកប្រាក់ទាំងនោះយកទៅផ្គត់ផ្គង់ ។

ក្នុងការតែងតាំង យើងបានសម្រេចចូលរៀបចំគម្រោងសៀវភៅផ្ទៃក្នុង ឧក្រិដ្ឋកម្មនៃខួលស្ទឹង
និងកំពុងតែរៀបចំរៀបចំសៀវភៅផ្ទៃក្នុង ឧក្រិដ្ឋកម្មនៃក្រុងភ្នំពេញ ចំពោះសៀវភៅ
ផ្ទៃក្នុងយើងពុំទាន់ចេញផ្សាយជាសាធារណៈទេ ដោយមកពីខ្វះខាតធាតុដើមក្នុងការបោះពុម្ព ។

៤-១ ការចាប់អារម្មណ៍ លើឯកសារ របស់ស្តីពីព្រឹត្តិការណ៍ និង ឧបករណ៍បរិក្ខៈ

តាមការពិនិត្យមើល ឯកសារដែលយើងប្រមូលបានទាំងអស់មានមាណមាតិកាខ្ពស់ យើង
សូមក្រសួងយកចិត្តទុកដាក់ ចំពោះទ្រង់នេះផង ៖

៤-១-១ ត្រូវធ្វើកន្លែងស្តុកឯកសារទាំងនោះឱ្យបានគ្រប់គ្រាន់ បានរៀបចំឆ្នាំតទៅមុខ
បើយើងពុំគិតទេ វានឹងត្រូវខូចខាតអស់ នៅបួនដប់ឆ្នាំមុខនេះ ព្រោះថាស្រុកយើងមានជាតិ
សើមច្រើន នៅពេលត្រជាក់ ។

៤-១-២ ត្រូវមានទូ និងជាតិថ្នាំគីមី ដាក់ទុកឱ្យបានល្អ ដើម្បី លក្ខណៈស្តុក ។

៤-១-៣ ចម្លងឱ្យបានច្រើនច្បាប់យកទៅទុកនៅកន្លែងណាដែលទៀត ព្រោះថា
បើខ្លាំងវាបំផ្លាញកន្លែងមួយបាន អាចនាំមកលើកច្រើនកន្លែងទៀត ។ ខួលស្ទឹងជាទីសំរាប់
បន្តបង្ក ពត៌-អៀង សាវី ដែលពួកវាត្រូវតែបំផ្លាញ ព្រោះឯកសារទាំងអស់មានមាណមាតិកាខ្ពស់
ខ្លាំងយោបល់ និងពួកវាមុខមាត់ក្នុងអន្តរជាតិរបស់បណ្តាញនេះ ។ សព្វថ្ងៃមានឯកសារតែបន្តិច
បន្តួចទេ ដែលពួកវាស្វែងរកបរទេសចំនួនជាងមួយ ឯកសារមួយចំនួនទៀតដែលឯកសារភិក្ខុលេងពុំ

របស់បណ្ណក្រសួងនេះ ដែលរៀនសូត្រអនុញ្ញាតិឱ្យឆ្លងច្រកចេញ មានតែអនុញ្ញាតិម្នាក់ទេ
ដែលឆ្លាក់រូបអនុញ្ញាតិឱ្យឆ្លងច្រកចេញនោះ ១

បំណែករបស់ស្ត្រីដែលពុំទ្រព្យសម្បត្តិសំណើមានសភាពប្រកួតប្រជែងទៅទៅរយ បង្គោល
ឈើពួកដើងប្រកាមអស់ប្រហែល ៦០ ភាគរយ ដែលស្ត្រីមានសភាពដូចពួកប្រមាណ ៦០ ភាគរយ
និងស្រីបណ្ណាក្រសួងខ្លះចាស់ជាងប្រាំ ២

សព្វថ្ងៃនេះ ប្រតិបត្តិការប្រកួតប្រជែងរបស់ស្ត្រី មានការខូចខាតយ៉ាងខ្លាំង ដោយហេតុថាបំពុល
ទាំងប៉ុន្មានដែលមានជាក់ស្តែងរយៈពេល ១០ ឆ្នាំ ដែលមកពីចម្លងផ្ទៃស្ត្រីមិនទាន់ ២

៥- ការប្រកួតប្រជែង និងការប្រកួតប្រជែង ១៩៧៤ :

ក្នុងខេត្តកំពង់ឆ្នាំង ភូមិវាលឡាចសរ ឃុំអណ្តូងស្នាម ប្រកួតប្រជែង ប្រជាជនយើងទៅធ្វើ
ទីស្រែចំការ ដឹកទៅដើម្បីប្រកួតប្រជែង ក្នុងខេត្តកំពង់ឆ្នាំង មានក្បាលមនុស្សចាស់ពីងក្នុងក្រុង
ពី ៥០-៦០ នាក់ ប្រជាជនរស់នៅមិនទាន់ប្រកួតប្រជែង ប៉ុន្តែ យកទៅសម្លាប់នៅកន្លែងនោះ។
មានអ្នកខ្លះបានឆ្លងកាត់សម្លាប់បាននិយាយថា ពួកក្មេងទៅប្រជាជនធ្វើការប្រជុំ ពេលនោះ
កងទ័ព និងកងយុធពលយកកាំភ្លើងក្នុងថាបំបែកយកទៅសម្លាប់ បុរសពួកក្មេងនេះគេចខ្លួនថយ រួច
រក្សាទុកប្រជាជននៅក្នុងសហគមន៍ ដែលសេសសល់យកទៅជាមួយ ០១ អ្នកខ្លះពុំព្រមទៅប្រកួតប្រជែង
សម្លាប់ ឯអ្នកទៅជាមួយទៅដល់ក្នុងទីប្រកួតប្រជែងនេះចាប់បងសម្លាប់ទៅរួច ២ "រួចថត"

នៅខេត្តកំពង់ស្ពឺ នៅក្នុងបរិវេណខេត្តកំពង់ស្ពឺ ដែលកាលពីសង្គមជាតិដាក់ទីកន្លែងទេសចរណ៍
មួយសំខាន់ ក្នុងថ្ងៃសំរាកពីការងារ ២ ខែនោះសំបូរដ៏ទៅដោយសត្វស្វា និងមានវាលទាប
នៅជាប់នឹងមាត់ស្ទឹង ធ្វើឱ្យទេសភាពត្រជាក់ និងស្រស់ទៅដោយឡែកពីដទៃ ២ ខែទៀត
ទីកន្លែងដ៏គួរឱ្យអរគុណនេះក៏ក្លាយទៅជាទីបោះផ្សាយដោយស្រី ២០០ នាក់ ឆ្លាក់រូបសត្វស្វា
ខាងមុខព្រះវិហារ ដែលបើគេនាំគ្នាទៅដឹកដី គេនឹងឃើញស្រីដែលឆ្លាក់រូបសត្វស្វា និងក៏ទៅ
សំលៀកបំពាក់ទីកន្លែងប្រកួត ២

"ស៊ីយាយាញ ជាអ្នកប្រកួតនៅដីតនោះបាននិយាយថា កាលសំលៀកបំពាក់ចេញទៅ ទៅ
ក្នុងទីប្រកួតដ៏ស្រស់ស្អាត ប្រកួតប្រជែងយុទ្ធសាស្ត្រ ប្រកាមមក និងបុរសដែលប្រកួត
រត់ទៅគាត់និយាយថាពួកនេះបញ្ជូនប្រជាជនប្រហែល ៨.០០០ ប្រកួតប្រជែងមកធ្វើចំការនៅ
កន្លែងនោះ ដល់មកដល់ទីកន្លែងនោះពួកគេក៏តាំងថាបំបែកយកទៅសម្លាប់ទាំងអស់ "មានឈោក
តាម្នាក់បានពិពណ៌នាថា " វាយកមនុស្សទៅអាក្រក់នៅពីមុខព្រះពុទ្ធរូប ដោយប្រាប់ជនទាំងនោះ
ថា បើព្រះពុទ្ធតែ ខ្ញុំនឹងទៅឱ្យដួលទៅអាក្រក់ក៏ដូចមិនស្លាប់ទេ " ២

យើងខ្ញុំបានទៅដល់ទីកន្លែងនោះពិតប្រាកដមួយក្នុងក្រុមប្រកួត និងវាលមួយ ប្រហែលពីរពិភព
ស្រួចស្រងឹតនិងល្អ ដ៏ក្បាល សំលៀកបំពាក់ គ្រប់ប្រភេទទាំងអស់តាំងពីកូនទីងតទៅ ទៅ
មានសភាពថ្មី ទៅក្នុងខេត្តកំពង់ឆ្នាំងនោះមានទីកន្លែង ទីកន្លែងថ្មី ជាភូមិភាគ ជាប់ទៅដោយ
ស្នាមឈាមនៅទីនោះ ២ យើងខ្ញុំបានបង្ហាញទៅស្រី ២០០ នាក់ កន្លែងព្រះពុទ្ធដ៏មាក្រក់ នៅ
មានទីត្រជាក់នៅទីនោះ ពួកនេះហាក់ក៏ទៅស្វែងទាមកាំភ្លើង ដែលបានស្នាមប្រកួតយ៉ាង
ជាក់លាក់ ២ តាមប្រាំស្នាមមើលប្រហែលប្រជាជនត្រូវបង្កើតនៅកន្លែងនោះយ៉ាងមិ
ណាស្តីដឹង ២០.០០០នាក់ទីនោះ សព្វថ្ងៃក្នុងការប្រកួតប្រជែងក្នុង បានទាត់វិភាគការណ៍

ព្រឹត្តិបត្រជាតិកម្ពុជា ១៩៧៥ ឆ្នាំទី ១ លេខ ១៩៣

ខេត្តតាកែវ ក្នុងភូមិតាំងតាចាន ស្រុកតាំងតាកែវ ភូមិកន្លែងនោះគឺជាមន្ទីរសន្តិសុខមួយ ភាសា
 ពីឆ្នាំ ១៩៧៥ ប្រជាជនភាគច្រើនជាទាហាននិងអ្នករដ្ឋការ បានធ្វើដំណើរទៅតាមផ្លូវជាតិ
 លេខ ៣ អ្នកជម្លៀសទាំងអស់ត្រូវបានបញ្ជូន ពេញទៅដាក់ភូមិតាំងតាចាននេះ បើតាមសេចក្តី
 រាយការណ៍ពីប្រជាជនដែលនៅសល់គាត់និយាយថា " រាល់យប់ពួកប៉ុល ពត តែងតែលើកដា
 អង្គប្រជុំ និយាយពីមាតិកាបដិវត្តន៍ឱ្យប្រជាជនអ្នកជម្លៀសរៀនសូត្រ ក្នុងចំណោមសតិអារម្មណ៍
 ព្រោះថាពួកគេបានដោះស្រាយប្រជាជនទូទាំងប្រទេសឱ្យរួចពីច្បាប់ពន្ធនាគារមរិក យើងត្រូវមាន
 ការស្មោះត្រង់និងអង្គការ រួចបានតែប៉ុន្មានថ្ងៃបន្តបន្ទាប់ត្រូវបានឱ្យប្រតិបត្តិការ និងយាយីខ្លួននៅ
 ក្នុងសង្គមមាស តើខ្លួនមានមុខងារអ្វី ត្រូវដាក់ឱ្យប្រតិបត្តិ កុំកុហកអង្គការមានភ្នែកដូចម្នាក់
 អាចមើលឃើញអ្វី ពុំទាំងអស់ ទោះជាខ្លួនធ្វើអ្វីក៏ដោយ អង្គការអត់ធ្វើអីទេ មានតែការរៀន
 សូត្រ ពុំចេះយកទោសទៅទុកអ្វីពីប្រជាជនឡើយ ។ ជនណាមួយមិនត្រង់ បើអង្គការរកឃើញ
 ត្រូវទទួលខុសត្រូវខ្លួនឯង ។ អ្នកជម្លៀសទាំងអស់តាំងនាំគ្នាធ្វើប្រតិបត្តិការ ស្មោះត្រង់ទៅតាម
 ការពិតដែលខ្លួនមានចាប់ពីថ្ងៃនោះមក រៀនរាល់យប់គេតែងឃើញពួកប៉ុល ពត ហៅប្រជាជន
 យកទៅពូកែ ពុំ អ្នកខ្លះហ៊ានទាំងស្រុងក្នុងការអត់ប្រកាសខ្លួន ឬឯងប្អូន តើយកទៅណា ពួកនេះឆ្លើយ
 ថា ទៅរៀនសូត្រ ។ មានយាយម្នាក់បានលើកឡើង គាត់បានឃើញនឹងភ្នែក ពួកវាយកប្រជា
 ជនទៅដាក់គុក និងធ្វើទារុណកម្មគ្រប់បែបយ៉ាង ដោយចោទថាទាហាន គុកនោះជាប្រកាស
 គោរព ពួកក្បត់ដឹកចុះទៅក្នុងដីធ្វើជាប្រកាសដាក់អ្នកទោសម្នាក់ ពុំ នៅពីលើស្រាស់បន្ទាបប្រហែល
 ជា ៥០ ទៅ ៦០ស.ម ជនរងគ្រោះអតីតក្បាលផុតពីដីត្រឹមត្រូវ ។ សព្វថ្ងៃនេះប្រជាជននៅ
 ក្នុងភូមិ ក្តៅក្រហាយនឹងអំពើពួកក្បត់ នាំគ្នាខ្វះខាតទីកន្លែងនោះចោលអស់ នៅសល់តែភស្តុតាង
 ខ្លះពុំ ដូចជាចម្លើយ និងសេចក្តីរាយការណ៍របស់ពួកនេះ ។ ឯកសារមួយចំនួនខេត្តតាកែវបានយក
 ទុក ។ យើងបានចម្លងជាឯកសារថត យកមកពិនិត្យស្រាវជ្រាវខ្លះមួយហេតុផងពុំ យើងបានចម្លង
 ជាឯកសារថត យកមកពិនិត្យស្រាវជ្រាវខ្លះមួយហេតុផងពុំ នៅក្នុងសេចក្តីរាយការណ៍ដែលយក
 ប្រជាជនទៅសម្ភាស ។ ក្នុងនោះអ្នកខ្លះគ្រាន់តែដកដង្ហើមដោយខ្លួនស្រែកឃ្លានទ្រាំ
 ពុំបានយកទៅស៊ី ខ្លះគ្រាន់តែនិយាយថា ពេលហត់នឿយពីការធ្វើការហាលថ្ងៃ បើសិននៅបានទឹក
 កកមួយកែវដូចឱ្យមានកម្លាំង ខ្លះនិយាយពីការរស់នៅក្នុងសង្គមមាស របស់គ្រួសារខ្លួនពុំដែលពិបាក
 អ្វីដូច្នេះទេ ធ្វើការគ្មានពេលសំរាក គ្មានសេរីភាពនិយាយ ឬក៏នៅជួបជុំគ្រួសារ ខ្លះមានគំនិត
 ចង់រត់ចេញទៅប្រទេសក្រៅ ដូចជាប្រទេសថៃ ឬប្រទេសឥណ្ឌូនេស៊ីជាដើម បើអាចទៅ
 បាន ដោយខ្លួនពុំអាចរស់នៅក្រោមរបបដឹកនាំប្រជាជនឯង កាប់សម្លាប់គ្មានត្រាប្រណី ។
 ប៉ុន្តែពុំមានមធ្យោបាយគេចខ្លួនរួច ។ សេចក្តីរាយការណ៍ពីអ្នកស្រុកនោះកន្លែងនោះថា ក្នុងឆ្នាំ
 ១៩៧៥ មក ១៩៧៦ ប្រជាជនក្នុងមន្ទីរឃុំរាំងនោះត្រូវបានក្បត់ យកទៅសម្លាប់ប្រហែល
 ១៥.០០០នាក់ បន្ទាប់មកទៀតនៅក្នុងឆ្នាំ ១៩៧៨ ពេលដែលកងទ័ពយើងចូលទៅពុំទាន់ដល់ ពួក
 ក្បត់ជម្លៀសប្រជាជនយកទៅ ខ្លះត្រូវសម្លាប់ ខ្លះត្រូវរក្សាទុកជាមួយ អត់ព្រួយ អត់ទឹក ស្លាប់
 រាប់មិនអស់ អ្នកខ្លះក៏បានរត់រួចត្រឡប់មកវិញ ។ សន្តិការណ៍ថា " ប្រជាជនប្រហែលជិត
 ១០០.០០០នាក់ ពួកវាសម្លាប់ទាំងអស់នៅកន្លែងនេះ " បង្ហាញឯកសារខ្លះ ។

ពេលថ្មី ពុំនេះ នៅឃុំស្រុកភូមិដឹងឯកស្រុកដង្កោរខេត្តកណ្តាល ប្រជាជនបានរកឃើញ
 រណ្តៅមួយចំនួនប្រហែល ១០០ យើងខ្ញុំបានទៅពិនិត្យដល់ទីកន្លែង ដោយពេលនោះមានទាំង...

ស.ម ហ៊ុម ផែម អញ្ជើញទៅផង ។ កន្លែងនោះគឺជាកន្លែងកប់ខ្មោចមិនកាលពីសង្គមចាស់
នៅជាប់នឹងមាត់បឹងដើងក ចូលពីផ្លូវជាតិប្រហែលជា ៥០០ម ។ ប្រជាជនបានគាស់មើលចំនួន
១២ រណ្តៅ, ឃើញមានសាកសពទាំងក្មេងទាំងចាស់ចំនួន ១.៥៣០នាក់ ដែលនៅសល់ក្លិនស្អុយនៅ
ទើបយ នៅលើលាងក្បាលសាកសពទាំងអស់ ត្រូវគេចងមុខក្រណាត់នៅជាប់នៅទើបយ
ចំណងដៃដោយទ័រទ្រង់ អាចបញ្ជាក់បានថា ពួកទាំងនេះយកពីកន្លែងគុកណាមួយ ឬពីទីក្រុង
ភ្នំពេញ ។ កន្លែងនេះកាលនៅក្នុងរបបប៉ុល ពត ជាង ៣ឆ្នាំ ជាកន្លែងរបស់អង្គភាពមន្ទីរ
សង្គម ឯកសារជាច្រើនដែលយើងខ្ញុំរកឃើញ បានបញ្ជាក់ឱ្យឃើញយ៉ាងប្រាកដថា ពួកក្បត់
ទៅយាម និងរក្សាសំរាប់អង្គភាពពួកគេនៅបឹងដើងកនេះ ។ សាកសពទាំងនោះក៏ជាជន
រងគ្រោះ ដែលពួកនេះយកចេញពីមន្ទីរ សង្គម ក្នុងភ្នំពេញទៅវាយចោលប្រាកដ ។ កាល
ពីថ្ងៃមុនក៏មានបញ្ជាក់ពីពួកអ្នកយាមគុក សង្គម ថ្នាក់ដែលបាននិយាយថា គេយកមនុស្សទោសទៅ
សម្លាប់នៅចំការដូង ត្រង់រោងចក្រធ្វើទឹក និងនៅតាមស្រះស្វយ័តពួង ត្រង់រោងចេញ។

៦- គោលគន្ថិតបច្ចុប្បន្ន និងអនាគត

គោលគន្ថិតសំខាន់របស់យើងគឺ :

៦-១ រៀបចំមណ្ឌលទទួលស្វែង ឱ្យទៅជាសារមន្ទីរមួយ ដើម្បីឱ្យក្រុមមនុស្សដែលបងក្បត់បានប្រ-
ព្រឹត្តលើទឹកដីកម្ពុជាទាំងមូល និងជាពិសេសលើជនរងគ្រោះដែលបានបញ្ចូលក្នុងមន្ទីរ សង្គម ។

សព្វថ្ងៃបញ្ហាស្ថិតនៅជាច្រើនអនេកបញ្ហា បានចោទលើយើង កង្វះខាតគ្រប់បែប
យ៉ាង និងសភាពទ្រុឌទ្រោម ដែលរង់ចាំទ្រាយ កាន់តែមានកម្រិតខ្លាំងឡើងៗ ពីមួយថ្ងៃទៅ
មួយថ្ងៃជាលំដាប់ ។

៦-២ សំណើរបង្កើតនៅទីវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ ឱ្យក្រុមមនុស្សដែលទៀតពីសារមន្ទីរ
ទទួលស្វែង ដោយមានសហការណ៍ពីក្រសួង និងខេត្ត ដោយស្ថិតនៅក្រោមការគ្រប់គ្រងរបស់
ក្រសួងបរិស្ថានការ វប្បធម៌និង ព័ត៌មានផ្ទាល់ ។

ទីវិទ្យាស្ថាននេះ មានភារកិច្ចស្រាវជ្រាវ ទូទាំងប្រទេសពីឱក្ខន្ធមួយ ដែលមានប្រេ-
លយ័ព្វសាដនី បានប្រព្រឹត្តលើវិស័យ សង្គមកិច្ច វប្បធម៌ សេដ្ឋកិច្ច ។ល។ និងស្រាវជ្រាវឱ្យឃើញ
ច្បាស់នូវទំហំ គោលគន្ថិត ដែលឱក្ខន្ធមួយនេះ ។

ដោយសព្វថ្ងៃ យើងស្ថិតក្នុងកាលៈទេសៈមួយ ពិបាកនោះស្រាយ យើងសូមក្រសួងមេត្តាជំនួយ
ពីបណ្តាប្រទេសជាមិត្តដូចជាប្រ៊ុយណេ ម៉ាឡេស៊ី ឥណ្ឌូនេស៊ី ប្រជាធិបតេយ្យ ហាស៊ីមីយ៉ែសហភាពមូរ៉ូតា
ដើម ។ល។

ដើម្បីជួយយើង ក្នុងការរៀបចំ ព្រឹកសារមន្ទីរទទួលស្វែង និង បង្កើតនូវទីវិទ្យាស្ថានស្រាវ
ជ្រាវមួយ ដែលយើងគ្មានមូលនិធិ និង បច្ចេកទេសគ្រប់គ្រាន់ ក្នុងកិច្ចការទាំងនេះឡើយ ។

ការបញ្ជូនបុគ្គលិក កម្មាភិបាល ខ្លះទៅបំពេញ កម្មវិធីក្នុងប្រទេស សង្គមនិយម ជាមិត្ត
ទាំងនោះ ជាការចាំបាច់បំផុត សំរាប់កិច្ចការទាំងនេះ ។

ល.រ	ឈ្មោះនិងតំណក់	ឈ្មោះប្រើ	មុខងារ	ថ្ងៃចូល	ថ្ងៃកំណត់
១	ឃី យ៉ង់				កំណត់ ១៩៧៥
២	ឃី គឹម	ភាស	លេខាក្រសួងយោធពល	១០-៤-៧៧	៦-៧-៧៧
៣	វ៉ា ឡាន : ស្រី	យ៉ាត	ប្រពន្ធ ឃី គឹម	១៥-៤-៧៧	១២-៥-៧៧
៤	ជ័យ ជុំ	គូ	ប្រធានរណសិរ្ស.ក.ព. "យោធពល"	១៦-៣-៧៧	២០-៧-៧៧
៥	តូច ខាំ ឡាន	តូច	ឈាម កាន់យ៉ាង "ក្រសួងការ"	១៥-៣-៧៧	៧-៥-៧៧
			បរទេស		
៦	ឡូ ឡាន : ស្រី		ប្រពន្ធតូច ខាំ ឡាន	១៥-៣-៧៧	៣១-៣-៧៨
			ទទួលបាននូវការបរទេស		
៧	ភោគ ឆាយ	ទូច	បច្ចេកទេសការស្រាវជ្រាវ	១៥-៣-៧៧	៦-៧-៧៧
៨	វ៉ាន់ ព័ន្ធ	ទិត	អនុវត្តប្រតិបត្តិការបរទេស	២០-១១-៧៧	៣១-៣-៧៨
៩	គួន ឡាន : ស្រី	ចាន់	ប្រពន្ធវ៉ាន់ ព័ន្ធ "មន្ទីរ ក២"	២០-១១-៧៧	៣១-៣-៧៨
១០	តូច ឡាន	ភីន	គណៈកម្មាធិការក្រសួងយោធពល	១៧-៧-៧៧	
១១	យ៉ម សុផន : ស្រី	ទូច	ប្រពន្ធតូច ឡាន	២-៣-៧៧	១៥-៥-៧៧
១២	ពុយ តាយនី	ឡាន	ឯកសារ ស២១	២៣-២-៧៧	១៨-៣-៧៧
១៣	ទីម សុផន	ស៊ីម	បច្ចេកទេសអគ្គិសនី ទី២	១១-៣-៧៧	២០-៦-៧៧
១៤	សៀង ឡាន	ឆាត	អនុប្រធានមន្ទីរ រ.គ.ក២៧	៨-៣-៧៧	
១៥	ប៊ុន ឡាន : ស្រី	ឡាន	ប្រពន្ធសៀង ឡាន	១០-៣-៧៧	១៥-៥-៧៧
១៦	ប៊ុន ឡាន	សៅ	អតីតទូតនៅកូរ៉េ	៧-៥-៧៧	៣១-៣-៧៨
១៧	ទីន សុផន	ពេញ	អតីតគណៈក្រសួងយោធពល	៩-៧-៧៧	
១៨	ឡាន ស៊ីមហាតៈ : ស្រី		ប្រពន្ធទីន សុផនប្រធានពេទ្យ	១៨-១២-៧៧	៣១-៣-៧៨
			១៧ មេសា		
១៩	ឡាន សុផន	សោម	ប្រធានផែនការសោម	១៩-១០-៧៦	២០-៦-៧៧
២០	យ៉ាង ស៊ីមផន	សេក	អ្នកប្រឹក្សាឯកសារ	២៦-៣-៧៧	
២១	រ៉េបន ម៉ាសិល	រ៉េបន	អ្នកការស្រាវជ្រាវ ក២៦	១៩-៣-៧៧	
២២	ទុន ឡានស៊ីន	កីត	ប្រធានមន្ទីរ ក ១៥	៥-៨-៧៧	២៣-១០-៧៧
២៣	ស្វាយ បូរី	បូរី	ក្រសួងការបរទេស	១០-៣-៧៨	
២៤	រ៉េក ម ហៅម៉ៅ ប.ខ រ៉េកមុនី		អតីតឈ.បក្សប្រ.ជ.ប.ខ.	១៥-១០-៧៦	
២៥	រ៉េបន សាវហៅអាចារ្យសៀងហៅអតីតលេខាភាគ ឥសាន			២០-៥-៧៦	
២៦	រ៉េក មាស	អាចារ្យសុខ	លេខាឈ.បក្សសាលាកម្ពុជា	២០-៥-៧៦	
២៧	ជ័យ សុផន	ជ័យ	អតីតលេខាតំបន់ ២៥	១-១១-៧៦	
២៨	ម៉ាក	រ៉េបន	ប្រធានមន្ទីរ តំបន់ ៤៣	១៧-១០-៧៦	
២៩	ចាន់ សុផន	រ៉េបន	លេខាភូមិភាគ ឧត្តរ		៣១-១០-៧៨
៣០	ប៊ុន ផាត	ហង់	លេខា តំបន់ ១០៣ ឧត្តរ	៥-១-៧៨	

៣១	ម៉បៈ ឈឿន	ឡប	អតីតលេខា តំបន់ ១០៣ឡត្រ	សេវា-៤-៤៨
៣២	ឃាន ជួន	ទឹម	សមាជិកភាគឥសាន	: ១០-១១-៧៨ :
៣៣	ឃាង ស៊ីមហន	ម៉ុត	លេខាតំបន់ ១០៤ឥសាន	: ២៥-១០-៧៨ : ៣១-១២-៧៨
៣៤	ជន យ៉ង់		លេខាតំបន់ ១០៥ ឥសាន	: ១២-១១-៧៨ : ៣១-១២-៧៨
៣៥	ដា ស៊ីម	ស៊ុន	លេខាតំបន់ ២០ បូក្រា	: ៥-៦-៧៨ : ២២-៧-៧៨
៣៦	តូច ចែម		លេខា តំបន់ ២១ បូក្រា	: ៥-៦-៧៨ : ២៦-៧-៧៨
៣៧	មាស ឈួន	ឃាន	លេខា តំបន់ ២២ បូក្រា	: ១២-៦-៧៨ :
៣៨	អ៊ុក សាវ៉ាន់	សូ	លេខា តំបន់ ២៣ បូក្រា	: ១៧-៧-៧៨ : ២៧-៥-៧៨
៣៩	សុខ ខួរ	ស៊ីន	ប្រធានមន្ទីរភូមិភាគ បូក្រា	: ៥-៦-៧៨ :
៤០	ភោគ សាវ៉ាន់	តុំ	លេខា តំបន់ ៣ ពេជ្រព្យ	: ៣០-៦-៧៨ : ២២-៩-៧៨
៤១	ទ័យ ឈឿន	ទង់	លេខា តំបន់ ៤ -	: ២៧-៦-៧៨ : ១៦-៤-៧៨
៤២	ស្រី អឿម	ទីន	លេខា តំបន់ ២ -	: ២៣-៨-៧៧ :
៤៣	មិត្ត ចម្រើ	ហ្វាង	លេខា តំបន់ ៤ -	: ១៨-១២-៧៨ : ២៦-៧-៧៨
៤៤	ហង់ ទិន	ម៉ី	លេខា តំបន់ ៥ -	: ១៦-១១-៧៨ : ១៥-១២-៧៨
៤៥	ទឹក គឹមហួត	សុត	លេខា តំបន់ ៧ -	: ១៣-៧-៧៧ : ១០-៥-៧៨
៤៦	សោម ដា		លេខា តំបន់ ២៥ ឆិរតី	: ១៥-៣-៧៨ : ២៧-៥-៧៨
៤៧	សេក សាត	ប្រាក់	លេខា តំបន់ ២៥ -	: ១៥-៥-៧៨ : ២៥-៧-៧៨
៤៨	ទីក្រុង ណាន	ម៉្លង	គណៈបច្ចេកទេស បន្ទីម	: ៦-១-៧៨ :
៤៩	សៅ កង	ក្រីក	លេខា តំបន់ ៣៧ -	: ១៣-១២-៧៦ :
៥០	សួស ឆៅ	ឈូក	លេខា តំបន់ ២៤	: ២៨-៨-៧៦ :
៥១	ប៊ុន ណាន	ធី	លេខា តំបន់ ៥០៥	: ២១-៣-៧៨ :
៥២	មាស កេត	មេឡីន	លេខា តំបន់ ៥០៥	: ៨-១២-៧៨ :
៥៣	ទីប៉ង ចេឡម	ជេឡីន	លេខាកងពលទី ៣ បូក្រា	: : ៨-៦-៧៨
៥៤	កុយ ឈឿន		លេខាកងពលទី ៤ -	: ៥-៦-៧៨ : ១៨-៧-៧៨
៥៥	ហង់ គឹម		លេខាកងពលទី ៥ -	: ៥-៦-៧៨ :
៥៦	សៅ ស៊ុន	ទីន	លេខាកងពល ៧០៥	: ៣-១១-៧៨ :
៥៧	សំ ហួយ	មាសតាល់	លេខាកងពល ២៩០	: ២៥-៥-៧៨ : ១៨-៧-៧៨
៥៨	ទឹក សុខ		លេខាកងពល ១៧០	: ៤-៣-៧៨ : ១១-៥-៧៨
៥៩	ចាន់ ចក្រី	មាស	លេខាកងពល ១៧០	: ១៩-៥-៧៦ :
៦០	ស៊ីង បូន្ទាត់		ប្រធានពេទ្យភាគបន្ទីម ក្រុង អា	៣០-៦-១២-៧៨ ៣១-១២-៧៨
៦១	យ៉ាង កង	ភស្ត	ប្រធានទោងចក្រមេឡាមី	: ២១-១១-៧៨ : ៣១-១២-៧៨
			ព្រះបាទ ៣០	:
៦២	សុខ ស្រី		ឧបនាយកប្បន្ន ក្រុង អា ១០	: ១០-១២-៧៨ ៣១-១២-៧៨
៦៣	ព្រំ ព្រាវា	មេឡីន	បច្ចេកទេសផ្ទៃក្នុង "សង្គមកិច្ច"	: ២១-៩-៧៦ : ១២-៥-៧៧
៦៤	ដូ ផេត	ស៊ី	លេខាភាគបន្ទីម - ចម្លើយសាវភាព ១៥-៤-៧៨ :	
៦៥	ទឹមត តុល	សាត	បច្ចេកទេសពេទ្យ ១៧ មេសា	: ១-៥-៧៨ :
៦៦	នាយ ឆាវា	ឆាវា	ពេទ្យ ១៧ មេសា	: ១-៥-៧៨ :

: ៦៦	: ទ្បាច ផាវា : ស្រី	: ថង	: ពេទ្យ ១៧ មេសា	: ១-៥-៧៨ :
: ៦៧	: តាំ ចាន់	: ថាង	: លេខាតំបន់ ៤៣ ភាគ កណ្តាល	: ១៩-៩-៧៧ :
: ៦៨	: ព្រំ សុផា : ស្រី	:	: ប្រធានមន្ទីរសិប្បកម្មស្រុក១៤៤តំបន់	-១៦-១២-៧៧ :
: ៦៩	: ផា យូន	: វ៉ាញ	: លេខាតំបន់ ១-ចម្លើយសារភាព	: ៦-៨-៧៧ :
: ៧០	: ប៊ុន សុង	: សាង	: កម្មាភិបាលមកពីហាឈួយ	: ២៩-១២-៧៥ :
: ៧១	: ប្រាំ ផល	: សុត	: លេខាតំបន់ ២២	: ២១-២-៧៧ :
: ៧២	: លីម ឆាយហុង : ស្រី	: ទី	: ប្រធានពេទ្យ តំបន់ ៤	: ៨-៩-៧៧ :
: ៧៣	: សៀក ឆាថា	: អ៊ុ	: ប្រធានពេទ្យ ៣២ សសាង	: ២២-៣-៧៨ :
: ៧៤	: ស៊ីតសួល	: សៅ	: ប្រធានក្របួងសេដ្ឋកិច្ច ភព	: ៣-១២-៧៨ :

• • 7

៣៣ : ទេព ប៊ុនមុនី	៣១ : ព្រះរាំង	៣១ : ផលិត	៣១-៨-៧៦	១៤-៥-៧៦
៣៤ : ព្រះ សុប្បាត	-	ទូតប្រចាំយូរព្រាស្នាវី	៥-៥-៧៦	១៧-១១-៧៦
៣៥ : អ៊ុំ ស៊ុបគន្ធី	-	ទូត	២៥-៥-៧៦	៦-១២-៧៦
៣៦ : កុយ ផា	-	វិញ្ញាបនបត្រស្រី	២៣-៥-៧៦	-
៣៧ : ម៉ុក ស្រីផ	-	អង្គការសហប្រជាជាតិ	២៣-៥-៧៦	-
៣៨ : ប្រាក់ សុខុម	អាមេរិក	គ្រូបប្រឡង	-	-
៣៩ : ត្រាំ គីមយូយ : ស្រី	ព្រះរាំង	-	-	៦-១២-៧៦
៤០ : អ៊ុំ វាតឃី	-	ទេវបណ្ឌិត	-	៦-១២-៧៦
៤១ : ឡង ឡងឃី	-	ប្រធាន រ.ប. ស្រាបៀរ	១២-១០-៧៦	-
៤២ : បៀរ សុកផា	អាល់ហ្សេរី	វិស្វកររំលង	១២-១០-៧៦	៦-១២-៧៦
៤៣ : ទឹក សុកណ៍ : ស្រី	ប្រពន្ធហើម សុកផា	មកពីអាល់ហ្សេរី	-	-
៤៤ : ជីង កុកយ	ព្រះរាំង	ការស្តីពីស្ថានទូត	២៣-១០-៧៦	២៥-១០-៧៦
៤៥ : អាប ម៉ង់ឆេងអ៊ុយ : ស្រី	-	គ្រូបប្រឡង	២៨-១០-៧៦	-
៤៦ : វ៉ាន់ សាងសម្បត្តិ	-	ផលិតសេដ្ឋកិច្ច	២៨-១០-៧៦	២៨-១-៧៧
៤៧ : វ៉ាន់ រដ្ឋស៊ុក	-	- គណិតវិទ្យា	-	-
៤៨ : ប៊ុន បេងឈី	-	- សេដ្ឋកិច្ច	-	-
៤៩ : សាវី គីផាតគីផាត	-	- សាធារណការ	-	-
៥០ : ឆេវ ផុនតុន	-	គ្រូបប្រឡង	-	-
៥១ : គង់ ប៊ុនសេរី	-	កូមីនឌ័រ	-	-
៥២ : ឡា ស្រង	-	ផលិតប្រទេសជប៉ុន	៨-១២-៧៦	-
៥៣ : យួន ឡាវីន	-	បុគ្គលិករបស់កម្មវិស័យ	១២-១២-៧៦	១៨-២-៧៧
៥៤ : ឡាវីន សាគូ	-	ផលិតឆេវជប៉ុន	៨-១២-៧៦	-
៥៥ : ម៉ុក សុកយួន	-	- គំនូរ	១២-១២-៧៦	១២-១២-៧៦
៥៦ : ភីង តុន	-	សាស្ត្រាចារ្យ	-	១២-១២-៧៦
៥៧ : ទិត ទីផ	-	-	-	-
៥៨ : ឡា ម៉ង់ឆេង	-	អធិការបង្គោលសិក្សា	-	១៨-៣-៧៧
៥៩ : ហម សុកុង	-	បច្ចេកទេសកងឡាន	១៥-១២-៧៦	១៨-២-៧៧
៦០ : ទីហ គីវីវ៉ាត : ស្រី	-	ធ្វើការទូតគុយបា	៨-១២-៧៦	-
៦១ : ឡង ថាវីន	-	ផលិតឆេវអាស៊ីម៉ង់	១២-១១-៧៧	៣១-៣-៧៨
៦២ : ឡា គីមស្រី : ស្រី	-	ប្រពន្ធ ជាម ទេវស្រី	១-១-៧៧	២៨-១-៧៧
៦៣ : តាំង គីមស្រី	-	ផលិតឆេវ	-	១៨-១-៧៧
៦៤ : ឡង ជួន	-	ធ្វើការ Hôtel PIM - Paris	១០-២-៧៧	១៨-១០-៧៧
៦៥ : អូ ជួន	-	គ្រូបប្រឡង	១-១-៧៧	២៨-១-៧៧
៦៦ : ស ទីវសេង	-	កសិកម្ម	-	-
៦៧ : ជាម ទេវស្រី	អាមេរិក	ស្តី ៤ កន្លះ	-	២៨-១-៧៧
៦៨ : អ៊ុក សាហ្វាង : ស្រី	ព្រះរាំង	ប្រពន្ធស ទីវសេង	-	-
៦៩ : កែ មាស	ប្រាក់រាំង	នាយក្រសួងរាំង	២-១-៧៧	៨-១-៧៧
				ស្ថាប័ននាយក្រសួង

៖ ៧០	៖ រ ទេព ដំណាចក្រ	៖ ស្រី	៖ រូស្យ	៖ សាស្ត្រាចារ្យ	៖ ២-១-៧៧	៖
៖	៖	៖	៖	៖ ប្រពន្ធប្រព្រឹត្តិ	៖	៖
៖ ៧១	៖ គាំ ផាន់យ៉ា	៖	៖	៖ ធិស្ឋិតសំរាប់	៖	៖ ១២-៥-៧៧
៖ ៧២	៖ តែម បុណ្យរតនៈ	៖ ស្រី	៖	៖ ប្រពន្ធ កាំ ផាន់យ៉ា	៖	៖
៖ ៧៣	៖ ប្រព្រឹត្តិ	៖	៖	៖ ទិស្ឋករ	៖ ១២-១-៧៧	៖ ១៨-២-៧៧
៖ ៧៤	៖ ប៊ុច ម៉ក់ប៊ុច	៖	៖	៖ កម្មករទី១	៖ ២៦-១-៧៧	៖ ២៧-១-៧៧
៖ ៧៥	៖ រតនៈ ម៉ាច	៖	៖	៖ ធិស្ឋិតសេដ្ឋកិច្ច	៖ ២-១-៧៧	៖
៖ ៧៦	៖ កាំ លាងហាក់	៖	៖	៖ - ពេទ្យ	៖ ២-១-៧៧	៖
៖ ៧៧	៖ ម្នីល សុខ្យា	៖	៖	៖ - អគ្គិសនី	៖ ៥-១-៧៧	៖ ១៨-២-៧៧
៖ ៧៨	៖ អ៊ុយស៊ីល អាស្វាស	៖ បេកាំង	៖	៖ - ម៉ាស៊ីន	៖ ២-១-៧៧	៖
៖ ៧៩	៖ ដា ខង	៖ រូស្យ	៖	៖ ទិស្ឋករ	៖ ២-១-៧៧	៖
៖ ៨០	៖ ដា សាង	៖	៖	៖ មុនទូតដៅរូស្យ	៖ ៣-៣-៧៨	៖ ២៧-៥-៧៨
៖ ៨១	៖ ហោ សាវ៉ាត	៖	៖	៖ ធិស្ឋិត	៖ ៣-៣-៧៨	៖ ១៨-៧-៧៨
៖ ៨២	៖ កាត ចាន់សាវ៉ា	៖ ស្រី	៖	៖	៖ ៣-៣-៧៨	៖ ៣១-៣-៧៨
៖ ៨៣	៖ ម៉ៅ ណារិន	៖ ស្រី	៖	៖ ប្រពន្ធ ឬ ប៊ុច	៖ ២៦-២-៧៨	៖ ៣១-៣-៧៨
៖ ៨៤	៖ ទំរា ទីវី	៖	៖	៖ ធិស្ឋិតទិស្ឋករ	៖ ១២-១០-៧៦	៖ ១៨-៣-៧៧
៖ ៨៥	៖ ពៅ រតនៈ	៖ ព្រះរាជ	៖	៖ ធិស្ឋិត	៖ ២៦-៥-៧៧	៖
៖ ៨៦	៖ ចូ ចាន់ថា	៖	៖	៖ - ពេទ្យ	៖ ២០-៣-៧៧	៖ ១៨-១០-៧៧
៖ ៨៧	៖ ចាន់ ធួន	៖ អាមេរិក	៖	៖ ចៅក្រម	៖ ២៨-១០-៧៦	៖ ៦-១២-៧៦
៖ ៨៨	៖ ទី គឹមយាន	៖ ព្រះរាជ	៖	៖ ធិស្ឋិតសំរាប់	៖ ៥-៧-៧៧	៖
៖ ៨៩	៖ បឹង រ៉ាន់ន	៖	៖	៖ ធិស្ឋិត	៖ ៣-៣-៧៨	៖ ខ្លួនប្រកាយ ៧-១-៧៧
៖ ៩០	៖ ថាច់ ស្លង់	៖ លេខាធិការ	៖ ទូតយុទ្ធសាស្ត្រ	៖	៖ ១៥-១២-៧៦	៖ ១៨-២-៧៧
៖ ៩១	៖ ប៊ុច សត្យាវ័ន្ត	៖ ស្រី	៖ ព្រះរាជ	៖ ប្រពន្ធ អៀង ម៉េងស្រី	៖ ១២-១២-៧៦	៖ ១-២-៧៧
៖	៖	៖	៖	៖	៖	៖ ចងក្រងឯក
៖ ៩២	៖ ចាន់ គឹមយុ	៖	៖	៖ ធិស្ឋិត	៖ ១២-១១-៧៧	៖ ៣១-៣-៧៨
៖ ៩៣	៖ លាង សេនីវុទ្ធ	៖	៖	៖	៖ ១២-១១-៧៧	៖ ៣១-៣-៧៨
៖ ៩៤	៖ ហង់ សាវី	៖ ស្រី	៖	៖	៖ ៦-២-៧៨	៖ ៣១-៣-៧៨
៖ ៩៥	៖ ឆុត ប៊ុនសុង	៖	៖	៖	៖ ១២-១១-៧៧	៖
៖ ៩៦	៖ ម៉ែន សាវ៉ាត	៖	៖	៖	៖ ៦-២-៧៨	៖ ២១-៦-៧៨
៖ ៩៧	៖ ឈឹម សំអុល	៖	៖	៖	៖ ១-៦-៧៧	៖ ១៣-៣-៧៨
៖ ៩៨	៖ ដា ប៊ុនចេង	៖	៖	៖	៖ ១២-១១-៧៧	៖ ១៣-៣-៧៨
៖ ៩៩	៖ កុល ជូនាតី	៖	៖	៖	៖ ១២-១១-៧៧	៖ ១៣-៣-៧៧
៖ ១០០	៖ តាន់ លាងផង	៖	៖	៖	៖ ១២-១១-៧៧	៖ ៣១-៣-៧៨
៖ ១០១	៖ ឬ ប៊ុច	៖	៖	៖	៖ ២៦-២-៧៨	៖ ២៥-៥-៧៨
៖ ១០២	៖ ថោង ស៊ីរ៉ាម៉ុង	៖	៖	៖	៖ ១២-៣-៧៨	៖ ២៥-៥-៧៨
៖ ១០៣	៖ ទួល ឆោមដាវ៉ា	៖ ការបរទេស	៖ សមាជិករាជរដ្ឋាភិបាល	៖ ២-៦-៧៧	៖	៖
៖ ១០៤	៖ ចាន់ ម៉ុង	៖ ព្រះរាជ	៖ លេខាធិការ	៖ ១-៦-៧៧	៖	៖ ៣១-៣-៧៨
៖ ១០៥	៖ ម៉ែន សេនីវុទ្ធ	៖ ព្រះរាជ	៖ ធិស្ឋិត	៖	៖	៖

១០៦ : សុកត្វ ស៊ីវាណា	ស្រី	បើកាំង	ប្រពន្ធរងាង ស៊ីវាមុន	១៣-៣-៧៨	២៥-៤-៧៨
១០៧ : ទីមីន លេវីនិទិ			និស្សិត	២០-១១-៧៧	៣១-៣-៧៧
១០៨ : ទីផ្លុក ទីផា	ស្រី	ការបរទេស	មកពីបើកាំង	១២-១១-៧៧	៥-៥-៧៧
១០៩ : អ៊ុក កេត			លេខាធិ ពទ្ធតេជ្ជាអស្ស័យ១៥-៦-៧៧		
១១០ : គីម ទីវន			- ទី ២ នៅអារាមៈ	១៥-៦-៧៧	
១១១ : លេង្គង ហុងឈូ			យាមស្ថានទូតតង់សាដី	១៥-៦-៧៧	
១១២ : ជូ តាំងទីតា			លេខាធិ ពទ្ធតេជ្ជាអស្ស័យ	១-៦-៧៧	
១១៣ : អ៊ុន សុផុន			- អាល់ប្រាដី	១-៦-៧៧	
១១៤ : លេង្គង អាន			ទូតនៅបារាយណ៍	១២-១២-៧៦	
១១៥ : ចេង សុកយាង			ផ្នែកការនៅបារាយណ៍	២៥-៦-៧៨	
១១៦ : ប៊ី ហ៊ុនពោន		ការបរទេស	អតីតទូតនៅកូរ៉េ	៧-៥-៧៧	
១១៧ : យួន ផុល			លេខាធិ ពទ្ធតេជ្ជាអស្ស័យ	២០-១១-៧៧	
១១៨ : យុក ចាន់ថា		ការបរទេស	លេខាធិ ពទ្ធតេជ្ជាអស្ស័យ	២៦-៦-៧៨	១៨-៧-៧៨
១១៩ : អ៊ី លេណា			អនុពន្ធស្ថានទូតនៅកូរ៉េ	១៦-៥-៧៧	២០-៧-៧៧
១២០ : មាយ ទូច			ទូតប្រចាំ លាង	២០-១១-៧៧	៣១-៣-៧៧
១២១ : ឌី អមរ៉ា	ស្រី	ព្រះរាំង	និស្សិត	៥-៧-៧៧	២០-៧-៧៧
១២២ : មាស ផុលលេង្គង			- ភាសាអង់គ្លេស	៣-៥-៧៧	២០-៧-៧៧
១២៣ : លោម សីលា		យុវត្តាស្វាមី	និស្សិត	២០-៣-៧៧	
១២៤ : រ៉ា គីមលេង		ព្រះរាំង	-	១២-១២-៧៦	២២-១១-៧៧
១២៥ : លីម សុផិត			កាណាដា		ស្លាប់ស្លឹក-ម្តង
១២៦ : សាំង ស៊ុនណារ៉ាក	ស្រី	ព្រះរាំង	ប្រពន្ធមាស សារ៉េត	១២-១០-៧៦	២៨-១-៧៧
១២៧ : អ៊ុក សាគុ		ការបរទេស	និស្សិតនៅអាស៊ីម៉ង់	២៨-១០-៧៦	២៨-១-៧៧
១២៨ : ចេង សុងហ៊ី		ព្រះរាំង	និស្សិត	១២-១១-៧៧	៣១-៣-៧៧
១២៩ : ជី ខុន		អូស្ត្រាលី	វិស្វករ	១២-១០-៧៦	២៨-១-៧៧
១៣០ : ចាន់ មីន		អេក្សូស្ត្រាឌី	សមាជិករណសិរ្ស	២៣-១០-៧៦	១៨-៦-៧៧
១៣១ : មេរៀន សួន		ព្រះរាំង	និស្សិតអត្តសនី	១២-១០-៧៦	៣១-៣-៧៧
១៣២ : សុង ហ៊ី			- គណិតវិទ្យា	១២-១០-៧៦	១៨-៦-៧៧
១៣៣ : អ៊ុន ទីបល់			- ច្បាប់	១០-១១-៧៦	១៨-៦-៧៧
១៣៤ : ឈូក ម៉ុងម៉ា			អធិការបឋមសិក្សា	៨-១២-៧៦	
១៣៥ : ទីហ គីមលេង្គង			លេខាធិការទូតគុយបា	៨-១២-៧៦	១៨-៣-៧៧
១៣៦ : រស់ សារិន			នាយកកាសស៊ីវិល	១២-១២-៧៦	
១៣៧ : ហ៊ុន ចំរើន			វិស្វករសាធារណការ	១២-១២-៧៦	១៨-៦-៧៧
១៣៨ : ចេង្គង គីន		អាស៊ីម៉ាញ៉ាសិប	និស្សិតវិស្វករ	១២-១២-៧៦	១៨-៣-៧៧
១៣៩ : អ៊ី ប៉េងលេង្គង		ព្រះរាំង	និស្សិតសក្តិ ១	២៨-១០-៧៦	២៨-១២-៧៦
១៤០ : អ៊ុន សុផាន់			វិស្វករខាងម៉ាស៊ីន	១៩-៦-៧៧	៣-៣-៧៧
១៤១ : ទូក ស៊ីនាត		អាស៊ីម៉ាញ៉ាកើត	និស្សិត	១-៦-៧៧	ស្លាប់ដោយទារុណកម្ម
១៤២ : អ៊ុន សុកេន			និស្សិតខាងគណិតវិទ្យា	២២-៩-៧៧	១-៧-៧៧
១៤៣ : ទេស សារ៉ាខុន		ព្រះរាំង	សាស្ត្រាចារ្យ		ស្លាប់បាត់ - ឈ្នះ

